

Nr 140.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till skattestrafflag, m. m.; given Stockholms slott den 5 mars 1943.

Under återopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) skattestrafflag;
- 2) förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379);
- 3) förordning om ändrad lydelse av 4 § 8 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter;
- 4) förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. och 12 § förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker;
- 5) förordning om ändrad lydelse av 37 § förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin;
- 6) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit;
- 7) förordning angående ändrad lydelse av 15 och 18 §§ förordningen den 31 januari 1932 (nr 17) om accis å silke;
- 8) förordning angående ändrad lydelse av 16 och 19 §§ förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl;
- 9) förordning angående ändrad lydelse av 15 och 17 §§ förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli;
- 10) förordning om ändrad lydelse av 12 och 14 §§ förordningen den 3 maj 1935 (nr 142) angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännolja;
- 11) förordning angående ändrad lydelse av 13 och 16 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror;
- 12) förordning angående ändrad lydelse av 12 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;
- 13) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;
- 14) förordning angående ändrad lydelse av 13 och 17 §§ förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker;

15) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 21 juni 1940 (nr 621) angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde;

16) förordning angående ändrad lydelse av 25 § och 26 § 1 mom. förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt;

17) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt;

18) förordning angående ändrad lydelse av 65 och 68 §§ förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt; samt

19) förordning angående ändrad lydelse av 11 och 12 §§ förordningen den 19 juni 1942 (nr 375) om trafikskatt.

GUSTAF.

Ernst Wigforss.

F ö r s l a g
till
skattestrafflag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Var som i deklARATION till ledning vid fastställande av skatt uppsåtligen lämnar oriktig uppgift ägnad att för honom eller den han företräder leda till frihet från skatt eller till för låg sådan, dömes för falskdeklARATION till böter eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, till straffarbete i högst två år. Böterna skola bestämmas till högst fem gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle hava undandragits, dock minst etthundra kronor.

Lika med skatt skall anses annan allmän avgift. Med deklARATION avses även däremot svarande skriftlig försäkran.

2 §.

Begår någon av grov oaktsamhet gärning som förut är sagd, straffes för vårdslös deklARATION med böter eller fängelse i högst sex månader. Böterna skola bestämmas till högst hälften av vad i 1 § sägs, men likväl ej lägre än femtio kronor.

3 §.

Den som frivilligt rättar oriktig uppgift vare fri från straff.

4 §.

Den som förskyllt fängelse eller straffarbete må, efter omständigheterna, dömas att gälda straffskatt med högst tre gånger det belopp, som undandragits eller kunde hava undandragits.

5 §.

Där kommunal inkomstskatt jämte annan utskyld, som utgår efter samma beräkningsgrund, genom den oriktiga uppgiften undandragits eller kunde hava undandragits, skall för bestämmandet av normerade böter eller straffskatt den sammanlagda uttaxeringen av nämnda utskylder antagas vara tio kronor för varje skattekrona.

6 §.

Är gärning, som avses i 1 eller 2 §, straffbelagd i annan lag än allmänna strafflagen eller i särskild författning, skola bestämmelserna i denna lag icke äga tillämpning.

7 §.

Brott som i denna lag avses må åtalas, förutom vid laga domstol i brottmål, vid den rätt där den skattskyldige skall svara i tvistemål i allmänhet eller, om deklARATIONEN avser rörelse eller annan verksamhet, jämväl vid rätten i den ort där verksamheten drives.

8 §.

Böter och straffskatt, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g**till****förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen
den 28 september 1928 (nr 379).**

Härigenom förordnas, *dels* att 38 § 3 mom., 39 § 4 mom., 42 § 1 mom., 49 § 4 mom., 141 § 1, 2, 4 och 5 mom., 142 och 143 §§ samt 144 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att till vardera av 17 och 22 §§ samma förordning skall fogas ett nytt moment, betecknat 4 mom., av den lydelse som för vardera paragrafen i det följande angives.

17 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för lämnande av oriktig uppgift i allmän fastighetsdeklaration eller i uppgift, varom i 3 mom. förmäles, stadgas i 141 § 4 mom.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 38 § 3 mom., 39 § 4 mom., 49 § 4 mom., 141 § 1, 2, 4 och 5 mom., 143 § 3—5 mom. och 144 § 1 mom. SFS 1935:255, beträffande 143 § 1 mom. SFS 1938:374 samt beträffande 142 § SFS 1943:47.

22 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för lämnande av oriktig uppgift i särskild fastighetsdeklaration eller i uppgift, varom i 3 mom. förmäles, stadgas i 141 § 4 mom.

38 §.

3 mom. Vid anmanings — — — anmaningen angivas. Härutöver skall anmaningen innehålla underrättelse om postadressen för den, som utfärdat anmaningen, ävensom om den påföljd, som underlåtenhet att hörsamma anmaningen medför enligt 39 eller 40 § eller 141 § 2 mom.

39 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för underlåtenhet att efter anmaning avlämna självdeklaration, så ock angående ansvar för underlåtenhet att göra anmälan om begagnande av anstånd med självdeklarations avlämnande jämlikt 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrifter i 141 § 2 och 3 mom.

42 §.

1 mom. Envar, som — — — behörigen fullgöres.

Äga flera — — — i vinsten.

Om ansvar för försummelse att behörigen fullgöra uppgiftsplikt enligt detta mom. stadgas i 141 § 4 mom.

49 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för underlåtenhet att efter anmaning avlämna virkesdeklaration, så ock angående ansvar för underlåtenhet att göra anmälan om begagnande av den jämlikt 48 § medgivna rätt att med virkesdeklarations avlämnande njuta anstånd i enlighet med bestämmelserna i 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrifter i 141 § 2 och 3 mom.

141 §.

1 mom. Har den, som enligt 26 § 1 mom. är pliktig avgiva självdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att utan anmaning enligt 33 § eller efter anmaning enligt 35 § 1 mom. meddela uppgift rörande till honom utbetalt belopp eller för hans räkning inestående medel, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes med dagsböter, minst trettio.

Har den, som enligt 43 § 1 mom. är pliktig avgiva virkesdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att efter anmaning meddela uppgift rörande honom enligt 47 §, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i

syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes på sätt i första stycket sägs.

2 mom. Hörsammas ej anmaning att inkomma med självdeklaration eller virkesdeklaration, som bort avgivas på grund av 26 § 1 mom. eller 43 § 1 mom., straffes den försumlige med dagsböter.

Har den, som först efter anmaning enligt 26 § 2 mom. eller 43 § 2 mom. är pliktig avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration, underlåtit att hörsamma sådan anmaning och efterkommer han icke heller förnyad anmaning, straffes på sätt i första stycket sägs.

4 mom. Den som i allmän eller särskild fastighetsdeklaration eller i uppgift, varom i 17 § 3 mom. eller 22 § 3 mom. förmäles, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, ägnad att leda till för låg taxering, straffes med dagsböter. Till enahanda straff dömes den som försummar att behörigen fullgöra uppgiftsplikt enligt 42 § 1 eller 3 mom.

5 mom. Vad i denna paragraf stadgas äger icke tillämpning, därest den försumlige för sin underlåtenhet är underkastad ansvar för tjänstefel. Straff för förseelse, som i 2 eller 3 mom. eller 4 mom. andra punkten omförmäles, inträder icke, där den försumlige visar giltigt ursäkt för sin underlåtenhet.

142 §.

Den, som ej behörigen fullgör vad honom enligt 18, 19, 23, 33 eller 34 §, 35 § 1 eller 2 mom., 40 a § 2 eller 3 mom., 42 § 2 mom., 42 § 4 mom. andra stycket eller 47 § åligger, skall, där ej försummelsen eljest är med straff belagd, böta högst trehundra kronor. Vad nu sagts gälle ock om den, som ej behörigen fullgör vad honom åligger jämlikt förordnande, som meddelats enligt 35 § 4 mom. eller 42 § 4 mom. tredje stycket eller 42 § 5 mom.

143 §.

1 mom. Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i självdeklaration eller virkesdeklaration eller till sådan deklaration hörande handling eller i särskild uppgift angående renskötsel eller i upplysning, som i 32 eller 46 § avses, stadgas i skattestrafflagen.

2 mom. Finner ordförande i taxeringsnämnd anledning antaga, att oriktig uppgift, om vilken ordföranden vid taxeringsarbetet erhållit kännedom, kan medföra ansvar enligt skattestrafflagen, skall ordföranden göra anmälan därom till landskamreraren. Sådan anmälan skall göras senast vid den tid, då taxeringsnämndens arbete för året avslutas.

Därest landskamrerare på grund av anmälan från ordförande i taxeringsnämnd eller eljest finner, att någon gjort sig skyldig till brott, som avses i skattestrafflagen, skall landskamreraren göra anmälan därom till vederbörande åklagare.

144 §.

1 mom. Förseelse, som i 140 §, 141 § 1, 2 eller 4 mom. eller 142 § omförmäles, åtalas vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 141 § 1, 2 eller 4 mom. skall, då den deklara-tions- eller upp-giftsskyldige här i riket har hemortskommun, anhängiggöras vid den all-männa underrätt, inom vars domvärjo hemortskommunen är belägen, och eljest vid allmänna underrätten i den ort, där den taxering skall äga rum, för vilken deklara-tionen, uppgiften eller upplysningen skolat ligga till grund.

Förseelse, som i 141 § 1, 2 eller 4 mom. eller 142 § sägs, är föremål för allmänt åtal. Förseelse, som i 140 § omförmäles, må, där den ej innefattar tjänstefel, av allmän åklagare åtalas endast där målsägande angivit den-samma till åtal.

2 mom. Där, i andra fall än i 143 § eller 1 mom. denna paragraf avses, till följd av uraktlåtet fullgörande av de i denna förordning meddelade före-skrifter eller av annan orsak fråga uppstår om tillämpning av stadgat bötes-ansvar eller förelagt vite, skall av vederbörande landskamrerare, ordförande eller ledamot i beskattningsnämnd i första instans eller annan behörig per-son anmälan därom göras hos länsstyrelsen, som har att, efter prövning av härvid förekommande förhållanden, förordna om uttagande av de böter eller viten, vartill någon finnes hava gjort sig förfallen, samt vidtaga de åtgärder, som anmäld försummelse eller utebliven verkställighet av vad i denna för-ordning stadgas för övrigt kan påkalla.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g

till

förordning om ändrad lydelse av 4 § 8 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter.

Häri-genom förordnas, att 4 § 8 mom. förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter¹ skall er-hålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

4 §.

8 mom. Deklaration, varom — — — för denna.

Avgives icke — — — beräknade bruttoinkomsten.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklara-tion lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1920:859.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. och 12 § förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker.

Härigenom förordnas, att 11 § 1 mom. och 12 § förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

1 mom. Om ansvar i vissa fall för den, som vid lämnande av uppgift, varom i 3 eller 8 § sägs, lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

12 §.

Förseelse, som avses i 11 § 2 mom., åtalas vid allmän domstol.
Böter och viten, som ådömas enligt nämnda författningsrum, tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning¹ om ändrad lydelse av 37 § förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Härigenom förordnas, att 37 § förordningen den 11 juni 1926 angående tillverkning och beskattning av brännvin¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

37 §.

Uraktlåter tillverkare — — — femhundra kronor.

Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i deklaration varom i 25 § 2 mom. sägs, stadgas i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

¹ Senaste lydelse, se SFS 1934:227.

Förslag

till

förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit.

Härigenom förordnas, att 3 § 3 mom., 8 § 2 mom. och 11 § förordningen den 3 maj 1929 om särskild skatt å bensin och motorsprit¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

3. Bensin, som tillverkats — — — till kontrollstyrelsen.
Bensin, som av — — — från lagerplatsen.

Tillverkaren skall för varje kvartal upprätta och före utgången av påföljande månad till kontrollstyrelsen insända en på tro och heder avgiven deklARATION angående den myckenhet bensin, som utlämnats under kvartalet. Inom samma tid skall skatten för den under kvartalet utlämnade myckenheten av tillverkaren inbetalas genom insättning å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning.

Försummar tillverkare — — — äger föranstalta.

8 §.

2. Om ansvar i vissa fall för den, som i deklARATION lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

11 §.

Förseelser, som omförmälas i 8 § 1 mom. och 9 §, skola åtalas av allmän åklagare. Förseelse, varom i 10 § sägs, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsäganden angivit den till åtal.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

¹ Senaste lydelse av 3 § 3 mom., se SFS 1939: 112.

F ö r s l a g

till

**förordning angående ändrad lydelse av 15 och 18 §§ förordningen
den 31 januari 1932 (nr 17) om accis å silke.**

Härigenom förordnas, att 15 och 18 §§ förordningen den 31 januari 1932 om accis å silke skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

15 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

18 §.

Åtal för förseelse, som avses i 14, 16 eller 17 §, skall anhängiggöras vid allmän domstol.

Förseelse, som i 14 eller 16 § omförmäles, åtalas av allmän åklagare.

Förseelse, varom — — — åtal anges.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g

till

**förordning angående ändrad lydelse av 16 och 19 §§ förordningen
den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa
slag av fodermjöl.**

Härigenom förordnas, att 16 och 19 §§ förordningen den 14 juni 1933 om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

16 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

19 §.

Förseelse, som i 15 eller 17 § omförmäles, åtalas av allmän åklagare vid allmän domstol.

Förseelse, varom — — — åtal anges.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 15 och 17 §§ förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli.

Härigenom förordnas, att 15 och 17 §§ förordningen den 24 maj 1934 om skatt å kli skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

15 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

17 §.

Åtal för förseelse, varom i 13, 14 eller 16 § omförmäles, anhängiggöres vid allmän domstol.

Förseelse, som i 13 eller 14 § avses, är icke föremål för allmänt åtal, med mindre den av statens spannmålsnämnd till sådant åtal anges.

Förseelse, som — — — åklagare åtalas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 12 och 14 §§ förordningen den 3 maj 1935 (nr 142) angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännoljor.

Härigenom förordnas, att 12 och 14 §§ förordningen den 3 maj 1935 angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännoljor skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

12 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

14 §.

Länsstyrelse äger — — — enligt 11 §.

Åtal för förseelse, som i 13 § omförmäles, skall anhängiggöras vid allmän domstol. Sådant förseelse må ej åtalas av allmän åklagare, där den ej av målsägande anges till åtal.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 13 och 16 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror.

Härigenom förordnas, att 13 och 16 §§ förordningen den 7 juni 1935 om accis å margarin och vissa andra fettvaror skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

13 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

16 §.

Åtal för förseelse, som avses i 12, 14 eller 15 §, skall anhängiggöras vid allmän domstol.

Förseelse, som i 12 eller 14 § omförmäles, åtalas av allmän åklagare.

Förseelse, varom — — — åtal angives.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 12 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift.

Härigenom förordnas, att 12 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 om veteavgift¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

12 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

14 §.

Åtal för förseelse, som i 10, 11 eller 13 § avses, anhängiggöres vid allmän domstol. Då fråga är om anmälan eller deklaration rörande tillverkning av

¹ Senaste lydelse av 14 §, se SFS 1938:446.

mjöl eller gryn, anställs sådant åtal vid den allmänna underrätt, inom vars domvärjo tillverkningen bedrives, och då fråga är om deklaration, som i 5 § tredje stycket sägs, vid allmänna underrätten i den ort, där den deklara-tions-skyldige har sitt hemvist, eller, om han ej har hemvist här i riket, vid Stock-holms rådhusrätt.

Förseelse, som i 10 eller 11 § avses, är icke föremål för allmänt åtal, med mindre den av den i 4 § omförmälda nämnden till sådant åtal angives.

Förseelse, varom — — — åklagare åtalas.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Häri-genom förordnas, att 18 § 1 mom. samt 30 och 35 §§ förordningen den 15 december 1939 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

18 §.

1. Tillverkare i skattepliktigt bryggeri skall för varje månad upprätta och senast å åttonde söckendagen efter månadens utgång till kontrollstyrelsen insända en på tro och heder avgiven deklaration angående den myckenhet maltdrycker av andra och tredje klasserna, som under månaden utförts från bryggeriet eller inom bryggeriet utlämnats till personalen för förbrukning därstädes, ävensom rörande den myckenhet maltdrycker av nämnda båda klasser, för vilken avdrag må göras vid skattens beräk-nande enligt vad i 17 § sägs. I deklarationen skall tillika angivas den skatt, som belöper å den i deklara-tionen upptagna beskattningsbara myckenheten.

Å deklarationen — — — andra stycket.

30 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

35 §.

Begår tillverkares hustru eller husfolk eller i hans arbete antagen person förseelse, som avses i 29 § eller 31—34 §§, eller bryter någon av dem mot föreskrift, som meddelats med stöd av denna förordning, vare tillverkaren därför ansvarig, liksom vore förseelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra det sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja. Bryggeriföreståndare vare jämte tillverkaren och lika med denne ansvarig för sådan förseelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g

till

förordning angående ändrad lydelse av 13 och 17 §§ förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker.

Härigenom förordnas, att 13 och 17 §§ förordningen den 22 december 1939 om skatt å läskedrycker skola erhålla följande ändrade lydelse.

13 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklARATION lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

17 §.

Begår tillverkares hustru eller husfolk eller i hans arbete antagen person förseelse, som avses i 12 § eller 14—16 §§, eller bryter någon av dem mot föreskrift, som meddelats med stöd av denna förordning, vare tillverkaren därför ansvarig, liksom vore förseelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra det sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 21 juni 1940 (nr 621) angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde.

Härigenom förordnas, att 8, 12 och 14 §§ förordningen den 21 juni 1940 angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

8 §.

Där så — — — till avsalu.

Försummar någon att inbetala avgift, som det enligt denna förordning åligger honom att erlägga, må avgiften på framställning av kontrollstyrelsen omedelbart utmätas med det belopp, vartill kontrollstyrelsen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

12 §.

Den, som utan anmälan, varom i 3 § sägs, eller i strid mot förbud, som avses i 8 § första stycket, använder smör för framställning av grädde till avsalu, straffes med dagsböter.

14 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g
till
förordning angående ändrad lydelse av 25 § och 26 § 1 mom.
förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän
omsättningsskatt.

Härigenom förordnas, att 25 § och 26 § 1 mom. förordningen den 13 december 1940 om allmän omsättningsskatt skola erhålla följande ändrade lydelse.

25 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som vid lämnande av uppgift, varom i 7 § förmåles, eller vid meddelande av upplysning jämlikt 14 § 1 mom. lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

26 §.

1 mom. Talan om utdömande av vite enligt 23 eller 24 § anhängiggöres vid den allmänna underrätt, inom vars domvärjo den skattskyldiges hemortskommun är belägen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g
till
förordning angående ändring i vissa delar av förordningen
den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt.

Härigenom förordnas, att 7, 9, 11 och 14 §§ förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

7 §.

1. Tillverkare skall — — — kontrollstyrelsens postgirokonto.
 2. Erlägges icke — — — skattepliktig vara.
 3. Tillverkare är — — — finner erforderligt.
- Ställes ej vid anfordran sådan säkerhet, skall vad i 2 mom. sägs äga motsvarande tillämpning.

4. Försummar någon att inbetala skatt, som det enligt denna förordning åligger honom att erlægga, må skatten på framställning av kontrollstyrelsen omedelbart utmätas med det belopp, vartill kontrollstyrelsen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

9 §.

Den som utan föreskriven anmälan bedriver tillverkning, som i 1 § första stycket avses, eller efter sådan anmälan, som i 5 § 2 mom. sägs, fortsätter rörelsen eller i strid mot förbud, varom i 7 § 2 mom. sägs, förfogar över vara, straffes med dagsböter, ej under tjuugu.

Underlåter någon — — — trehundra kronor.

11 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som i deklaration lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

14 §.

Av tillverkare begången förseelse, som i 9 § avses, åtalas vid allmän underrätt i den ort, där tillverkarens rörelse bedrivs.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g

till

**förordning angående ändrad lydelse av 65 och 68 §§ förordningen
den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.**

Härigenom förordnas, att 65 och 68 §§ förordningen den 6 juni 1941 om arvsskatt och gåvoskatt skola erhålla följande ändrade lydelse.

65 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift till bouppteckning eller i deklaration eller annan handling som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt, stadgas i skattestrafflagen.

68 §.

Förseelse, som omförmäles i 66 §, åtalas av allmän åklagare.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag
till
**förordning angående ändrad lydelse av 11 och 12 §§ förordningen
den 19 juni 1942 (nr 375) om trafikskatt.**

Härigenom förordnas, att 11 och 12 §§ förordningen den 19 juni 1942 om trafikskatt skola erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som vid lämnande av uppgift, varom i 7 § förmåles, lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

12 §.

Viten, som utdömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 decem-
ber 1942.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS,
MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER,
GJÖRES, EWERLÖF.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter ge-
mensam beredning med cheferna för justitie- och jordbruksdepartementen
fråga om skärpt bestraffning av falskdeklarationsbrott samt anför därvid
följande.

Inledning.

De straffbestämmelser inom skattelagstiftningen, som ha den största räck-
vidden, äro de bestämmelser, vilka upptagas i 143 § taxeringsförordningen
den 28 september 1928 (nr 379). Enligt 1 mom. i nämnda paragraf gäller
följande:

Har någon i självdeklaration eller därtill hörande handling eller i särskild
uppgift angående renskötsel eller i upplysning, som avses i 32 § taxerings-
förordningen, mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, som är ägnat
att leda till frihet från taxering eller till för låg taxering, skall han böta, om
det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst fem gånger den
inkomst- och förmögenhetsskatt samt den särskilda skatt å förmögenhet, som
därigenom undandragits, och i annat fall högst fem gånger den inkomst-
och förmögenhetsskatt samt den särskilda skatt å förmögenhet, som skulle
ha undandragits i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxe-
ringen, i vardera fallet dock minst 50 kronor. Därest det oriktiga meddelan-
det avsett förhållande, som utövat eller kunnat utöva inverkan allenast å
taxering till kommunal inkomstskatt, är straffet böter, om det oriktiga med-
delandet blivit vid taxeringen följt, högst 25 öre för varje skatteöre, som
därigenom kommit att icke påföras den skattskyldige, och i annat fall högst
25 öre för varje skatteöre, som icke skulle påförts den skattskyldige därest
det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vardera fallet dock
minst 50 kronor. Har någon i virkesdeklaration eller därtill hörande hand-
ling eller i upplysning, som avses i 46 § taxeringsförordningen, lämnat så-
dant oriktigt meddelande, som förut nämnts, skall han böta, om det oriktiga

meddelandet blivit vid taxeringen följt, högst en krona för varje tiotal kronor rotvärde, som därigenom icke blivit taxerat, och i annat fall högst en krona för varje tiotal kronor rotvärde, som icke skulle ha taxerats i händelse det oriktiga meddelandet blivit följt vid taxeringen, i vartdera fallet dock minst 50 kronor.

I 143 § 2 mom. föreskrives vidare, att om oriktigt meddelande, varom i 1 mom. förmäles, icke lämnats mot bättre vetande, men den som lämnat meddelandet vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, vad i 1 mom. stadgas skall hava motsvarande tillämpning, dock att böterna må bestämmas till högst hälften av vad i nämnda mom. sägs, men likväl ej lägre än 25 kronor.

I 143 § äro dessutom upptagna särskilda bestämmelser om straff för delaktighet i falskdeklarationsbrott, om straffrihet för den som av egen drift beriktigt oriktigt meddelande samt om konkurrens mellan falskdeklarationsbrott och tjänstefel.

Även åtskilliga andra författningar innehålla bestämmelser om straff för den som i deklaration eller annan skriftlig handling, som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt eller annan allmän avgift, uppsåtligt eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, vilken föranlett eller varit ägnad att föranleda undandragande av skatt eller annan allmän avgift. Straffbestämmelser av dylikt eller därmed jämförligt innehåll återfinnas sålunda i följande författningsrum, nämligen

1) 4 § 8 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter,

2) 12 § förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper,

3) 47 § förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften,

4) 29 § motorfordonsförordningen den 23 oktober 1936 (nr 561), jämförd med 14 § förordningen den 2 juni 1922 (nr 260) om automobilskatt,

5) 9 § förordningen den 17 maj 1923 (nr 116) angående skatt för hundar,

6) 1—4 §§ lagen den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel,

7) 11 § förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker,

8) 1, 5 och 6 §§ lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin,

9) 30 och 32 §§ förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin,

10) 219 § tullstadgan den 7 oktober 1927 (nr 391),

11) 8 § förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit,

12) 15 § förordningen den 31 januari 1932 (nr 17) om accis å silke,

13) 16 § förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl,

14) 15 § förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli,

15) 12 § förordningen den 3 maj 1935 (nr 142) angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännolja,

16) 13 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror,

17) 12 § förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift,

18) 9 § kungörelsen den 20 juni 1935 (nr 363) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 7 juni 1935 (nr 279) angående slaktdjursavgift,

19) 30 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maldrycker,

20) 13 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker,

21) 12 § kungörelsen den 14 juni 1940 (nr 481) med tillämpningsföreskrifter till förordningen den 14 juni 1940 (nr 478) om nöjesskatt,

22) 14 § förordningen den 21 juni 1940 (nr 621) angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde,

23) 25 § förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt,

24) 11 § förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt,

25) 65 § förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt samt

26) 11 § förordningen den 19 juni 1942 (nr 375) om trafikskatt.

Enligt förenämnda författningsrum är straffet i allmänhet bestämt till normerade böter av skiftande svårhetsgrad. Emellertid återfinnas i dessa författningar även bötesstraff av annat slag samt frihetsstraff, vilka sistnämnda straff i fråga om maximum variera mellan fängelse i sex månader och straffarbete i två år.

Vidare må anmärkas, att vissa författningar rörande reglering av importen av tullfria varor innehålla bestämmelser om import- eller licensavgifter samt i anslutning därtill bestämmelser om straff för den, som utan behörig tullangivning till riket inför eller söker införa varorna i fråga.

I skrivelse den 21 november 1941 ha fullmäktige i riksbanken framhållit, att utvecklingen på penningmarknaden aktualiserat behovet av åtgärder i syfte att motverka en alltför riklig betalningsmedelsförsörjning samt att härvid kunde komma i fråga såväl åtgärder av penningpolitisk art som andra ingripanden, vilka kunde vara ägnade att stödja de penningpolitiska strävandena. I sistnämnda hänseende ha fullmäktige understrukit betydelsen av en begränsning av den fria köpkraften och därvid såsom särskilt svåråtkomlig med de vanliga medlen betecknat den köpkraft, som härrörde från de fria inkomsterna samt från rörelsevinster från vissa kategorier av självständiga företag. Enligt fullmäktiges åsikt skulle en effektivisering av taxerings- och uppbördsförfarandet i syfte att åstadkomma en riktig beskattning av ifrågasvarande inkomster och vinster vara av stort värde även ur penningpolitisk synpunkt.

Den 28 november 1941 bemyndigade Kungl. Maj:t på min hemställan che-

fen för finansdepartementet att tillkalla tre sakkunniga för att verkställa utredning av frågan om skärpt bestraffning av falskdeklaration m. m. Jag anförde därvid till statsrådsprotokollet, att frågan om skärpt bestraffning av falskdeklaration samt liknande brott och förseelser redan tidigare stått på dagordningen och numera ytterligare aktualiserats till följd av såväl de av bankofullmäktige berörda förhållandena som den skärpta beskattningen, vilken ökat angelägenheten av en effektiv och riktig taxering. Efter det jag i mitt yttrande till statsrådsprotokollet redogjort för gällande bestämmelser om straff för bedrägeri och för det förslag till skärpning av straffet för dylika brott, som vid den tiden var föremål för lagrådets granskning, anförde jag vidare:

Ett förfarande, varigenom någon uppsåtligen meddelar oriktiga, ofullständiga eller eljest vilseledande uppgifter och sålunda föranleder att det allmänna undandrages skatt eller annan liknande inkomst, lärer i och för sig både enligt gällande strafflag och enligt föreliggande förslag till ändringar däri kunna hänföras under bedrägeribegreppet. Däremot skulle ett försök att sålunda undandraga det allmänna dylik inkomst icke kunna bestraffas enligt gällande strafflag men väl enligt ändringsförslaget. Ha de vilseledande uppgifterna icke lämnats uppsåtligen utan allenast av vårdslöshet, kan förfarandet icke inrymmas under någon av bestämmelserna i vare sig gällande strafflag eller ändringsförslaget.

Även i den mån dessa förfaranden sålunda i och för sig skulle kunna be-tecknas såsom bedrägeri eller försök därtill äro de dock genom speciallagstiftning undandragna området för allmänna strafflagens bedrägeribegrepp.

Att ifrågavarande s. k. defraudationshandlingar i bestraffningshänseende bedömts mildare än bedrägeri enligt allmänna strafflagen har i straffrättslitteraturen förklarats i huvudsak därmed, att det allmänna i sitt offentlig-rättsliga förhållande till den enskilde förskaffat sig betydligt större möjligheter att framtvunga och pröva upplysningar än som förefinnas enskilda emellan, att dessa defraudationshandlingar följaktligen icke i samma grad som det vanliga bedrägeribrottet kunna hota att undergräva förtroendet i den mänskliga sammanlevnaden, att den enskilde, då han utför en sådan handling, ofta känner sig stå i försvarsställning gentemot det allmännas krav på ekonomiska uppoffringar från hans sida samt att i varje fall det allmänna rättsmedvetandet faktiskt bedömer dessa handlingar mildare än bedrägeribrottet.

Ehuru vad sålunda framhållits kan vara förtjänt av ett visst beaktande, bör dock betydelsen därav icke överskattas. Detta gäller till en början det allmännas möjligheter till kontroll, vilka i praktiken av olika skäl vanligen icke äro större och kanske ofta rent av mindre än de som enligt avtal eller eljest stå den enskilde till buds i hans ekonomiska mellanhavanden med andra. Icke heller synes man i detta sammanhang böra tillmäta alltför stort värde åt den hos den enskilde understundom förekommande uppfattningen, att skatter och andra avgifter till det allmänna innebära uppoffringar som han nödgas göra utan motsvarande kompensation. Det allmänna rättsmedvetandet slutligen lärer vid bedömningen av nu förevarande defraudationshandlingar ha rönt visst inflytande av såväl den nuvarande lagstiftningens inställning till desamma som ock den omständigheten att dessa handlingar, vilka förvisso äro vanligt förekommande, icke så ofta bli beivrade.

Sedan jag härefter i yttrandet lämnat en redogörelse för ett av Kungl. Maj:t vid 1935 års riksdag framlagt förslag angående ökad skattek kontroll

och skärpning av straffen för falskdeklaration, vilket förslag emellertid endast i förstnämnda hänseende vann riksdagens bifall, anförde jag vidare:

Rörande verkningarna av den genom 1935 års riksdagsbeslut vidtagna skärpningen av skattekontrollen torde numera tillräcklig erfarenhet ha vunnits för ett bedömande av huruvida en skärpning av straffet för falskdeklaration kan vara behöfvig. Såsom jag tidigare antytt är denna kontroll allt fortfarande otillräcklig för att förhindra att ett ej obetydligt antal skattskyldiga falla för frestelsen att avgiva felaktiga deklARATIONER. Särskilt beträffande vissa kategorier skattskyldiga äro kontrollmöjligheterna mycket begränsade, och man torde också ha anledning befara att skattefusk här förekommer ganska ofta. Misstänkta eller t. o. m. tämligen uppenbara försök till sådant fusk lära också för närvarande icke sällan undgå beivran. Jag ämnar i annat sammanhang föreslå åtgärder med syfte att skärpa skattekontrollen på vissa punkter men vill redan vid detta tillfälle framhålla angelägenheten av att rättsvårdens effektivitet även på detta område i möjligaste mån upprätthållas. Allmänhetens vilja att lojalt fullgöra sin deklARATIONSSKYLDIGHET kan icke undgå att bli undergrävd, därest begångna brott, och i all synnerhet uppenbara sådana, icke bli i tillbörlig omfattning beivrade.

Genom de nu antydda åtgärderna kan säkerligen åtskilligt stå att vinna till bekämpande av skattefusket. Till följd av den skärpta beskattningen kan emellertid frestelsen att undandraga sig skatt förutsättas numera vara större än tidigare, och man kan näppeligen hoppas åstadkomma en så effektiv kontroll att icke utsikterna att undkomma densamma fortfarande skola verka förledande på mängden. Enligt min mening erfordras därför tillika en skärpning av straffet för falskdeklaration så att åtminstone de grövre formerna därav beläggas med urbota straff. Härigenom skulle tillika i lagstiftningen lämnas stöd åt den allt mer stadgade uppfattningen rörande den allvarliga karaktären av detta brott mot det allmänna.

Vid behandlingen år 1935 av frågan om skärpt straff för falskdeklaration sade jag mig anse goda skäl föreligga för att med bedrägeri enligt strafflagen jämställa alla åtgärder mot bättre vetande, varigenom någon undandraget eller söker undandraga det allmänna skatt eller andra avgifter. Av detta uttalande, vilket jag alltjämt vidhåller, framgår bl. a., att man enligt min mening icke bör bland den mångfald mer eller mindre likartade defraudationsbrott, som behandlas i den svenska finanslagstiftningen, utvälja allenast ett eller annat att hänföras under bedrägeribegreppet eller eljest erhålla en särställning i fråga om straffsanktionen.

En utredning av förevarande fråga bör enligt min mening nu verkställas. Därvid bör beaktas, att det med hänsyn till brottens natur synes vara lämpligt att bibehålla en reaktion av samma innebörd som de normerade böterna, antingen såsom straff eller såsom påföljd utan straffkaraktär. Vare sig den ena eller andra formen väljes, uppkommer fråga om ådömande av sådant straff eller sådan påföljd jämte frihetsstraff; väljes påföljdsformen kan även ifrågakomma att ådöma påföljden vid sidan av dagsbotsstraff. Vid utformningen av straffbestämmelserna bör såvitt möjligt undvikas att brotten i fråga, från att tidigare ha varit lindrigare bestraffade än det vanliga bedrägeriet i dess olika former, bli hårdare bestraffade än sistnämnda brott. Därest en motsvarighet till normerade böter kommer att ingå i straffet eller att såsom en särskild påföljd knyts till detta, måste denna avvägning erbjuda vissa svårigheter.

Under utredningens gång torde även böra undersökas lämpligheten av gällande straffbestämmelser rörande underlåtenhet att lämna uppgifter till ledning för egen eller annans taxering jämte andra liknande förseelser, vilka kunna få till följd att inkomst undandragas det allmänna.

Med stöd av förenämnda bemyndigande tillkallade jag den 6 december 1941 såsom sakkunniga ledamoten av riksdagens första kammare, t. f. underståthållaren K. G. A. Sandström, chefen för finansdepartementets rättsavdelning, numera t. f. statssekreteraren och expeditionschefen i handelsdepartementet E. L. Eckerberg samt professorn S. H. Nial. Åt Sandström uppdrogs att i egenkap av ordförande leda de sakkunnigas arbete.

De sakkunniga avgåvo den 18 juni 1942 ett *betänkande med förslag till skärpt bestraffning av falskdeklaration m. m.* (SOU 1942: 31), vilket betänkande innefattar åtskilliga, av motiv åtföljda författningsförslag.

I fråga om innehållet i sakkunnigbetänkandet må i detta sammanhang nämnas, att de för ifrågavarande brott stadgade normerade böterna föreslås ersätta med dagsböter samt att även frihetsstraff — fängelse eller vid synnerligen försvårande omständigheter straffarbete i högst två år — föreslås såsom påföljd för dessa brott. Enligt förslaget skola bestämmelserna om straff för sådana oriktiga uppgifter, varom nu är fråga, sammanföras i en särskild lag om straff i vissa fall för undandragande av skatt m. m. (skattestrafflag). I de sakkunnigas förslag till sådan lag stadgas (i 1 §) att den som till bouppteckning eller i deklaration, journal eller annan skriftlig handling, som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt eller annan allmän avgift, uppsåtligen lämnat oriktig uppgift, ägnad att för honom eller någon som han företräder leda till frihet från eller till för låg skatt eller avgift, skall straffas med dagsböter, ej under 30, eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med straffarbete i högst två år. Vidare stadgas i förslaget, att där oriktig uppgift, som i 1 § sägs, icke lämnats uppsåtligen men den som lämnat uppgiften vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, straffet skall utgöra dagsböter, ej under tio, eller fängelse i högst sex månader (2 §). Därjämte upptager förslaget särskilda bestämmelser om delaktighet (3 §) samt om konkurrens (4 §) och forum (5 §). Skattestrafflagen skulle enligt de sakkunnigas förslag träda i kraft den 1 januari 1943.

Såsom en följd av de sakkunnigas förslag om tillskapande av en särskild skattestrafflag — vilken i princip skulle äga generell tillämpning å sådana brottsliga förfaranden varom nu är fråga — föreslås upphävande av motsvarande straffbestämmelser i ett flertal av de förut omnämnda författningarna. De sakkunnigas betänkande upptager sålunda förslag till förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen ävensom förslag till ändringar i de förut under punkterna 1), 2), 7) samt 11)—25) anmärkta författningarna. Beträffande övriga uppräknade författningar — med undantag för förordningen om trafikskatt, som utfärdats först efter det de sakkunniga avlämnat sitt betänkande — anse de sakkunniga däremot, att någon ändring av straffbestämmelserna icke bör ske i detta sammanhang.

Slutligen innehåller sakkunnigbetänkandet förslag till vissa andra ändringar i taxeringsförordningen i syfte att ernå en mera effektiv bestraffning av vissa förseelser mot förordningen.

De sakkunnigas förslag till skattestrafflag och till förordning om ändring

i vissa delar av taxeringsförordningen torde få såsom *bihang* fogas vid statsrådsprotokollet för innevarande dag.

Över de sakkunnigas betänkande ha, efter remiss, *yttranden* avgivits av rikets hovrätter (med överlämnande av yttranden från åtskilliga rådhusrätter och häradshövdingar), kammarrätten, generaltullstyrelsen, bank- och fondinspektionen, kontrollstyrelsen, kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från ett flertal handelskamrar samt från Sveriges industriförbund och Sveriges köpmannaförbund), statens livsmedelskommission, överståthållarämbetet (med överlämnande av yttranden från polismästaren, t. f. skattdirektören och t. f. förste stadsfiskalen i Stockholm), länsstyrelserna i samtliga län, föreningen Sveriges häradshövdingar, föreningen Sveriges stadsdomare, föreningen Sveriges landsfiskaler, föreningen Sveriges stadsfiskaler och taxeringsnämndsordförandenas riksförbund. Vidare har yttrande över betänkandet inkommit från yrkesbokförarens och revisorerens förbund.

De sakkunnigas författningsförslag ha efter det remissvaren inkommit underkastats en överarbetning inom finansdepartementet, varvid åtskilliga i yttrandena framförda synpunkter vunnit beaktande. Såsom resultat av överarbetningen föreligger nu ett inom departementet upprättat förslag till lagstiftning i ämnet.

Departementsförslaget.

Allmän motivering.

I. Behovet av skärpta straffregler i fråga om falskdeklarationsbrott.

De sakkunniga ha i sitt betänkande framlagt en redogörelse för olika omständigheter, vilka enligt de sakkunnigas mening påkallade skärpning av straffbestämmelserna för falskdeklarationsbrott.

Innan förenämnda spörsmål upptages till närmare behandling, torde emellertid böra omnämnas dels en av de sakkunniga lämnad redogörelse för rättsutvecklingen i fråga om de i 143 § taxeringsförordningen upptagna straffbestämmelserna, dels ock en av de sakkunniga verkställd undersökning angående den omfattning, i vilken åtal under senare år anhängiggjorts för falskdeklarationsbrott.

Av de sakkunnigas redogörelse för rättsutvecklingen på ifrågavarande område (betänkandet sid. 44—50) framgår bland annat följande:

Den äldsta bestämmelsen om straff för oriktiga uppgifter till ledning för taxering återfinnes i 33 § i 1902 års förordning om inkomstskatt, enligt vilken bestämmelse den som mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift till ledning för taxering och därigenom föranlett, att inkomst icke eller endast till någon del blivit taxerad, skulle dömas till böter från och med fyra till och med tio gånger det inkomstskattebelopp som genom det svikliga förfarandet undandragits. Systemet med normerade böter frångicks i viss utsträckning i 1910 års taxeringsförordning, enligt vilken straffet fastställdes till böter från

och med 25 till och med 1,000 kronor, dock att bötesstraffet kunde höjas till fem gånger det undandragna skattebeloppet för den händelse den skattskyldige till följd av sitt oriktiga meddelande icke blivit taxerad eller blivit för lågt taxerad. År 1921 skedde en fullständig återgång till systemet med normerade böter, i det att straffet för den som mot bättre vetande lämnat oriktigt meddelande, ägnat att leda till frihet från taxering eller till för låg taxering, fastställdes till böter, högst fem gånger det undandragna skattebeloppet eller det skattebelopp, som skulle ha undandragits därest det oriktiga meddelandet blivit vid taxeringen följt. Samtidigt infördes straffansvar även för den som vid avgivande av oriktigt meddelande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet; straffet härutinnan bestämdes till böter, högst två gånger det skattebelopp, som undandragits eller skulle ha undandragits genom det oriktiga meddelandet. Vid 1929 års riksdag yrkades i särskilda motioner, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning och därpå grundade förslag rörande skärpt påföljd för falskdeklaration. I motionerna framhölls såsom en brist i fråga om de gällande straffbestämmelserna, att en falskdeklarant icke kunde dömas till urbota straff. Motionerna bifölls av riksdagen. Härefter framlade skattekontrollsakkunniga år 1933 förslag till ändrade bestämmelser om straff för falskdeklaration, enligt vilket förslag uppsåtligt falskdeklarationsbrott skulle bestraffas med böter eller fängelse i högst sex månader. Bötesstraffet skulle fortfarande vara normerat och utgå i huvudsak efter de grunder, som gällt sedan år 1921. Beträffande brott, som förövats av grov vårdslöshet, innehöll 1933 års förslag en höjning av bötesstraffet till högst hälften av bötesstraffet för det uppsåtliga brottet. Skattekontrollsakkunnigas förslag upptogs i en vid 1935 års riksdag avlåten proposition (nr 148) med förslag till förordning om ändring i bland annat 143 § taxeringsförordningen. Bevillningsutskottet vid 1935 års riksdag ansåg emellertid, att tillräckliga skäl icke förebragts för beläggande av ifrågavarande förseelser med frihetsstraff. En minoritet inom utskottet (9 ledamöter) anslöt sig dock i huvudsak till propositionen. Vid behandlingen av propositionen i kamrarna stannade dessa vid skiljaktiga beslut, i det att första kammaren biföll utskottets förslag medan andra kammaren biföll reservationen. I anledning härav hemställde bevillningsutskottet, att kamrarna måtte, andra kammaren med frånträdande av sitt tidigare beslut, bifalla utskottets förslag, vilken hemställan bifölls.

Beträffande det statistiska material, som införskaffats av de sakkunniga, ber jag att i första hand få hänvisa till betänkandet (sid. 51—57). De statistiska uppgifterna utvisa, bland annat, att under femårsperioden 1937—1941 avgjorts 1,269 mål rörande brott mot 143 § taxeringsförordningen ävensom att fördelningen av dessa mål på olika län varit synnerligen ojämn. Under ifrågavarande tid uppgick sålunda antalet avgjorda mål i Stockholms län till 2, i Kronobergs län till 4, i Skaraborgs län till 5 och i vardera av Jämtlands och Norrbottens län till 7. Motsvarande siffror voro för Stockholms stad 92, för Uppsala län 147, för Göteborgs och Bohus län 171 samt för Västernorrlands län 164. Enligt de sakkunnigas beräkningar uppgick antalet avvikelser från självdeklaration under samma femårsperiod till omkring 3,000,000. De sakkunniga ha uttalat, att om man antog, att endast var hundra avvikelser föranletts av oriktiga uppgifter, erhöles man ett antal av 30,000 åtalbara fall under angivna period, medan antalet åtal stannat vid 1,269 eller cirka 4 procent. Av åtalsstatistiken framgår vidare, att det

högsta bötesstraff, som under ifrågavarande år utdömts för uppsåtlig falskdeklaration, utgjort 25,000 kronor, därvid det undandragna skattebeloppet uppgått till 7,152 kronor. Det högsta bötesstraffet för deklarationsbrott, förövat av grov vårdslöshet, har under samma tidsperiod varit 15,000 kronor, vilket straff ådömts en skattskyldig som under två år undandragit ett sammanlagt skattebelopp av 12,235 kronor.

I fråga om behovet av en skärpning av straffbestämmelserna i 143 § taxeringsförordningen ha *de sakkunniga* anfört följande:

Det torde vara en ganska utbredd uppfattning, att lämnandet av oriktiga uppgifter till ledning för taxering är en fämligen lindrig förseelse, och att det är varken vanhedrande eller moraliskt förkastligt att trotsa hithörande straffbestämmelser. Den psykologiska grunden härtill är sannolikt en hos många medborgare djupt rotad föreställning, att det allmännas skattekrav innefattar en på den enskilde ensidigt lagd tunga av mer eller mindre konfiskatorisk art, vartill kommer att undandragande av skatt icke omedelbart framstår såsom medförande skada för andra enskilda utan blott för »det allmänna», ofta ganska dunkelt fattat såsom en överhet i motsättning till de enskilda medborgarna. Vidare torde till ifrågavarande uppfattning ha bidragit, att själva deklarationsförfarandet med dess detaljerade formulär innebär vissa svårigheter och irritationsmoment för den enskilde. Men även de nu gällande straffbestämmelserna rörande falskdeklarationsbrotten torde i sin mån ha medverkat till uppkomsten av nämnda uppfattning eller i varje fall icke effektivt motverkat densamma, särskilt som brotten ej framstå såsom infamerande och ej heller äro belagda med frihetsstraff.

I samband härmed ha *de sakkunniga* framhållit, att uppfattningen om deklarationsbrottens lindriga natur vore mycket starkt utpräglad inom vissa befolkningsgrupper. Till stöd för detta påstående har bland annat åberopats ett av en landskamrerare gjort uttalande rörande frekvensen av oriktiga uppgifter i vissa under år 1941 avlämnade självdeklarationer. Enligt detta uttalande granskades i vissa hänseenden jordbruksdeklarationerna i tre stickprovvis utvalda mindre kommuner inom länet, och vid denna granskning konstaterades, att drygt 71 procent av deklarationerna voro felaktiga. *De sakkunniga* ha i anslutning härtill uttalat, att ehuru det åberopade uttalandet närmast avsåge den jordbrukande befolkningen inom visst län, det torde vara obestridligt, att uppfattningen om falskdeklarationsbrottens bagatellartade karaktär vore utbredd även inom andra områden och andra samhällsklasser. Å andra sidan funnes otvivelaktigt på andra håll en bestämd opinion för en strängare straffrättslig reaktion mot falskdeklarationerna, vilkas brott ju ytterst ginge ut över andra skattskyldiga. För lagstiftaren måste det framstå såsom en angelägen uppgift att — i anslutning till sistnämnda åsiktsriktning — söka påverka den allmänna uppfattningen sålunda, att falskdeklarationsbrotten komme att framstå såsom allvarliga överträdelser av en medborgerlig plikt och sanningskravet vid deklarationen därigenom finge den allmänna opinionens stöd.

De sakkunniga ha vidare framhållit, att även andra omständigheter kunde påvisas, vilka aktualiserade frågan om en skärpt bestraffning på förevarande område. *De sakkunniga* ha härutinnan anfört bland annat följande:

Vid 1935 års riksdag uttalades, att frågan om skärpning av straffet för falskdeklarationsbrotten borde anstå tills närmare erfarenhet vunnits om de verkningar i olika avseenden, som vid tillämpningen av de då vidtagna ändringarna i taxeringsförordningen kunde komma att inträda. Då vid taxeringsarbetet 1942 tillämpats en ännu mera omfattande och effektiv kontroll än tidigare, kan det synas som om nämnda uttalande vid 1935 års riksdag skulle även nu kunna åberopas såsom skäl för att dröja med genomförande av en straffskärpning. En sådan slutsats torde emellertid icke vara riktig.

Först och främst bör fastslås, att kontrollen inom taxeringsväsendet icke kan praktiskt genomföras i sådan utsträckning, att effektiva straffbestämmelser för oriktiga taxeringsuppgifter bliva överflödiga. Såsom i direktiven framhållits äro kontrollmöjligheterna beträffande vissa kategorier skattskyldiga mycket begränsade, och man torde också ha anledning befara, att skattefusk här förekommer ganska ofta. Även om den år 1935 beslutade skärpningen av skattekontrollen i vissa hänseenden bidragit till att minska förekomsten av felaktiga deklamationer, äro sådana dock allt fortfarande mycket talrika. Ej heller till de senast beslutade kontrollåtgärderna torde kunna knytas någon förhoppning om att felaktiga deklamationer därigenom skola i större omfattning förekommas. Det må här vara tillräckligt att erinra om, att deklaraionskontrollen inom Stockholms stad sedan ett par tiotal år tillbaka varit väsentligt noggrannare och större än inom någon länsstyrelse i länen, men att fördenskull ingalunda antalet oriktiga deklamationer inom Stockholms stad visat någon tendens till nedgång. Det synes med hänsyn härtill icke vara någon anledning att i avvaktan på resultatet av de nya kontrollåtgärderna ytterligare uppskjuta införandet av strängare straffbestämmelser.

I direktiven för utredningen ha påpekats vissa omständigheter, vilka särskilt motiverade, att frågan om en skärpt bestraffning av falskdeklarationsbrotten nu toges under förnyat övervägande. Sålunda har understrukits värdet ur penningpolitisk synpunkt av en effektivisering av taxeringsförfarandet i syfte att åstadkomma en riktig beskattning av de s. k. fria inkomsterna och av rörelsevinster från vissa kategorier av självständiga företag, varjämte framhållits, att den skärpta beskattningen måste antagas ha ökat frestelserna för de enskilda att söka undandraga sig sin skattskyldighet.

De sakkunniga anse sig böra understryka riktigheten av dessa uttalanden. De särskilda förhållanden, som föranletts av det nu pågående världskriget, ha de senaste åren framtvingat införandet av nya och höjningar av tidigare utgående skatter, och man läser knappast kunna räkna med, att skattestrycket under de närmaste åren kommer att minska. För att motverka de av den skärpta beskattningen ökade frestelserna att söka dölja skattepliktiga inkomster synes, förutom strängare kontroll, en skärpning av straffen för falskdeklarationsbrotten påkallad.

Emellertid är naturligtvis den straffrättsliga preventionens effektivitet beroende icke endast av straffens stränghet utan även av den utsträckning, vari brotten bliva beivrade. Vad nu ifrågavarande rättsområde beträffar fästes uppmärksamheten särskilt vid det ringa antal fall, vilka föranleda åtal enligt 143 § taxeringsförordningen. Det är uppenbart, att endast en mindre del av hithörande brottsliga gärningar verkligen bliva föremål för beivrande. Än vidare faller i ögonen den i hög grad skiftande praxis, som i åtalsfrågorna är rådande vid olika länsstyrelser. Undersöker man, vilka de verkliga orsakerna kunna vara till den ringa åtalsfrekvensen, synas följande förhållanden böra uppmärksammas. Den första granskningen av deklamationerna sker ju inom rikets taxeringsnämnder, till antalet omkring 2,300. Det är här

i huvudsak å ordföranden, som granskningsarbetet vilar. Ordförandena upptäcka och rätta givetvis åtskilliga oriktiga uppgifter men taga ytterst sällan initiativ till beivrande härav. Ett dylikt initiativ framstår otvivelaktigt för de flesta ordförandena såsom mycket obehagligt, eftersom det ofta skulle riktas mot deras vänner och grannar i kommunen. Vidare torde många ordförande sakna erforderliga förutsättningar för att bedöma en gärnings straffbarhet enligt nu ifrågavarande, ingalunda lättolkade författningsbestämmelser. De fall som gå till åtal lära därför i regel vara sådana, vilka upptäckas vid den av landskamreraren gjorda eftergranskningen till prövningsnämnden. Redan detta förhållande måste påtalas såsom otillfredsställande och föga överensstämmande med rättskänslans krav.

Emellertid måste konstateras att ej heller på långt när alla åtalbara fall, vilka upptäckas vid granskningen hos prövningsnämnden, verkligen beivras. Enligt inhämtade upplysningar har ej sällan förekommit, att då ett större antal brottsliga gärningar på detta stadium upptäckes, man inskränker sig till att åtala en mindre del därav eller eventuellt icke åtalar några alls, enär man finner det olämpligt att rikta ett åtal mot allt för många falskdeklaranter. Ej heller en sådan ordning kan anses tillfredsställande. Även här måste det betecknas såsom stötande att en falskdeklarant, som i vanliga fall skulle åtalas och kanske ådömas höga böter, undgår åtal därför att just det året många andra falskdeklaranter upptäckts.

Den enligt de sakkunnigas mening nödvändiga ändringen i nu berörda förhållanden kan man ju först och främst söka åstadkomma genom att uppställa föreskrifter, som åsyfta att upptäckta falskdeklarationsbrott i full utsträckning bringas till vederbörande åklagares kännedom. De sakkunniga föreslå även i sådant syfte vissa ändringar i taxeringsförordningen. I detta sammanhang vilja emellertid de sakkunniga framhålla, att en förbättring i åtalshänseende även torde kunna vinnas genom att straffet för falskdeklarationsbrotten skärpes. Det torde nämligen vara anledning förmoda att framhävandet av dessa brotts allvarliga karaktär genom straffbestämmelsernas skärpning kommer att medföra en stegring av åtalsfrekvensen för upptäckta falskdeklarationsbrott.

Beträffande frågan om skärpning av de i andra skatteförfattningar än taxeringsförordningen upptagna straffbestämmelserna ha *de sakkunniga* uttalat, att vad de anfört i fråga om nämnda förordning icke vore till alla delar tillämpligt beträffande övriga författningar, vilka innehölle bestämmelser om straff för oriktiga uppgifter, ägnade att medföra undandragande av skatt eller annan liknande avgift.

De sakkunniga ha vidare anfört:

Det kan förefalla naturligt, att behovet av stränga straffbestämmelser icke är lika stort då det gäller överträdelse av sistnämnda författningar som vid brotten mot taxeringsförordningen. Under det att stora delar av svenska folket varje år stå inför uppgiften att avgiva självdeklaration och därigenom jämväl kanske också kunna ställas inför frestelsen att genom oriktiga uppgifter vid fullgörandet av deklARATIONSSKYLDIGHETEN enligt taxeringsförordningen söka dölja tillgångar, vilka böra beskattas, äro övriga författningar tillämpliga endast å vissa mera begränsade grupper eller kategorier av medborgare.

Emellertid kunna särskilda skäl anföras till stöd för att även sistnämnda straffbestämmelser bliva ändrade.

I sådant hänseende må erinras om att det, enligt vad i direktiven uttalats,

icke torde böra komma i fråga att bland den mångfald mer eller mindre likartade defraudationsbrott, som behandlas i den svenska finanslagstiftningen, utvälja allenast ett eller annat att erhålla en särställning beträffande straffsanktionen.

Riktigheten av detta uttalande bekräftas vid en jämförelse mellan de olika bestämmelserna om straff för oriktiga uppgifter till ledning för uttagande av skatt eller annan allmän avgift. Dessa straffbestämmelser äro i hög grad växlande. Givetvis äro variationer av straffbestämmelserna i viss mån motiverade. Straffen skola nämligen i en del fall icke enbart utgöra reaktion mot dessa oriktiga uppgifter utan även utmätas med beaktande av andra förhållanden. De strängare straffen i exempelvis tullförfattningarna och brännvinstillverkningsförordningen bero sålunda icke uteslutande därpå, att oriktiga uppgifter, som kunna föranleda undandragande av skatt, i dessa fall äro särskilt klandervärda; straffen äro dessutom till för att förhindra att vissa varor på olovlig väg införas eller tillverkas. Åtskilliga olikheter kunna dock ej förklaras härmed utan få i stället tillskrivas den omständigheten, att författningarna tillkommit i olika sammanhang och utan tillräcklig undersökning av de gemensamma straffrättsfrågorna. Såsom exempel på dessa olikheter må framhållas, hurusom fängelse ibland ingår i straffskalan men ibland icke. Andra exempel utgöra de varierande bestämmelserna om straff för delaktighet och försök samt olikheterna i fråga om maximi- och minimistrafen i de normerade bötesskalorna.

Sammanfattningsvis ha de sakkunniga uttalat, att det enligt deras mening ej kunde anses riktigt att genomföra en straffskärpning med avseende å brotten mot 143 § taxeringsförordningen utan att vidtaga motsvarande ändringar i andra författningar, vilka innehölle bestämmelser om straff för likartade överträdelser; dock att härvid torde böra särskilt uppmärksammas dels sådana författningar, däri straffbestämmelserna redan nu vore strängare än i 143 § taxeringsförordningen, och dels de fall, där en straffskärpning rent sakligt sett icke kunde anses motiverad.

I *remissyttrandena* har — med några få undantag — behovet av skärpta straffbestämmelser vitsordats, varjämte uttalats att frågan om ändring av straffbestämmelserna borde tagas under omprövning utan ytterligare uppskov.

Ur de yttranden, i vilka en skärpt lagstiftning på förevarande område *tillstyrkes*, må följande här återgivas.

Kammarrätten har anfört:

I fråga om falskdeklarationsbrottens svårhetsgrad vill kammarrätten såsom sin mening uttala, att, om också dessa brott på sina håll betraktas såsom mer eller mindre obetydliga, utvecklingen dock går hän mot ett betraktelsesätt, enligt vilket de framstå såsom allvarliga företeelser. Det är nämligen ej längre så, att tyngdpunkten i taxeringsförrättningen ligger i de värdeberäkningar, nämnderna göra, med påföljd att deklARATIONERNA blott utgöra kontrollfaktorer. I stället äro deklARATIONERNA nu taxeringsförfarandets själva kärna, och detta förfarandes huvudsakliga uppgift är ett krävande kontrollarbete, till vars underlättande en vidlyftig apparat under senare åren utbyggt. Trots denna kontrollapparat föreligga dock stora områden av förvärvsverksamhet, där nämndernas kontroll blott kan följa vissa ytliga och ofullständiga linjer. Uppskattningen kommer därför i dessa fall ofta att in-

nebära en åtgärd, som närmar sig en registrering av lämnade uppgifter. Ett stort förtroende har alltså här lämnats den skattskyldige från det allmännas sida, något som ock understrykes genom deklara-tionsformulärets försäkran »på heder och samvete», och ett avsiktligt svikande av detta förtroende anses otvivelaktigt såsom något i och för sig moraliskt förkastligt. Därtill kommer emellertid den ökade förståelsen för att förfarandet mot övriga samhällsmedlemmar innebär en handling, kränkande deras ekonomiska intressen och utvisande brist på samhällsanda. Härigenom kommer handlingen att verka starkt utmanande å rättskänslan.

Med hänsyn härtill torde man därför kunna våga det påståendet, att dessa brott utgöra en typ, vilken i svårhetsgrad betraktas såsom jämställd med i allmänna strafflagen förekommande brottstyper. Att denna brottstyp desslikes innehåller moment, innebärande ett överträdande av vissa ur det allmännas fiskaliska intresse härflytande ordningsföreskrifter, kan givetvis ej förminska dess svårhetsgrad. Såsom redan är sagt, kan det emellertid icke förnekas, att denna uppfattning om falskdeklarationsbrottens allvarliga karaktär på åtskilliga håll ej trängit igenom och att därför en straffskärpning för dessa brott kan lämna sitt bidrag till att så sker. Då det därjämte kan förväntas, att de höjda skatter, som det svåra tidsläget kräver, komma att än starkare påverka allmänhetens uppfattning om dessa deklara-tionsbrotts rättsvidriga natur, synes det blott vara ett led i en pågående utveckling, om genom skärpt bestraffning deklara-tionsbrottens rätta art ytterligare understrykes.

Bank- och fondinspektionen har i sitt yttrande framhållit följande synpunkter:

Särskilt då det gäller en skatt av finansskatts natur, är det givetvis av största vikt, att till grund för beskattningen avgivna deklara-tioner äro fullständiga och riktiga. Om så ej är fallet kan följden nämligen bliva, att skatten icke ger vad som beräknats och eventuellt att en större skattskyldighet måste påläggas dem, som avgiva på vederbörligt sätt uppgjorda deklara-tioner. Man kan emellertid naturligen icke vara berättigad att antaga, att deklara-tioner, vilka icke äro fullständiga eller riktiga, av den deklara-tionspliktige alltid upprättats på sådant sätt i syfte att undandraga sig beskattning. Skattelagstiftningen med den utveckling, specialisering och utformning, densamma efterhand erhållit i vårt land, är numera ofta så svårbegriplig för den skattskyldige, att det kan erfordras ej oväsentliga mått av eftertanke hos denne för att vid deklara-tionens upprättande rätt tillämpa lagstiftningen. Ett särskilt framträdande exempel härå är krigskonjunkturskattelagstiftningen. Det är naturligt att även den fullt lojale skattskyldige, med hänsyn till den tyngd, varmed skattelagstiftningen hotar honom, icke i deklara-tion upptager annat än det som enligt hans tolkning av lagstiftningen är beskattningsbart. Ändringar i och tillägg till deklarerade belopp, vilka senare företagas av beskattningsmyndigheterna, föranledas måhända av dessas mera sakkunniga syn på skattelagstiftningens rätta innebörd.

Att i sådana fall, som här åsyftats, straffpåföljd icke bör ifrågakomma, torde vara uppenbart. Detsamma gäller för det fall, att den skattskyldige helt öppet från den deklarerade inkomsten gör avdrag, som taxeringsmyndigheterna finna obefogat. Här är det skattekontrollen, som bör anlitas för att åstadkomma den riktiga beskattningen. Straffbestämmelser ha här genom sin existens till uppgift att inskräpa hos den skattskyldige att så långt det i dennes förmåga står lämna fullständiga och riktiga uppgifter i deklara-tionen. Straffbestämmelserna böra däremot komma till tillämpning allenast där det är uppenbart, att den skattskyldige uppsåtligen gjort sig skyldig

till falskdeklaration. På grund av svårigheterna att bevisa förefintligheten av uppsåt torde det dock vara nödvändigt att bestraffa jämväl fall av grov vårdslöshet.

Inspektionen anser sig icke böra avråda från att med ledning av förslaget straffskärpningar vidtagas i viss omfattning. Men inspektionen vill å andra sidan tillråda, att bestämmelser givas, vilka garantera, att straffbestämmelserna bringas till tillämpning allenast då det är tydligt att straffanledning föreligger.

Kommerskollegium har anfört, att kollegium, i likhet med de av kollegium hörda organisationerna, ansåge en i viss grad skärpt bestraffning för ifrågavarande brott vara nödvändig.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har uttalat den uppfattningen, att såväl uppsåtlig falskdeklarering som bristande omsorg vid självdeklarations upprättande trots införda kontrollåtgärder alltjämt förekomme i så stor utsträckning, att åtgärder för en bättre ordning på detta område syntes högeligen påkallade.

Vidare har länsstyrelsen i *Jönköpings län* understrukit den synpunkten, att man näppeligen kunde hoppas åstadkomma en så effektiv kontroll av de skattskyldigas deklARATIONER, att därigenom falskdeklaration i större utsträckning omöjliggjordes, varför åtgärder i syfte att skärpa straffet för falskdeklaration för visso komme att hälsas med tillfredsställelse av skattemyndigheterna. Länsstyrelsen har i anslutning härtill upplyst, att det vid kontroll av jordbrukarnas i länet deklARATIONER ÅR 1942 visat sig, att omkring 3,400 varit felaktiga, ävensom att bokföringsgranskningen samma år, vilken granskning omfattat 186 bokföringsskyldiga, föranlett att i ej mindre än 155 fall ändring gjorts av de skattskyldigas deklARATIONER.

Länsstyrelsen i Kalmar län har yttrat:

Måhända borde man kunna förvänta att den högtidliga försäkran, under vilken skattskyldig avgiver sina i deklARATIONEN lämnade uppgifter, skulle utgöra garanti för dessa uppgifters riktighet. Erfarenheten har emellertid visat, att detta ingalunda är förhållandet, i det att deklARATIONERNAS uppgifter i ett betydande antal fall vid företagen kontroll visat bristande överensstämmelse med de verkliga förhållandena. Berörda skiljaktigheter ha också i förhållandevis många fall visat sig vara av sådan storlek, att de icke kunna tänkas orsakade enbart av bristande uppmärksamhet, utan måste anses ha sin grund i en medveten avsikt från de skattskyldigas sida att söka undgå vederbörlig beskattning. Då det straff, som nu finnes stadgat för oriktiga uppgifter i deklARATION, tydligen icke verkar tillräckligt avhållande på berörda kategori av skattskyldiga, är det påtagligen högst angeläget att samhället på ett kraftigare sätt än hitintills reagerar mot ifrågavarande brottsliga förfaranden.

Länsstyrelsen i Hallands län har särskilt framhållit, att falskdeklarationsbrotten på grund av de höga skatterna tenderade att öka, varför det vore nödvändigt att skärpa straffen för ifrågavarande brott.

Enligt *länsstyrelsen i Värmlands län* måste en skärpt bestraffning av falskdeklaration vara av behovet synnerligen påkallad. Såsom förhållandena nu vore torde man nämligen kunna utgå ifrån att för deklARATIONSBROTT stipulerade bötesbelopp i regel erlades utan någon större svårighet, och att den

som begått en sådan förseelse följaktligen, när tillfälle därtill gaves, vore färdig att upprepa densamma i hopp att undgå upptäckt.

I yttrandet av *t. f. skattedirektören i Stockholm* har omnämnts bland annat, att vid årsskiftet 1941/42 till åklagarmyndigheten i Stockholm gjorts anmälan om 107 fall av falskdeklaration, av vilka 54 stycken avsett tidsningskolportörer i staden. Dessa hade gjorts till föremål för särskild undersökning med resultat att samtliga befunnits ha under ett antal år gjort sig skyldiga till brott mot deklaraionsföreskrifterna.

Förslaget om skärpta straffregler på förevarande område har *avstyrkts* i de remissyttrandena, som avgivits av länsstyrelsen i Örebro län, majoriteten inom Stockholms rådhusrätt, föreningen Sveriges häradshövdingar och föreningen Sveriges stadsdomare.

Länsstyrelsen i Örebro län har förklarat, att länsstyrelsen visserligen icke ville bestrida, att kraftigare åtgärder mot falskdeklaration vore påkallade, men att länsstyrelsen icke kunde underlåta framhålla, att skäl icke saknades att avvakta resultatet dels av en bättre taxeringsorganisation dels ock av en allmänna tillämpning av nu gällande bestämmelser om straff för falskdeklaration.

Majoriteten inom Stockholms rådhusrätt har ifrågasatt om en ändring av gällande straffbestämmelser vore nödvändig samt om icke enbart en rationell lösning av spørsmålet angående ordningen för åvägbringande av åtal i full utsträckning för brott mot taxeringsförordningens bestämmelser tills vidare skulle kunna anses vara tillfyllest.

Föreningen Sveriges häradshövdingar har i sitt yttrande underkänt de skäl, med vilka de sakkunniga motiverat sitt uttalande om behovet av skärpta straffbestämmelser för falskdeklarationsbrott, varjämte föreningen uttalat, att man borde avvakta den skärpta skattekontrollen och verkningarna av en ökad åtalsfrekvens.

Föreningen Sveriges stadsdomare har anförts, att det icke torde kunna bestridas, att fog funnes för skärpning av samhällets nu ofta verkningslösa reaktion mot falskdeklarationer. Av de sakkunnigas utredning framginge emellertid, att de nuvarande möjligheterna till beivrande av förseelser, varom här vore fråga, utnyttjats endast i obetydlig utsträckning, och det syntes enligt föreningens mening med skäl kunna ifrågasättas, huruvida icke det med de sakkunnigas förslag avsedda syftet kunde nås utan lagändring genom skärpt övervakning i förening med vidgad användning av åtalsrätten.

Frågan om en straffskärpning för sådana falskdeklarationsbrott, vilka *Departements-*
chefen
för närvarande äro straffbelagda i 143 § taxeringsförordningen, har vid ett par tillfällen — senast vid 1935 års riksdag — varit föremål för statsmakternas överväganden. Vid dessa tillfällen har frågan närmast gällt, om urbota straff skulle, jämte bötesstraff, stadgas såsom påföljd för ifrågavarande brott. I proposition till 1935 års riksdag med förslag till vissa ändringar i taxeringsförordningen uttalade jag, att fängelse i högst sex månader borde införas i straffskalan för falskdeklarationsbrott, som begåtts mot bättre

vetande. Samtidigt framhöll jag att, ehuru verkningarna av en sådan åtgärd måhända icke borde överskattas, det syntes kunna vara av betydelse för den allmänna meningen att på detta sätt fastslå dessa brotts verkligt allvarliga karaktär. Propositionen blev i denna del icke antagen av riksdagen, men inom såväl bevillningsutskottet som riksdagens kamrar vann det i propositionen framlagda förslaget en betydande anslutning.

I det av de sakkunniga nu framlagda förslaget understrykes behovet av strängare straffbestämmelser. Remissinstanserna ha till övervägande del anslutit sig till de sakkunnigas ståndpunkt. Även i de remissyttranden, i vilka en annan uppfattning kommit till synes, har behovet av kraftigare åtgärder mot falskdeklarationer i allmänhet vitsordats. Däremot har i dessa yttranden ifrågasatts om icke det syfte, som avsetts med den föreslagna straffskärpningen, kunde vinnas redan genom en förbättring av taxeringsorganisationen i förening med en vidgad användning av åtalsrätten.

För egen del har jag icke funnit anledning frångå min år 1935 uttalade uppfattning om önskvärdheten av en straffskärpning beträffande sådana brottsliga förfaranden, som omförmälas i 143 § taxeringsförordningen. Tvärtom har jag bestyrkts i min uppfattning genom det av de sakkunniga förebrogta utredningsmaterialet. Enligt min mening föreligger sålunda alltjämt och särskilt under nu rådande tidsförhållanden ett behov av strängare straffrättslig reaktion mot ifrågavarande falskdeklarationsbrott. Erfarenheterna av den år 1935 genomförda omläggningen av deklarationskontrollen ha icke varit sådana, att eventuella nya kontrollåtgärder kunna motivera att frågan om straffskärpning än en gång ställes på framtiden.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att genomförandet av en straffskärpning med avseende å brotten mot taxeringsförordningen bör medföra, att motsvarande ändringar vidtagas i övriga skatteförfattningar, i den mån ej särskilda förhållanden till annat föranleda.

Till frågan om den närmare utformningen av straffbestämmelserna återkommer jag i det följande.

II. Straffskalan för uppsåtligt falskdeklarationsbrott.

Vid sin prövning av frågan, i vilken grad straffet för uppsåtligt falskdeklarationsbrott bör skärpas, ha *de sakkunniga* (betänkandet sid. 69—71) först upptagit till behandling frågan om den rättsliga karaktären av brott mot 143 § 1 mom. taxeringsförordningen. I detta hänseende ha de sakkunniga — efter en redogörelse för vissa uttalanden i straffrättslitteraturen rörande bland annat olikheterna mellan förenämnda brott och bedrägeribrottet — uttalat, att de för egen del ansåge, att det för avgörande av spörsmålet rörande en lämplig skärpning av straffen för ifrågavarande brott icke erfordrades ett bestämt ståndpunktstagande till frågan, huruvida dessa förfaranden kunde direkt hänföras under bedrägeribegreppet

eller icke. Det syntes vara tillfyllest att konstatera, att berörda brottsliga förfaranden till sitt syfte och hela sin karaktär stode närmare bedrägeribrotten än brott av andra slag, exempelvis brott mot sanningsplikten, att detta straffbara handlande i varje fall vore ett med bedrägeri likartat förfarande men att vid detsamma straffrättsliga bedömning vissa särskilda synpunkter, vilka framginge av uttalanden i straffrättslitteraturen, vore att beakta.

I anslutning härtill ha de sakkunniga vidare uttalat, att härmed vore den gränslinje given, intill vilken en straffskärpning beträffande sagda brottsliga förfaranden längst kunde sträcka sig. Då varken den straffrättsliga teorien eller — än mindre — den allmänna opinionen vore fullt beredd att bedöma falskdeklarationsbrottet lika strängt som det vanliga bedrägeriet, torde det nämligen icke kunna ifrågasättas, att falskdeklarationsbrottet skulle beläggas med strängare påföljder än det vanliga bedrägeribrottet.

Sedan de sakkunniga härefter redogjort för såväl de nu gällande bestämmelserna om ansvar för bedrägeri som de nya bestämmelser i ämnet, vilka enligt lagen den 12 juni 1942 (nr 378) om ändring i vissa delar av strafflagen träda i kraft den 1 januari 1943, ha de sakkunniga uttalat, att sistnämnda bestämmelser borde tagas till utgångspunkt för en jämförelse mellan straffen för falskdeklarationsbrott, å ena, samt bedrägeribrott, å andra sidan. I enlighet härmed borde straffet för förstnämnda brott icke överstiga straffarbete i två eller, vid grovt brott, sex år, varemot straffet, då brottet ansåges ringa, borde utgöra högst böter eller fängelse.

De sakkunniga ha vidare framhållit, att en väsentlig straffskärpning visserligen syntes påkallad men att å andra sidan skärpningen icke borde drivas till sådan höjd, att straffskalan för det allmänna rättsmedvetandet komme att framstå såsom oskäligt sträng. Detta skulle enligt de sakkunnigas mening utan tvivel bliva förhållandet, ifall deklaraionsbrotten i straffrättsligt hänseende helt likställdes med bedrägeri enligt de nya strafflagsbestämmelserna.

De sakkunnigas uttalanden rörande den rättsliga karaktären av brotten mot 143 § 1 mom. taxeringsförordningen ha endast i enstaka fall föranlett särskilda uttalanden i *remissyttrandena*.

Kammarrätten har anfört, att kammarrätten vore benägen för att betrakta falskdeklarationsbrottet såsom en fristående brottstyp, vilken i förhållande till bedrägeribrottet syntes förete så betydelsefulla skiljaktigheter, att ett hänförande av falskdeklarationsbrottet till bedrägeribrottet svårligen kunde förordas. En liknande ståndpunkt har intagits av *föreningen Sveriges härads-hövdingar*. Å andra sidan har *överståthållarämbetet*, som satt i fråga huruvida den i tidigare rättstillämpning gjorda åtskillnaden mellan deklaraions- och bedrägeribrotten vore teoretiskt oantastlig, ansett det angeläget att deklaraionsbrottets karaktär av verkligt bedrägeribrott komme tydligt till synes.

Vad angår frågan om bötesstraff såsom reaktion mot uppsåtligt falskdeklarationsbrott ha *de sakkunniga* till en början

uttalat, att sådana brott, som i 143 § taxeringsförordningen avses, oftast vore av förhållandevis lindrig art; endast i undantagsfall — i allmänhet sådana vilka ägnades särskild uppmärksamhet i tidningspressen — vore brotten av grövre beskaffenhet. Det torde enligt de sakkunnigas mening vara uppenbart, att synpunkten om ett tillräckligt effektivt straff icke finge drivas så långt, att av hänsyn till ett mindre antal svårare brott möjligheten att ådöma böter uteslötes. En sådan anordning skulle strida mot den allmänt erkända uppfattningen, att straffet måste stå i relation till brottets svårhetsgrad. Med hänsyn härtill hade de sakkunniga utgått ifrån att även framdeles bötesstraff skulle utgöra den reaktion, som i första hand borde ifrågakomma vid brott av förevarande slag.

De sakkunniga ha härefter behandlat frågan, huruvida bötesstraff enligt 143 § taxeringsförordningen allttjämt borde äga karaktär av normerade böter eller om en övergång till dagsbotssystemet borde ske. I detta hänseende ha de sakkunniga anfört:

I äldre tid var icke sällsynt, att även å den allmänna straffrättens område bötesstraffet utmättes i proportion till värdet av viss egendom, exempelvis sådan som genom brottet skadats eller förstörts. Dylika normerade böter ha emellertid numera i huvudsak försvunnit från den allmänna strafflagens område, och de sista stadgandena härom upphöra att gälla den 1 januari 1943 i samband med att den nya lagstiftningen om förmögenhetsbrott träder i kraft.

Däremot ha inom specialstraffrätten dylika straffbestämmelser allttjämt bibehållits och återfinnas även i nyttillkommande författningar av visst slag, speciellt då fråga är om skattelagstiftningen. Vad särskilt denna lagstiftning angår må erinras om att bötesstraffet redan i den äldsta straffbestämmelsen på förevarande område — i 33 § av 1902 års förordning om inkomstskatt — var normerat, och att efter 1921 års ändring av 20 § i 1910 års taxeringsförordning endast normerade böter kommit i fråga vid utdömande av straff enligt taxeringsförordningen för falskdeklarationsbrott. Spörjer man vad anledningen härtill varit, må framhållas att de brott, för vilka normerade böter äro utsatta såsom straff, nästan genomgående äro sådana, där vinningssyftet starkt framträder. Att brott på grund av vinningslystnad belagts med normerade böter torde återigen ha sin naturliga förklaring i lagstiftarens önskan att beröva den brottslige frukterna av brottet och därigenom införa ett starkt avhållande motiv mot sådant brotts begående. Böterna torde alltså i nu avsedda fall till en del tjäna ett rent konfiskationssyfte.

Det inom större delen av straffrätten gällande dagsbotssystemet infördes år 1931 och har sålunda varit i tillämpning under omkring tio år. Vid införandet av dagsbotssystemet rådde i stort sett enighet om att detta system innebar en bättre straffform än äldre bötesystem; enligt äldre bestämmelser saknades sålunda möjlighet att vid bötesstraffets bestämmande taga tillräcklig hänsyn till den brottsliges ekonomiska ställning, varför bötesstraffet verkade i hög grad ojämnt. Vidare framhölls såsom fördelar med dagsbotssystemet, att en proportionalisering av bötesstraffet efter den brottsliges betalningsförmåga skulle kunna giva till resultat, att straffet bleve lika kännbart för personer i olika förmögenhetsställning. Härigenom bleve det möjligt att öka bötesstraffets effektivitet och undanröja eller minska den brist på likhet inför lagen som var en följd av de äldre bestämmelserna. Emellertid ansågs det vid dagsbotssystemets införande, att bestämmelserna om normerade böter inom spe-

cialstraffrätten borde bibehållas oförändrade; någon motivering härtill synes dock icke ha lämnats.

Med hänsyn till vunna erfarenheter från dagsbotssystemets tillämpning under de gångna tio åren anse de sakkunniga sig kunna konstatera, att dagsbotssystemet, förutom att detsamma tager berättigad hänsyn till den brottsliges ekonomiska förhållanden, även är lättare att tillämpa än systemet med normerade böter.

De sakkunniga ha emellertid vidare anfört, att såsom en nackdel med dagsbotssystemet möjligen skulle kunna framhållas, att detta system ur allmänpreventiv synpunkt icke vore lika effektivt som systemet med normerade böter. Styrkan hos sistnämnda system skulle ju ligga i det starkt avhållande motiv, som därav skapades gentemot av vinningslystnad dikterade brott. Å andra sidan skulle dagsbotssystemet, särskilt med hänsyn till domstolarnas tillämpning av detta system, kunna på ifrågavarande område tänkas medföra en avsevärd strafflindring. En sådan uppfattning torde emellertid enligt de sakkunnigas mening icke vara helt riktig. En granskning av tillgängligt statistiskt material kunde icke giva anledning till den slutsatsen, att dagsbotsstraffen genomgående skulle blivit lägre än de av domstolarna utdömda normerade bötesstraffen. Tvärtom förelåge flera fall, där en bestraffning med tillämpning av dagsbotssystemet säkerligen skulle resulterat i strängare straff än vad nu blivit fallet.

De sakkunniga ha i detta sammanhang anfört ytterligare följande:

Då det gäller brott mot 143 § taxeringsförordningen, torde det i själva verket förhålla sig så, att det ur den brottsliges ekonomiska synpunkt ofta blir i stort sett samma resultat vare sig systemet med normerade böter eller dagsbotssystemet kommer till användning. Att så är förhållandet synes hava sin orsak däri, att den undandragna skatten i de flesta fall står i direkt proportion till den brottsliges inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Då därtill kommer, att straffet för falskdeklaration med tillämpning av systemet med normerade böter utmätas i förhållande till storleken av den undandragna skatten, uppstår regelmässigt en viss relation även mellan den brottsliges ekonomiska förhållanden och det utdömda straffet. Samma effekt kan emellertid uppnås jämväl med anlitande av dagsbotssystemet. Bötesbeloppen enligt detta system kunna, omräknade i kronor, variera mellan 5 och 36,000, och inom en sådan vidsträckt straffskala torde i de flesta fall ett rättvist verkande straff kunna utmätas. Med tillämpning av dagsbotssystemet blir följden den, att vid ett grövre brott av förevarande slag, där en ekonomiskt väl-situerad person undandragit skatt till avsevärt belopp, den brottslige ej allennast dömes till ett högt antal dagsböter utan även vanligen belastas med, att varje dagsbot fastställs till ett högt belopp. Endast under förutsättning att ett synnerligen stort skattebelopp undandragits, kan fråga uppkomma, huruvida ett dagsbotsstraff ger ett rättvist resultat. Emellertid torde i ett sådant fall urbota bestraffning böra tagas i övervägande.

De fall återigen, då tillämpningen av normerade böter medför väsentligt högre bötesbelopp än som skulle utmätas vid tillämpningen av dagsbotssystemet, äro tydligtvis sådana, då de normerade böterna i avsevärd grad överstiga vad som är rimligt i förhållande till den dömdes ekonomiska förhållanden. Men i dessa fall lära böterna icke alltid kunna gäldas, varför förvandlingsstraff i stället inträda. Under sådana förhållanden torde systemet med nor-

merade böter ofta leda till, att den ekonomiskt bättre ställde, som dömts till normerade böter, endast drabbas av detta straff, medan den som har det ekonomiskt sämre ställt nödgas undergå frihetsstraff, låt vara i form av förvandlingsfängelse.

Man är emellertid då framme vid en av de brister i bötesstraffets tidigare utformning, som föranledde övergången till dagsbotssystemet.

De sakkunniga ha sammanfattningsvis såsom sin uppfattning uttalat, att systemet med normerade böter såsom straff för brott mot 143 § taxeringsförordningen borde avskaffas och att dagsböter i stället borde i första hand ifrågakomma vid dessa brott. För att emellertid inskräpa, att dessa brott vore av allvarligt slag, syntes lämpligt föreskriva, att antalet dagsböter ej i något fall finge sättas lägre än 30. Ett högre minimum funne de sakkunniga å andra sidan ej vara tillrådligt, då därigenom straffskalan skulle göras alltför snäv och förvandlingsstraffet även med tillämpning av det lägsta dagsbotsstraffet skulle komma att överstiga det fängelsestraff, som lägst kunde ådömas.

Det förut anförda har i första hand avsett falskdeklarationsbrott, varom förmåles i taxeringsförordningen. Beträffande frågan om den straffrättsliga reaktionen mot sådana falskdeklarationsbrott, som avses i övriga ifrågakomna skatteförfattningar, ha de sakkunniga anförts, att de ansåge sig kunna i huvudsakliga delar hänvisa till vad som anförts rörande brott mot taxeringsförordningen. Beträffande frågan huruvida det normerade bötesstraffet i berörda författningar borde utbytas mot dagsbotsstraff ha de sakkunniga därutöver framhållit följande:

I fråga om den brottsliges ställning i förhållande till det allmänna föreligger emellertid en skillnad mellan brotten enligt taxeringsförordningen och brotten mot författningarna om indirekta skatter. De personer, vilka göra sig skyldiga till brott mot sistnämnda författningar, äro ej skattskyldiga i egentlig mening utan kunna i stället anses såsom ett slags skatteuppbördsmän. Då de såsom sådana i viss mån intaga en förtroendeställning — ehuru en påtvingad sådan ställning — gentemot det allmänna, kan det ifrågasättas, om ej överträdelser av sist angivna författningar böra straffas strängare än brott mot 143 § taxeringsförordningen. Även en annan olikhet förtjänar att uppmärksammas. Såsom förut påpekats föreligger det vid brotten mot taxeringsförordningen många gånger en viss relation mellan brottets svårhet och den brottsliges ekonomiska förhållanden; ju större skattebelopp som undandragas desto mer förmögen är vanligtvis den brottslige. Motsvarande relation föreligger icke, då det är fråga om brott mot förordningarna om indirekta skatter. De som föröva sistnämnda brott äro ofta mindre välbärgade, och anledningen till brotten är många gånger att söka däri, att den brottsliges ekonomiska ställning är undergrävd. De nu anförda olikheterna torde emellertid enligt de sakkunnigas mening ej böra föranleda, att brotten mot förordningarna om indirekta skatter bestraffas annorlunda än de i 143 § taxeringsförordningen upptagna brotten. Vad särskilt angår frågan om att i förordningarna om indirekta skatter ersätta de normerade böterna med dagsböter må framhållas, att då i dessa fall den brottsliges ekonomi icke är jämförbar med brottets svårhetsgrad, dagsbotssystemet kommer att vid straffmätningen giva ett rättvisare resultat än systemet med normerade böter. Inom den vida straffskala som föreslås av de sakkunniga böra domstolarna vid sin straffmätning

kunna till fullo beakta de nyss antydda olikheterna mellan brott mot taxeringsförordningen och brott mot förordningarna om indirekta skatter.

I *remissyttrandena* har icke någon erinran framställts mot de sakkunnigas uttalande att bötesstraff även framdeles borde utgöra den reaktion, som i första hand skulle ifrågakomma vid uppsåtliga falskdeklarationsbrott. Däremot ha i yttrandena framkommit delade meningar rörande lämpligheten av en övergång från systemet med normerade böter till dagsbotssystemet.

De sakkunnigas förslag om övergång till dagsbotssystemet har *tillstyrkts* eller i allt fall lämnats utan erinran av samtliga hovrätter, kammarrätten, generaltullstyrelsen, bank- och fondinspektionen, kommerskollegium, statens livsmedelskommission, t. f. skattedirektören i Stockholm samt ett flertal länsstyrelser och underrätter.

Kammarrätten, som i sitt yttrande tillstyrkt jämväl införande av frihetsstraff för uppsåtligt falskdeklarationsbrott, har i fråga om bötesstraffet anfört följande:

När fråga uppkommer att närmare utforma straffsatsen för de uppsåtliga falskdeklarationsbrotten, är det uppenbart, att man måste utgå ifrån att böter böra ingå i straffsatsen. Detta är också de sakkunnigas mening, vilka tillika efter en utförlig utredning föreslå, att den nu stadgade bötesformen, normerade böter, utbytes mot dagsböter. De skäl, som föranlett de sakkunniga till detta förslag, kan kammarrätten i stort sett biträda, särskilt vad de sakkunniga anföra om den ojämnhet, varmed normerade bötesstraff synas kunna bli utmätta, samt den brist denna straffform utvisar i de fall, att den dömdes ekonomiska ställning ej svarar mot den inkomst eller den förmögenhet han fått eller sökt få undandragen från skatt. Å andra sidan kan såsom i betänkandet antydes straffet under särskilda omständigheter antagas bli lägre än enligt nu gällande rätt. Sålunda skall, sedan genom skattesstrafflagens införande brott mot denna lag bestraffas med dagsböter eller frihetsstraff, även om det gäller falskdeklarationsbrott för flera år, endast *ett* straff ådömas. Därest genom åtaltidens utsträckning den straffskyldige dömes för exempelvis 5 års falskdeklaration och avsevärdare belopp för ett vart av dessa år undandragits det allmänna, torde dagsbotssystemet medföra en ej önskvärd lindring mot vad som nu gäller av straffet för falskdeklaration. Detta förhållande, som troligen kommer att allenast i ett fåtal fall göra sig gällande, motväges emellertid av att straffskyddet i sin helhet blir avsevärt mycket starkare. För kammarrättens ståndpunktstagande i denna fråga ha emellertid vissa andra omständigheter varit avgörande. Det normerade bötesstraffet är tillkommet för att skapa ett starkt avhållande motiv mot begåendet av sådana brott, om vilka här är fråga. Därest det av kammarrätten tillstyrkta förslaget om införandet av urbota straff i straffsatsen för deklarationsbrott vinner bifall, torde emellertid försvinnandet av det normerade bötesstraffet med dess fördelaktiga verkan ur allmänpreventiv synpunkt mer än väl kompenseras av det urbota straffets införande i straffsatsen. Fråga är om ej förekomsten i straffsatsen av normerade böter skulle leda därtill, att domstolarna mera sällan tillämpade det urbota straffet, till följd varav straffhotet bleve avtrubbade. Då urbota straff intages i straffsatsen, uppstå därjämte, såsom från skilda håll framhållits, rent tekniskt sett svårigheter att på lämpligt sätt samordna det normerade bötesstraffet med det urbota straffet.

Bank- och fondinspektionen har yttrat, att inspektionen funne de normerade böternas förändring till dagsböter vara befogad.

Kommerskollegium har framhållit, att normerade böter numera hade i huvudsak försvunnit från den allmänna strafflagens område och att de även inom specialstraffrätten vore mera sällan förekommande. Då enligt de sakkunnigas förslag lägsta antalet dagsböter vid uppsåtlig falskdeklaration bestämts till minst 30 och vid grov vårdslöshet till minst 10, torde enligt kollegii mening icke föreligga någon risk för att dagsbotssystemet skulle medföra någon avsevärd strafflindring i jämförelse med nuvarande bestämmelser.

Statens livsmedelskommission har uttalat, att de ändrade bestämmelser, som de sakkunniga föreslagit i fråga om bestraffning av falskdeklaration, i princip överensstämde med gällande kristidsförfattningar, varför kommissionen icke hade något att erinra mot sakkunnigförslaget.

T. f. skattedirektören i Stockholm har förklarar, att han icke hade något att invända mot införandet av dagsböter. Bortsett från att straffet komme i bättre överensstämmelse med bedrägeristraffet, torde man med dagsböter kunna ernå i huvudsak samma syfte som man velat nå med det normerade bötesstraffet. Dagsböter skulle författningsenligt utdömas efter ty prövades skäligt med hänsyn till den sakfälldes inkomst, förmögenhet, försörjningskyldighet och ekonomiska förhållanden i övrigt. En avgörande omständighet torde härvid vara storleken av vederbörandes senast bestämda taxering eller således just det belopp, som efter konstaterad och beivrad felaktighet blivit vederbörligen fastslaget. Därest felet vore stort, beloppsmässigt sett, bleve straffet desto mera betydande. En påtaglig vinst med dagsbotssystemet bleve, att de hittills föreskrivna stela maximigränserna bortföle.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har förklarar, att ehuru länsstyrelsen ställde sig tveksam inför förslaget att övergå från normerade böter till dagsböter, länsstyrelsen dock icke ville, med hänsyn till svårigheten att förena normerade böter med urbota bestraffning, avstyrka de sakkunnigas förslag i förevarande hänseende.

Länsstyrelsen i Östergötlands län har med särskild tillfredsställelse funnit, att nu gällande system med normerade böter föresloges ersatt av ett dagsbotssystem med fastställda minima i fråga om antalet dagsböter. Ett dagsbotssystem torde i stort sett erbjuda bättre möjlighet till en rättvis straffmätning än nu gällande ordning och vore ur praktisk synpunkt vida att föredraga. De tidsödande uträkningarna av undandragen skatt, för vilka landskontors eller kronokassörers hjälp icke sällan påkallades, skulle bortfalla.

Slutligen har *länsstyrelsen i Västmanlands län* uttalat, att länsstyrelsen böjde sig för den av de sakkunniga anförda motiveringen för utbytande av systemet med normerade böter mot dagsbotssystemet. Likväl beklagade länsstyrelsen, att systemet med normerade böter icke passade in i den nya ramen. De normerade böterna innebure dock en form av bestraffning, som på ett särskilt smidigt sätt anslöte sig till de värden, varom det rörde sig i målen.

De sakkunnigas förslag om övergång till dagsbotssystemet har *avstyrkts* av kontrollstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Gotlands, Malmöhus, Hallands och Örebro län, majoriteten inom Stockholms

rådhusrätt, rådhusrätterna i Hälsingborg och Halmstad samt föreningen Sveriges stadsdomare.

Såsom motivering för sitt avstyrkande har *kontrollstyrelsen* anfört:

Den vanligaste orsaken till de brott, där kontrollstyrelsen haft att besluta om anmälan till åtal, har utan tvivel varit vinningslystnad hos den skattskyldige eller den person, som företrätt denne. Det har därför framstått som en naturlig sak, att påföljden skulle vara sådan, att den skattskyldige icke blott berövades vinsten av det orättfärdiga förfarandet utan därutöver drabbades av sådan ekonomisk förlust, att det för allmänheten ådagalades, att försök till undanhållande av skatt vore en dålig affärsspekulation. Ur allmänpreventiv synpunkt torde man kunna antaga, att de normerade böterna, då de genom tidningspressen kommit till de skattskyldigas kännedom, verkat tillräckligt förebyggande. I särskilda fall har visserligen kontrollstyrelsen funnit, att de normerade böterna utmätts ojämnt, men häri torde ändring kunna åvägabringas i den fortsatta rättstillämpningen. Den omständigheten att fängelsestraff i regel ingått i straffskalan för uppsåtliga brott torde näppeligen ha inverkat avgörande för preventionens effektivitet. Däremot lär den utsträckning, i vilken brotten beivrats, och särskilt den publicitet, som givits åt fällande utslag, ha haft avsedd effekt. För att brotten skolat kunna beivras i önskvärd utsträckning har givetvis varit en nödvändig förutsättning, att noggrann kontroll utövats över ifrågavarande skattskyldiga. Vetskapen om att effektiv kontroll funnits har säkerligen jämväl avhållit många skattskyldiga från brotts begående.

Kontrollstyrelsen har vidare uttalat, att det enligt styrelsens mening måste anses i hög grad betänkligt att vid en reform, vars syfte skulle vara att genomföra straffskärpning för brott av här avsedd beskaffenhet, vidtaga sådan ändring, att systemet med normerade böter, om vars effektivitet tvekan ej kunde råda, bleve utbytt mot ett system med dagsböter, vilket ur preventiv synpunkt måste befaras otillräckligt. En sådan ändring kunde ansetts motiverad, om fråga varit att ur strafflagstiftningen helt utmönstra systemet med normerade böter. Så vore ju dock icke nu förhållandet.

Överståthållarämbetet har ansett det angeläget — med hänsyn till de stora värden, som genom skattebedrägeri kunde undandragas staten — att en reaktion av samma innebörd som de normerade böterna bibehölles. Enligt ämbetets uppfattning torde det icke kunna beräknas, att dagsbotssystemet skulle ha samma verkan som systemet med normerade böter. Ett införande av dagsbotssystemet för skattebedrägeri skulle därför kunna i åtskilliga fall medföra en icke åsyftad strafflindring. Härtill komme, att i de speciella fall, då mycket stora skattebelopp undandragits, möjlighet icke torde finnas att inom dagsbotssystemets gränser åstadkomma en i ekonomiskt avseende tillräckligt kraftig reaktion mot den brottslige. Såsom en huvudregel ansåge ämbetet dock kunna stadgas, att, om frihetsstraff icke borde ifrågakomma, dagsböter skulle ådömas. Till förhindrande av möjligheten att lindrigare straff ådömdes än vad hittills skett måste emellertid enligt ämbetets mening denna huvudregel kombineras med en särskild föreskrift, som i sak hade det innehåll, att det totala penningbelopp, vilket den brottslige dömdes erlægga till det allmänna, icke finge understiga en viss multipel av det skattebelopp,

som undandragits eller skulle ha undandragits, därest brottet icke blivit upp-
läckt, exempelvis två gånger detta belopp.

Länsstyrelsen i Stockholms län har framhållit, att länsstyrelsen vid åtskilliga tillfällen funnit, att systemet med normerade böter med avseende å dess ekonomiskt sett kännbara verkningar fyllt den avsedda uppgiften att avhålla skattskyldiga från att lämna oriktiga uppgifter. Med anledning härav funne länsstyrelsen viss anledning till tvekan gentemot förslaget om denna bötesforms avskaffande och skulle gärna sett att de sakkunniga funnit möjligt att, på sätt i direktiven ifrågasatts, såsom påföljd av brottet bibehålla en reaktion av samma innebörd som de normerade böterna.

Länsstyrelsen i Gotlands län har uttalat, att länsstyrelsen icke kunnat undgå att särskilt uppmärksamma den lindring i utdömt straff som skulle inträda om dagsböter komme att införas. Länsstyrelsen har därför ifrågasatt att — om dagsböter infördes — därutöver skulle tillkomma ett alltid oförändrat straff, innebärande att den skatt som undanhållits eller skulle kunnat undanhållas, skulle erläggas icke blott i vanlig ordning utan därjämte i form av särskild inbetalning till statsverket.

Länsstyrelsen i Malmöhus län har framhållit att, då en sammankoppling av normerade böter med frihetsstraff icke borde vara otänkbar, länsstyrelsen skulle — med hänsyn till de påtagbara nackdelar vilka vidlådde dagsbotssystemet — vilja förorda ett bibehållande av nu gällande bestämmelser, vilka syntes bäst passa samman med förseelser av här ifrågavarande slag.

Länsstyrelsen i Hallands län har gjort gällande, att en tillämpning av dagsbotssystemet i sådana fall, där mycket stora skattebelopp undandragits, skulle innebära en strafflindring i förhållande till nu gällande bötessystem, enär maximum för dagsböter utgjorde 36,000 kronor medan någon begränsning av bötesbeloppet enligt nuvarande bestämmelser ej förelåge. Länsstyrelsen har därför ifrågasatt, huruvida icke systemet med normerade böter borde bibehållas såsom det mest effektiva.

Av *länsstyrelsen i Örebro län* har satts i fråga, huruvida de sakkunnigas förslag skulle komma att medföra en skärpning av bestraffningen. Följden av en övergång från normerade böter till dagsböter torde i regel bliva icke straffskärpning utan dess motsats. En sådan utveckling, som man ju velat förekomma, vore enligt länsstyrelsens mening i hög grad olycklig.

Majoriteten inom Stockholms rådhusrätt, rådhusrätterna i Hälsingborg och Halmstad samt föreningen Sveriges stadsdomare ha framhållit, att införandet av dagsbotssystemet otvivelaktigt komme att i flertalet fall medföra en sänkning av straffet, och att något hinder icke förelåge mot att kombinera normerade böter med frihetsstraff.

De sakkunniga ha till motivering av sitt förslag om införande av frihetsstraff i straffskalan för uppsåtligt falskdeklarationsbrott anfört, att denna fråga efter år 1935 kommit i ett ändrat läge, bland annat med hänsyn till att de förbättrade kontrollanordningar vid taxeringen, som nämnda år genomfördes, icke i mera avsevärd mån

bidragit till att avhålla från oriktiga uppgifter i självdeklaration eller eljest vid taxeringen. Den allmänna inställningen till förmögenhetsbrottens bestraffande hade även under denna tid förändrats. Sålunda kunde framhållas, att straffet för det allmänna bedrägeribrottet i 22 kap. 1 § strafflagen skärpts år 1937, och att en ytterligare skärpning beslutats vid 1942 års riksdag. Visserligen berörde dessa ändrade bestämmelser icke skattedefraudationen, men det torde vara uppenbart, att ett dylikt strängare bedömande av det vanliga bedrägeribrottet komme att inera än förut framhäva svagheten i straffreaktionen mot skattedefraudationen och därmed motivera en ändring även härvidlag. Härutöver kunde erinras om att en olägenhet, som onekligen finge anses hava vidlått 1935 års förslag om straffskärpning, nämligen svårigheten att samordna normerade böter och fängelse, komme att försvinna därest de sakkunnigas förslag om övergång till dagsbotssystemet antoges. Slutligen kunde åberopas, att ju mer skatterna skärptes desto större bleve frestelsen att söka undandraga inkomster från beskattning, vilket i sin tur torde kunna i någon mån hindras därest i avskräckande och moralbildande syfte möjlighet öppnades att tillgripa urbota bestraffning.

De sakkunniga ha vidare anfört:

De sakkunniga anse sig kunna utan någon större tvekan förorda, att urbota straff skall ingå i straffskalan för det i taxeringsförordningen upptagna uppsåtliga falskdeklarationsbrottet. Det är givet, att det straff, som härvid i första hand bör ifrågakomma, är fängelse. Mera tveksamt ställer sig spörsmålet om jämväl straffarbete bör inrymmas i straffskalan. Enligt de sakkunnigas mening bör emellertid fängelsestraffet icke reserveras för sådana fall, då försvarande omständigheter föreligga. Om sålunda fängelsestraffet ingår jämte dagsböter i straffskalan för normalfallen, synes det lämpligen kunna föreskrivas, att straffet vid synnerligen försvarande omständigheter må utgöras av straffarbete. Maximitiden för detta straffarbetsstraff torde böra sättas till två år.

Den invändningen torde ej vara berättigad, att de uppsåtliga falskdeklarationsbrotten enligt taxeringsförordningen komma att med tillämpning av vad de sakkunniga föreslagit drabbas av för stränga straff. Vid en jämförelse mellan de sakkunnigas förslag och de nyligen beslutade ändringarna i fråga om strafflagens bedrägeribrott kommer såväl normalstraffet som det svåraste straffet för falskdeklarationsbrotten att framstå såsom betydligt lindrigare än motsvarande straff för bedrägeri enligt strafflagen.

Å andra sidan kan ifrågasättas, huruvida den sålunda föreslagna straffskalan kommer att i verkligheten medföra den skärpta straffrättsliga reaktion mot falskdeklarationsbrotten som i det föregående angivits vara erforderlig. Tvivel i detta avseende kunna särskilt uppstå med hänsyn till domstolarnas kända benägenhet att vid straffmätningen hålla sig inom strafflatitudens nedre del. Detta förhållande i förening med den nu föreslagna övergången till dagsbotssystemet kan tänkas medföra, att straffet för falskdeklaration i vissa fall kommer att bli lägre än enligt nu gällande rätt.

Enligt de sakkunnigas mening bör emellertid den omständigheten, att falskdeklarationsbrottet lägges under det vanliga straffrättsliga reaktionssystemet och att i straffskalan införes frihetsstraff, ha en sådan effekt redan ur moralbildande synpunkt, att preventionen därigenom väsentligt förstärkes. Domstolarnas nämnda benägenhet för mildhet vid straffmätningen är ett allmänt straffpolitiskt problem, som icke i detta sammanhang kan angripas. Då

fängelsestraffet icke föreslås reserverat för de svåra fallen — för dem skall straffet vara straffarbete — bör det för övrigt kunna förväntas av domstolarna, att frihetsstraff verkligen kommer att utmätas i icke alltför få fall. Då därtill kommer, att åtalsfrekvensen kan väntas bli ökad genom de föreslagna nya reglerna, böra enligt de sakkunnigas mening de föreslagna straffbestämmelserna kunna anses innefatta en lämpligt avvägd skärpning av den straffrättsliga reaktionen mot falskdeklarationsbrotten. Skulle det visa sig, att straffmätningen blir för lindrig, torde det — sedan frihetsstraff en gång införts — vara lättare att senare genom ytterligare straffskärpning effektivisera bestraffningen.

Därest straffarbete på nu angivet sätt kommer att ingå i straffskalan för falskdeklarationsbrotten, vinnes samtidigt och utan att särskilda bestämmelser härom erfordras en ändring av den tid inom vilken åtalspreskription inträder. I de motioner om skärpt bestraffning för ifrågavarande brott, vilka väcktes vid 1929 års riksdag, framhölls vikten av att preskriptionstiden utsträcktes över den då gällande tvååriga tiden. Enligt nu gällande praxis, vars riktighet dock ifrågasatts, räknas preskriptionstiden från den dag, då den oriktiga uppgiften avgivits. I regel upptäckes denna oriktiga uppgift dock först långt senare. Innan ärendet härefter remitterats till åklagaremyndigheten och polisutredningen avslutats, kan hela det första året av preskriptionstiden ha förflutit utan att åtal kommit till stånd. Därast det ej ovanliga fallet förelegat, att oriktiga uppgifter lämnats av den skattskyldige även i tidigare avgivna deklARATIONER, kan denne med hänsyn till den nuvarande korta preskriptionstiden åtalas för endast den oriktiga uppgift, som senast avgivits. De vid 1929 års riksdag väckta motionerna föranledde icke någon statsmakternas åtgärd. Genom att straffarbete införes i straffskalan på sätt föreslagits blir emellertid preskriptionstiden ökad från två till fem år, och i följd härav undanröjes nu berörda olägenhet. En utsträckning av preskriptionstiden synes vidare vara lämplig med hänsyn därtill, att tiden för eftertaxering och för åtal för falskdeklaration härigenom kommer att i båda fallen omfatta fem år. Slutligen må framhållas, att införandet av urbota straff för falskdeklarationsbrotten kommer att medföra, att lagen den 12 maj 1933 om vissa tvångsmedel i brottmål vinner tillämpning även på detta område.

I *remissyttrandena* har icke i något fall gjorts erinran mot de sakkunnigas förslag om fängelsestraff för uppsåtligt falskdeklarationsbrott. *Föreningen Sveriges häradskövdingar* har dock ansett fängelsestraffet böra begränsas till högst sex månader och användas endast vid försvårande omständigheter, varjämte *föreningen Sveriges stadsdomare* ifrågasatt om icke införande av frihetsstraff komme att verka såsom en för svensk rättsuppfattning alltför hård press på alla lojala deklareranter.

Jämväl förslaget om straffarbetsstraff i högst två år vid uppsåtlig falskdeklaration under synnerligen försvårande omständigheter har lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser, bland annat av samtliga hovrätter. Några av de instanser, som lämnat förslaget utan erinran, ha likväl funnit anledning till vissa uttalanden i anslutning till förslaget.

Sålunda har *överståthållarämbetet*, som likställt det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet med bedrägeri enligt allmänna strafflagen, ansett att denna falskdeklarationsbrottets karaktär borde komma till synes även i straffskalorna.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har framhållit, att ett maximistraff av två års straffarbete visserligen kunde synas högt men att länsstyrelsen ansåge den därför givna motiveringen i förening med förbehållet om synnerligen försvårande omständigheter vara godtagbara skäl för sådan skärpning. Härför talade även att preskriptionstiden för åtal mot falskdeklarant därigenom kunde automatiskt utsträckas från två till fem år, vilket sedan länge framstode som ett mycket angeläget önskemål.

Länsstyrelsen i Uppsala län har förordat, att för uppsåtlig falskdeklaration skulle utdömas urbota straff endast i sådana fall, då brottet vore grovt, samt att straffskalan för dylika kvalificerade fall skulle omfatta fängelse och straffarbete i högst två år.

Av de yttranden, i vilka sakkunnigförslaget på denna punkt utsatts för kritik, må först omnämnas yttrandet av *kammarrätten*, däri anföres:

Därest man tillgriper en så kraftig straffskärpning som straffarbete — låt vara allenast vid synnerligen försvårande omständigheter — för ett brott, för vilket tidigare allenast bötesstraff ingått i straffsatsen, synes man ha gått väl hastigt fram, och fara är då för handen, att reformen ej ger vad med densamma åsyftas. Dessutom komma alltid, hur mycket man än skärper straffmaximum för falskdeklarationsbrotten, åtskilliga fall att finnas, då anledning till mycket berättigad misstanke för uppsåtligt deklarationsbrott föreligger, men då omständigheterna ändock äro sådana, att åtal för något slag av falskdeklaration ej lönar sig. Skillnaden mellan en till straffarbete dömd och den, som går helt fri på grund av de på ifrågavarande rättsområde bestående särskilda förhållandena, skulle bli alltför stor. Jämväl kan anföras, att tidigare förslag om straffskärpning för oriktig deklaration ej gått längre än till längelsestraffs införande i straffsatsen.

Liknande synpunkter ha anförts av *kommerskollegium*.

Även *bank- och fondinspektionen* har ansett, att straffet för uppsåtlig falskdeklaration icke borde bestämmas strängare än till fängelse.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har såsom sin mening uttalat, att maximistraffet för ifrågavarande brott borde fastställas till fängelse i högst ett år.

Länsstyrelsen i Värmlands län har ifrågasatt lämpligheten av en så sträng straffart som straffarbete. Redan den omständigheten, att själva deklarationsförfarandet med alla dess synnerligen detaljerade formulär måste bereda den skattskyldige stora svårigheter och irritationsmoment, talade enligt länsstyrelsens mening för att förseelsen icke ens i svårare fall borde medföra strängare straff än fängelse.

Det torde icke vara nödvändigt för prövning av den nu föreliggande frågan om skärpning av straffet för falskdeklaration att fatta definitiv ståndpunkt till den inom rättsvetenskapen i viss mån omstridda frågan om karaktären av ifrågavarande brott. Det bör, såsom de sakkunniga anført, vara tillräckligt att fastslå, att det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet i varje fall är ett med bedrägeri likartat förfarande, vid vars straffrättsliga bedömning dock måste beaktas vissa säregna förhållanden, som böra föranleda mildare bestraffning.

*Departements-
chefen.*

I fråga om den närmare utformningen av straffskalan ha de sakkunniga till en början uttalat, att bötesstraff även framdeles borde utgöra den reaktion som i första hand skulle ifrågakomma vid det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet. Under remissbehandlingen har någon erinran icke gjorts mot detta uttalande. För egen del är jag i detta hänseende av samma uppfattning som de sakkunniga.

I sakkunnigförslaget har systemet med normerade böter, som för närvarande förekommer i stor utsträckning inom skattelagstiftningen, ersatts med dagsbotssystemet, därvid 30 dagsböter föreslagits såsom minimistraff. De sakkunniga ha till stöd för sitt förslag anfört bland annat, att dagsbotssystemet gjorde det möjligt att vid straffets utmätande taga hänsyn till den brottsliges ekonomiska förhållanden, varigenom straffet bleve lika kännbart för alla, oavsett deras förmögenhetsställning. Emellertid ha de sakkunniga själva framhållit, att i fråga om brotten mot 143 § taxeringsförordningen samma effekt i allmänhet uppnåddes även därest systemet med normerade böter komme till användning. Böternas storlek vore nämligen enligt detta system beroende av storleken av det undandragna skattebeloppet och därigenom indirekt av vederbörandes allmänna ekonomiska ställning. Det nyss anförda skälet torde sålunda, i varje fall såvitt angår brott mot 143 § taxeringsförordningen, icke i och för sig motivera en övergång till dagsbotssystemet. Vidare må framhållas att — såsom i flera remissyttranden starkt understrukits — den risken föreligger, att ett bötesstraff enligt dagsbotssystemet kan bliva lindrigare än om straffet bestämmes enligt nu gällande system med normerade böter. Förslaget skulle sålunda i denna del kunna sägas i viss mån strida mot själva syftet med de nu ifrågasatta författningsändringarna. Då falskdeklaration är ett brott, som i hög grad karakteriseras av vinningssyfte, synes det angeläget, att samhället har möjlighet att reagera mot denna brottslighet på sådant sätt, att den brottslige icke endast går miste om vinsten av sitt brott utan därutöver tillfogas en kännbar ekonomisk förlust. Systemet med normerade böter — i förekommande fall i förening med eftertaxering — möjliggör att dessa synpunkter bliva fullt tillgodosedda.

En bidragande orsak till att de sakkunniga för sin del stannat för dagsbotssystemet torde ha varit deras önskan att undvika den olägenhet, som ansetts följa av att normerade böter kombineras med frihetsstraff. Denna olägenhet skulle främst ligga däri, att böterna skulle kunna uppgå till så högt belopp att ett kortare frihetsstraff skulle för den dömde te sig som ett lindrigare straff än böterna. Emellertid må framhållas, att en kombination av normerade böter och frihetsstraff i en och samma straffskala icke skulle innebära en nyhet i svensk strafflagstiftning. En straffskala av sådant innehåll återfinnes nämligen i såväl lagen den 8 juni 1923 (nr 147) om straff för olovlig varuinförsel som lagen den 20 juni 1924 (nr 225) med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin. Under förarbetena till dessa lagar uttalades icke några betänkligheter mot att normerade böter och frihetsstraff upptogs i samma straffskala. Såvitt mig är bekant ha ej heller vid tillämpningen av nämnda lagar några olägenheter försports i nu ifrågava-

rande hänseende. Det må även tilläggas att om straffskalan för det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet bestämmes att omfatta normerade böter och frihetsstraff, en falskdeklarant som undandragit skatter till mycket stora belopp icke lärer kunna räkna med att ett eventuellt frihetsstraff sättes så lågt som till en månads fängelse; och det synes uppenbart att ett mera långvarigt frihetsstraff under alla förhållanden måste för falskdeklaranten te sig som ett hårdare straff än ett bötesstraff.

Med hänsyn till det nu anförda har jag i valet mellan de båda olika systemen för bötesstraffets utmätande stannat för att icke föreslå någon omläggning av det för närvarande tillämpade systemet med normerade böter. Till frågan om bötesskalans utformning i övrigt torde jag få återkomma i det följande.

Vad härefter angår de sakkunnigas förslag om införande av frihetsstraff för uppsåtligt falskdeklarationsbrott har jag så mycket mera anledning att nu förorda detta förslag, som jag, enligt vad jag förut erinrat, redan år 1935 tillstyrkte ett då föreliggande förslag om införande av sådant straff.

De sakkunniga ha i fråga om den närmare utformningen av de föreslagna bestämmelserna angående frihetsstraff uttalat, att böter och fängelsestraff borde ingå i straffskalan för normalfallen, medan vid synnerligen försvårade omständigheter straffet borde kunna höjas till straffarbete i högst två år.

Mot de sakkunnigas uttalande att fängelse — i högst två år — bör ingå i straffskalan för normalfallen har jag icke någon erinran att göra. Mera tveksam är däremot frågan, huruvida straffarbete skall införas i straffskalan för sådana fall, där synnerligen försvårade omständigheter föreligga. I flera av remissyttrandena har detta förslag blivit föremål för erinringar. Därvid har gjorts gällande, att förslaget härutinnan innebure en alltför kraftig straffskärpning, särskilt med hänsyn till att straffskalan för närvarande inrymde endast bötesstraff. Emellertid må framhållas att ett falskdeklarationsbrott, som förövats under synnerligen försvårade omständigheter, även enligt sakkunnigförslaget kommer att bestraffas avsevärt lindrigare än grovt bedrägeri, för vilket brott maximistraftet kommer att utgöra straffarbete i sex år. Med hänsyn härtill och då såsom jag förut anført det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet är ett med bedrägeri likartat förfarande, synes man icke med fog kunna göra gällande, att den föreslagna straffbestämmelsen skulle vara alltför sträng. Jag vill i detta sammanhang understryka, att icke någon av hovrätterna uttalat betänkligheter mot den föreslagna straffskärpningen. På grund av det nu anförda är jag för min del beredd tillstyrka, att straffarbete i högst två år införas i straffskalan såvitt angår sådana fall, där synnerligen försvårade omständigheter föreligga. Jag vill tillägga att jag vid mitt ståndpunkts-tagande härutinnan även beaktat det förhållandet, att man genom att låta straffskalan omfatta även straffarbetsstraff vinner den i och för sig önskvärda effekten att den tid, inom vilken åtalspreskription inträder, utökas från nuvarande två år till fem år.

III. Straffskalan för falskdeklarationsbrott, som begåtts av grov vårdslöshet.

De sakkunniga ha till en början uttalat, att en utvidgning av det straffbara området till att omfatta fall av vårdslöshet, vilken ej kunde betecknas såsom grov, icke vore aktuell och ej heller, med hänsyn till de kontrollmöjligheter som föreläge, torde vara önskvärd. Anmärkas kunde dock, att valutaförordningen stadgade straff — även frihetsstraff — i fråga om felaktiga uppgifter, som avgivits av vårdslöshet, även då denna icke varit grov.

De sakkunniga ha vidare anfört:

Då enligt de sakkunnigas mening dagsböter böra införas såsom straff för det uppsåtliga brottet, kan det ju ej ifrågakomma annat än att även beträffande de fall, då endast grov vårdslöshet föreligger, övergå till dagsbottsystemet. Vad angår frågan, huruvida det lägsta dagsbottsstraffet vid fall av grov vårdslöshet bör bestämmas högre än det allmänna minimistraffet, kunna möjligen meningarna vara delade. Emellertid må framhållas, att den allmänna strafflagen erbjuder exempel på en straffskala, där lägsta bötesstraffet vid icke uppsåtligt brott överstiger minimistraffet. Vidare synes det angeläget att för nu ifrågavarande brott, då det subjektiva rekvisitet begränsas till grov vårdslöshet, erhålla ett så verksamt straff som möjligt. En dylik minimigräns — tjugufem kronor — är ju för övrigt redan nu stadgad. I anledning härav anse de sakkunniga sig kunna föreslå, att straffet i fall av grov vårdslöshet skall utgöra minst 10 dagsböter. Mera tveksamt synes vara om det vid sidan av dagsbottsstraffet skall tillskapas möjlighet att döma till frihetsstraff, då grov vårdslöshet konstateras. Ur allmänpreventiv synpunkt torde det dock vara av betydelse att hålla in sådan möjlighet öppen, i synnerhet som gränsen mellan grov vårdslöshet och uppsåt i praktiken ofta är mycket svår att fastställa. Det kan anmärkas, att den allmänna strafflagen i flera hänseenden stadgar böter eller frihetsstraff vid brott, som förövas av vårdslöshet; och i ett fall, vid grovt vållande till annans död, kan även straffarbetsstraff ifrågakomma. De sakkunniga äro av den uppfattningen, att särskilt i de fall, där den oriktiga uppgiften är ägnad att medföra, att skatt eller annan allmän avgift beräknas till ett avsevärt lägre belopp än det rätta, möjlighet bör finnas att ådöma fängelsestraff. Maximitiden för detta fängelsestraff synes kunna fastställas till sex månader.

De sakkunnigas förslag har i nu förevarande delar tillstyrkts av *kammarrätten*, som anfört:

Vad beträffar frågan om straffskärpning för de i 143 § 2 mom. taxeringsförordningen omnämnda falskdeklarationsbrotten, har kammarrätten ej något att erinra mot vad de sakkunniga härutinnan föreslagit. Tveksamhet mot förslaget kan egentligen råda allenast i fråga om lämpligheten av att för ett oaktsamhetsbrott av ifrågavarande slag tillskapa möjlighet att döma till fängelsestraff. Därjämte skulle kanske kunna sägas, att, om enligt kammarrättens förslag straffarbete uteslötes ur straffsatsen för det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet, skillnaden mellan straffsatserna för det uppsåtliga deklarationsbrottet och det som är att hänföra till grov vårdslöshet ej bleve så framträdande. Såsom emellertid ofta framhållits i diskussionen rörande frågan om straff för falskdeklarationsbrott, torde gränsen mellan grov vårdslöshet och uppsåt i praktiken ofta vara mycket svår att fastställa, och stadgandet om ansvar för falskdeklarationsbrott, förövat av grov vårdslöshet, torde enligt vad av förarbetena vid stadgandets införande framgått tillkommit huvudsakligen för att täcka det fall, då tillräcklig bevisning om uppsåt ej föreligger. Kan alltså vårdslösheten konstateras vara så grov, att antagandet

om uppsåt på grund av föreliggande fakta i målet ligger nära utan att dock åtal för uppsåtligt falskdeklarationsbrott kan tillgripas, torde, i synnerhet då de skattebelopp, varom det rör sig, uppgå till avsevärdare belopp, frihetsstraff vara den riktiga straffreaktionen. Om detta frihetsstraff begränsas till fängelse i högst sex månader, torde då också den skillnad i straffet för ifrågavarande båda brottsformer, som lämpligen kan anses svara mot deras förhållande till varandra, vara vunnen.

En motsatt ståndpunkt har intagits av kommerskollegium och de näringsorganisationer, vilka avgivit yttrande till kollegium, med undantag dock för handelskammaren i Gävle. *Kommerskollegium* har framhållit följande:

Kommerskollegium anser den av de sakkunniga åberopade omständigheten, att den allmänna strafflagen i ett flertal fall stadgar fängelsestraff vid oaktsamhetsdelikt, sakna betydelse vid fastställande av denna straffskala. De åsyftade straffbestämmelserna, exempelvis SL 14: 17, ouppsåtligt vållande till svår kroppsskada, eller SL 19: 22, ouppsåtligt vållande till eldskada å annans egendom, synas kollegium icke vara jämförbara med nu ifrågavarande fall. Även om gränsen mellan uppsåt och grov vårdslöshet i praktiken ofta är mycket svår att fastställa, torde gränsen mellan grov vårdslöshet och straffri oaktsamhet vara minst lika svår att definiera. En viss hänsyn måste även tagas till den stora okunnighet, som ofta förefinnes bland allmänheten om skatteförordningarna, samt att lagen stadgar samma stränga straff även för den som ouppsåtligen lämnar oriktig uppgift, ägnad »att för någon som han företräder» leda till frihet från eller till för låg beskattning. Enligt kollegii mening borde de sakkunniga närmare beaktat skillnaden mellan den som deklarerar för egen räkning och den som deklarerar för annans räkning. Kollegium får för sin del förorda, att straffet för grov vårdslöshet begränsas till böter.

Även *föreningen Sveriges häradshövdingar* och *föreningen Sveriges stadsdomare* avstyrka förslaget om införande av frihetsstraff för brott, begångna av vårdslöshet.

I likhet med de sakkunniga anser jag, att en utvidgning av det straffbara området till att omfatta fall av vårdslöshet, vilken ej kan betecknas såsom grov, icke är vare sig aktuell eller önskvärd. *Departements-
chefen.*

Då jag i fråga om det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet tillstyrkt bibehållande av systemet med normerade böter samt bötesstraffet bör bestämmas enligt samma system vare sig den brottslige handlat med uppsåt eller av grov vårdslöshet, torde bötesstraffet även i sistnämnda fall böra utgöras av normerade böter. Bötesskalans utformning i övrigt torde jag emellertid få behandla i specialmotiveringen.

De sakkunnigas förslag om införande av frihetsstraff — fängelse i högst sex månader — för sådana brott, som förövats av grov vårdslöshet, föranleder ej någon erinran från min sida. En dylik straffskärpning synes väl motiverad med hänsyn till den många gånger svårbestämda gränsen mellan uppsåtligt falskdeklarationsbrott och sådant brott, som begåtts av grov vårdslöshet.

Allt såsom kommerskollegium ifrågasatt göra skillnad i den straffrättsliga behandlingen mellan den som deklarerar för egen och den som deklarerar för annans räkning torde icke böra ifrågakomma.

IV. Den lagtekniska utformningen av den ifrågasatta nya lagstiftningen.

De sakkunniga ha anfört:

Den straffskärpning för falskdeklarations- och andra likartade brott, som de sakkunniga föreslå, kan lagtekniskt genomföras på olika sätt. Sålunda kunna brotten inordnas under allmänna strafflagen, och då väl närmast dess bedrägerikapitel. En annan möjlighet vore att vidtaga straffskärpningen genom ändringar direkt i de särskilda författningar vari dylika ändringar ansåges böra ifrågakomma. En tredje lösning synes vara att utesluta de nuvarande bestämmelserna om straff för hithörande oriktiga uppgifter ur de särskilda författningarna och i stället sammanföra dem i en allmän skattestrafflag.

En anordning, varigenom falskdeklarations- och andra likartade brott straffades med direkt tillämpning av strafflagens bedrägeribestämmelser, skulle erbjuda flera fördelar. Då brotten komme att likställas med bedrägeri, erhöle de även den vanhedrande stämpel som medföljer denna rubricering. För allmänheten bleve det alltså på ett tydligare sätt än vad för närvarande är fallet klargjort, att falskdeklaration och likartade brott icke kunde jämföras med andra småförseelser inom specialstraffrätten utan vore av väsentligt allvarligare slag. Såsom en fördel med detta alternativ må dessutom framhållas, att den bristande enhetligheten i de nuvarande straffskalorna skulle försvinna och att några speciella straffbestämmelser icke komme att bli erforderliga i framtida författningar av förevarande kategori.

Emellertid föreligga även nackdelar med en reformering enligt denna linje. Till en början kan sålunda erinras om att det enligt rättsteorien icke råder full överensstämmelse beträffande förutsättningarna för skattedefraudationens och andra bedrägeribrotts straffbarhet. En annan lika betydelsefull synpunkt gäller frågan om allmänhetens inställning till sådana brott som falskdeklaration. Då den allmänna opinionen än så länge icke torde vara beredd att likställa falskdeklarationsbrotten med bedrägeribrotten, kan det redan å denna grund ifrågasättas om lagstiftaren vid en reform av straffen för falskdeklarations- och likartade brott bör gå längre än vad som sålunda kan anses vara omfattat av det allmänna rättsmedvetandet. Därest ändock skattedefraudationen likställdes med andra bedrägeribrott, skulle med hänsyn till de nu anförda omständigheterna den risken uppkomma, att falskdeklarationsbrotten i praktiken komme att behandlas, icke såsom bedrägeri utan såsom bedrägligt beteende. En sådan utveckling synes emellertid icke önskvärd. Vidare skulle en överföring till strafflagen av samtliga falskdeklarations- och andra likartade brott medföra, att de straff, som i de olika straffskalorna fastställts med beaktande av brottens egenart, framdeles skulle utmätas inom en och samma straffskala. Härav skulle följa att straffen i vissa fall bleve alltför hårda, t. ex. i fråga om förseelse mot hundskatteförordningen, medan brotten i andra fall, exempelvis vid försök, komme att bedömas lindrigare än nu är fallet. Överhuvud taget äro de brott, varom här är fråga, till sin art och räckvidd så olikartade, att de svårigen utan vidare kunna överlaginpassas i en och samma straffbestämmelse. Till behandling i strafflagen skulle kunna överföras endast de renodlade fallen av oriktiga uppgifter för vinnande av för låg skatt eller allmän avgift. Emellertid kunna de uppgifter, varom nu är fråga, tjäna även andra syften, exempelvis uppgifter vid varuinförsel eller till automobilregistret. I den mån lämnandet av oriktiga uppgifter skall straffbeläggas ur andra synpunkter än rent fiskaliska måste straffbestämmelserna även i fortsättningen finnas kvar i de nu gällande författningarna.

Särskild uppmärksamhet påkallar vidare frågan om bestraffningen av den

grova vårdslösheten. Ett brott av detta slag kan uppenbarligen icke hänföras till bedrägeri och hör sålunda icke hemma i strafflagens bedrägerikapitel. Å andra sidan synes det icke lämpligt att i fråga om ett och samma brottsliga förfarande bestraffa det uppsåtliga brottet enligt strafflagen och oaktsamhetsbrottet enligt en specialförfattning. Såsom ytterligare en nackdel hos det nu diskuterade alternativet kan framhållas, att därest falskdeklarationsbrotten och likartade brott överfördes till strafflagen, det dock i specialförfattningarna komme att kvarstå åtskilliga andra straffbestämmelser; straffen för brott mot en och samma författning skulle sålunda finnas angivna på två olika håll.

Frågan huruvida falskdeklarationsbrotten och andra likartade brott böra överföras till allmänna strafflagen har varit föremål för överläggningar mellan de sakkunniga och straffrättskommittén. Vid dessa överläggningar ha möjligheterna att inordna förevarande brott i strafflagens bedrägerikapitel diskuterats, därvid övervägts antingen att hänföra brotten till det allmänna bedrägeriet eller att behandla dem såsom ett särskilt slag av bedrägeri. Med hänsyn till att straffrättskommittén i ett preliminärt utkast till lag om ändring i vissa delar av strafflagen föreslagit en särskild bestämmelse om straff för osann utsaga, ha överläggningarna även berört möjligheten att inordna falskdeklarationsbrotten och andra likartade brott under sistnämnda straffbestämmelse. De sakkunniga ha därvid kommit till den uppfattningen, att dessa brott böra, åtminstone tills vidare, bibehålla sin karaktär av brott utanför allmänna strafflagens område.

Anser man sålunda för närvarande icke lämpligt att hänföra ifrågavarande gärningar direkt till allmänna strafflagens bedrägeridelikt, återstår bland annat möjligheten att allenast ändra nuvarande straffbestämmelser i de särskilda hithörande författningarna, givetvis endast i sådana fall, då en dylik ändring är sakligt motiverad.

I fråga om fördelarna med att lösa reformfrågan på detta sätt kan först nämnas, att härigenom straffbestämmelserna kunde avpassas i direkt anslutning till den brottsliga handlingens svårhetsgrad och till behovet av att stadga straff för densamma. Vidare skulle en sådan partiell reform innebära att samtliga de straffbestämmelser, som avse en viss författning, komme att allt fortfarande vara upptagna i samma författning.

Även denna lösning är emellertid behäftad med olägenheter. Sålunda finge brotten enligt de olika specialförfattningarna i allmänhetens ögon knappast den allvarliga karaktär, som de i själva verket äga. I de olika straffbestämmelserna finnas olikformigheter, vilka ej äro sakligt motiverade, och det vore ej uteslutet, att därest en reform komme till stånd efter denna linje, dylika olikformigheter även framdeles kunde uppkomma, exempelvis vid tillskandet av nya författningar rörande indirekta skatter.

Den tredje redan antydda möjligheten är att i en författning sammanföra alla de nu på olika håll spridda straffbestämmelser, beträffande vilka detta lämpligen låter sig göra. Så synes närmast vara fallet med alla gärningar, för vilka det gemensamma kännetecknet är, att oriktiga uppgifter lämnats, ägnade att medföra frihet från skatt eller annan allmän avgift eller för låg skatt eller avgift. Ett dylikt sammanförande kan sägas utgöra en medelväg mellan de båda förut berörda möjligheterna. De allvarligaste av ifrågakommande gärningar skulle därmed kriminaliseras i en särskild skattestraftlag, och även om därigenom icke gärningarna finge samma infamerande beteckning som vid ett hänförande under bedrägeribegreppet, skulle dock deras allvarliga karaktär väsentligt starkare understrykas än vad nu är händelsen. En dylik åtgärd skulle därför säkerligen äga en allmänpreventiv betydelse. Intet hinder skulle möta att i en dylik skattestraftlag sammanföra såväl uppsåtliga brott

som sådana, vilka förövats av grov vårdslöshet. Erforderliga detaljbestämmelser av olika slag kunde jämväl meddelas i en dylik särskild författning, medan det knappast vore görligt att därmed belasta allmänna strafflagen.

Härigenom skulle vidare ej blott de nuvarande skiljaktigheterna i de olika straffbestämmelsernas utformning komma att försvinna utan även vinnas, att i fortsättningen vid tillkomsten av nya skatteförfattningar särskilda straffbestämmelser icke behövde däri meddelas. Man skulle alltså i fortsättningen förebygga uppkomsten av onödigtvis skiftande och oenhetliga straffbestämmelser på hithörande område.

Vid övervägandet av nu anförda olika möjligheter ha de sakkunniga för sin del funnit lämpligast att i angiven utsträckning sammanföra hithörande straffbestämmelser i en enda författning.

I *remissyttrandena* har sakkunnigförslaget på denna punkt tillstyrkts eller lämnats utan erinran; endast i några yttranden — av *Göta hovrätt*, *polismästaren i Stockholm* och *länsstyrelsen i Hallands län* — har ifrågasatts att inordna de nya straffbestämmelserna i allmänna strafflagen.

Kammarrätten, som tillstyrkt de sakkunnigas förslag, har till utveckling av sin mening anført:

Till en början vill kammarrätten erinra om sitt uttalande, att det ej syntes oberättigat att hänföra falskdeklarationsbrotten till en egenartad brottstyp. Med en sådan utgångspunkt förefaller det lämpligt att låta ifrågavarande brottsliga förfaranden få sin särskilda straffrättsliga behandling. Då detta icke lämpligen synes kunna ske inom allmänna strafflagens ram, torde de sakkunnigas förslag om en särskild skattestrafflag, vari såväl falskdeklarationsbrotten som i vissa andra författningar omförmälda brott finge sin straffrättsliga behandling, kunna tagas under övervägande. Anmärkas bör dock, att vissa nackdelar äro förenade med en sådan anordning. Sålunda kanske kan befaras, att straffbestämmelserna i den särskilda skattestrafflagen i allt fall komma att uppfattas såsom av förvaltningsrättsliga motiv fastställda regler och till följd härav ej få den infamerande karaktär som skulle varit fallet, om de intagits i allmänna strafflagen. Därtill kommer, att åtskilliga författningars straffbestämmelser av ifrågavarande art få lämnas utanför reformen, varjämte straffbestämmelserna för sådana förfaranden, som ej äro med falskdeklarationsbrott likartade, komma att kvarstå i författningarna, till följd varav för en del av dem kommer att gälla, att straffen för överträdelse av författningarnas föreskrifter återfinnas på två olika håll. Kammarrätten vill härtill foga, att det kan tänkas, att den omständigheten att straffet för brott mot en viss författningsbestämmelse ej återfinnes i själva författningen utan ersättes med en hänvisning till en annan författning medför, att straffhotet lättare förbises. Tillvaron av en särskild skattestrafflag kan emellertid förväntas utöva en icke obetydlig inverkan å uppfattningen om här ifrågavarande brottsliga förfarandens rätta art och svårhetsgrad. De antydda nackdelarna väga under sådana förhållanden ej så tungt. Det är nämligen en angelägenhet av största vikt, att deklarationsbrottens allvarliga art får ett säkert fotfäste i allmänhetens medvetande. Kammarrätten anser sig med hänsyn härtill kunna förorda, att förslaget om en särskild strafflag för hithörande brottsliga förfaranden blir i praktiken prövat.

Sker så har kammarrätten vid det principiella bedömandet av verkan härav i fråga om tillämpningen av de särskilda författningarna — fränsett taxeringsförordningen — allenast det uttalandet att göra, att de däri angivna med falskdeklarationsbrotten likartade förfarandena dock kunna förete så-

väl i förhållande till dessa brott som inbördes så stora skiljaktigheter, att vid straffbestämmandet de olika brottsliga förfarandenas egenart noga måste beaktas. Då den normala straffsatsen utgör dagsböter eller fängelse, ha domstolarna i det avseendet mycket fria händer.

Föreningen Sveriges häradshövdingar har föreslagit, att endast de mera kvalificerade fallen av falskdeklarationsbrott skulle brytas ut ur respektive författningar och göras till föremål för särskild straffbestämmelse.

De sakkunnigas förslag att, i den mån det lämpligen låter sig göra, till en *Departementsochefen* särskild skattestrafflag sammanföra de nu på olika håll spridda bestämmelserna om straff för oriktiga uppgifter, ägnade att medföra frihet från skatt eller annan allmän avgift eller för låg skatt eller avgift, har i huvudsak lämnats utan erinran i remissyttrandena. Även för egen del finner jag sakkunnigförslaget utgöra den lämpligaste lösningen. Frågan i vilken omfattning de olika straffbestämmelserna böra överföras till denna skattestrafflag kommer jag att närmare behandla i den speciella motiveringen.

Speciell motivering.

Skattestrafflagen.

1 §.

De sakkunniga ha beträffande motsvarande paragraf i sakkunnigförslaget anfört:

I fråga om beskaffenheten av de brottsliga handlingar, som kunna föranleda ansvar enligt skattestrafflagen, synes det icke lämpligt att fullständigt specificera desamma. I sådant fall skulle 1 § innehålla en uppräknning, som omfattade, förutom de deklARATIONER, uppgifter och upplysningar, vilka omtalas i 143 § taxeringsförordningen, även uttrycken bouppteckning, avräkningsnota, forsedel, journal och bok. Det synes vara tillräckligt att i lagtexten anföra exempel på sådana skriftliga handlingar, vilka i detta sammanhang kunna komma i fråga. Att handlingen skall vara undertecknad kan icke genomgående uppställas såsom villkor för straffbarhet. Såsom exempel på fall då ett dylikt undertecknande ej synes erforderligt kan omnämnas de journaler, vilka skola föras av tillverkare i skattepliktiga bryggerier. Icke varje handling, som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt eller annan avgift, är avsedd att omfattas av den nya lagen. Den begränsning som föreslagits i lagtexten innebär att bland annat uppgifter, vilka lämnas till ledning för annans taxering enligt taxeringsförordningen, falla utanför lagens tillämpningsområde i den mån ej straffbar delaktighet föreligger. Ej heller är skattestrafflagen tillämplig med avseende å oriktiga meddelanden i uppgifter, som till ledning för egen taxering lämnas vid lyftande av aktieutdelning eller ränta, vilket framgår däray, att straffbestämmelserna för oriktiga uppgifter i sistnämnda hänseenden skola kvarstå i taxeringsförordningen. I likhet med vad som för närvarande är fallet med brotten mot 143 § taxeringsförordningen kommer enligt 1 § skattestrafflagen straff att inträda såväl då ett undandragande av skatt inträffat som i de fall, där uppgiften är ägnad att leda till för låg skatt men detta upptäckts så tidigt, att något undandragande av skatt ej blivit resultatet. I den mån för brottsligheten i sistnämnda fall kan

användas beteckningen »försök» kommer enligt skattestrafflagen möjlighet att föreligga att ådöma lika stränga straff vid försök som vid fullbordade brott.

Vid angivande av det subjektiva rekviritet i 1 § skattestrafflagen har den nuvarande i taxeringsförordningen och flera andra författningar förekommande bestämmelsen »mot bättre vetande» utbytt mot uttrycket »uppsåtliga», vilket skett för att klart utmärka, att alla fall av uppsåtliga brott skola inbegripas under förevarande paragraf.

Kammarrätten har i förevarande hänseende anfört följande:

De brottsliga förfaranden, som avses i skattestrafflagen, äro ej specificerade, utan i 1 § har en generell definition givits å förfaranden, vilka hemfalla under lagens straffbestämmelser. Fråga är emellertid, om man med en på sådant sätt ordnad lagstiftning kan vara säker på, att densamma ej får en vidare omfattning än avsett är.

Till belysande av det sålunda anförda synes följande exempel kunna tjäna. Om någon i fastighetsdeklaration — vilken handling väl får anses tjäna till ledning vid fastställandet av skatt — lämnat oriktig uppgift om t. ex. det pris, vartill fastigheten förvärvats, eller beloppet av hyror, som utgå af fastigheten, och i sådant avseende uppgivit lägre belopp än de verkliga, kan en sådan uppgift sägas vara ägnad att leda till för låg skatt. En representativ köpeskillning och än mer hyresbeloppen för en uthyrd fastighet utgöra ofta sådana faktorer, å vilka taxeringsinstanserna huvudsakligen grunda det taxeringsvärde, som av dem fastställles. Nu är frågan den, om de sakkunniga avsett att möjliggöra att såsom falskdeklaration straffa jämväl det förfarandet att i en fastighetsdeklaration uppsåtligen eller av grov vårdslöshet vissa oriktiga uppgifter lämnats. Då ett sådant förfarande hittills varit undantaget från möjligheten af straffpåföljd enligt taxeringsförordningen och då de sakkunniga ej särskilt angivit, att en så viktig utvidgning af deklara-tionsbrottens straffområde åsyftats, torde få antagas, att oriktiga uppgifter i fastighetsdeklaration fortfarande tänkts skola vara fria från straff. Detta torde väl ock bäst överensstämma med den ställning fastighetsdeklara-tionsförfarandet erhållit i taxeringssystemet. Sålunda finnes ej någon bestämmelse motsvarande den beträffande självdeklaration gällande därom att underlåtenhet att avlämna fastighetsdeklaration betager den skattskyldige rätten att hos kammarrätten och Kungl. Maj:t överklaga vidtagen taxeringsåtgärd. Vidare har aldrig funnits bötesstraff stadgat för underlåtenhet att avlämna fastighetsdeklaration, vilken dessutom har en något mindre skarp sanningsförsäkran än självdeklarationen. Härjämte får vitesföreläggande äga rum allenast, därest deklara-tionen prövas vara för fastighetstaxeringen erforderlig.

Ehuru en sådan oriktig uppgift i fastighetsdeklaration kan vara ägnad att leda till för låg skatt, synes dock noga böra övervägas, huruvida åtgärder skola vidtagas i syfte att särskilt straffbelägga oriktigheter i fastighetsdeklaration. Det förhåller sig nämligen så, att dessa uppgifter i mycket stor utsträckning avse förhållanden af den art, att, i den mån uppgifterna öfverhuvudtaget kunna lämnas, mer exakta sådana icke kunna förväntas. Därjämte kunna de ej heller ha den omedelbara betydelse för taxeringsresultatet som uppgifterna i en självdeklaration, och fastighetstaxeringen är öfverhuvudtaget ej så beroende af deklara-tionerna som annan taxering. Faran för att genom falskdeklaration det allmänna i större omfattning skulle gå miste om skatteintäkter är sålunda ej stor. Kammarrätten vill därför tillråda, att ett oriktigt förfarande i fråga om fastighetsdeklaration ej inryckes under

straffansvar. En eventuell skattestrafflag bör därför erhålla sådan formulering, att den ej kommer att omfatta i varje fall uppgiftslämnandet i fastighetsdeklaration.

*Taxeringsnämndsordföranden*s riksförbund har ansett uttrycket »någon som han företräder» vara i viss mån förvillande; uppenbarligen syftades på firmateknaren för en juridisk person och icke på den, som på den skattskyldiges uppdrag lämnade uppgifter till beskattningsmyndighet.

Hovrätten för övre Norrland har uttalat, att det för att förstärka skattestrafflagens moralbildande uppgift syntes önskvärt, att det uppsåtliga brottet erhöle en särskild benämning. Hovrätten föresloge för sin del benämningen falskdeklaration.

I *vissa andra yttranden* har hemställts, att skattebedrägeri eller skattesvek måtte införas såsom brottsbenämning i lagtexten.

Bestämmelserna i skattestrafflagen avses skola omfatta icke blott sådana brott, vilka nu äro belagda med straff i 143 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen, utan även brott mot ett flertal andra skatteförfattningar. Ifrågasvarande brott äro inbördes av ganska skiftande beskaffenhet och på grund härav torde det icke vara möjligt att lämna annat än en allmän definition å de brottsliga handlingar, som skola bestraffas enligt skattestrafflagen. Det torde var tillräckligt att i lagtexten anföra exempel på sådana skriftliga handlingar som med lagen avses.

*Departementets-
chefen.*

Kammarrätten har uttalat, att man med en sådan generell brottsdefinition som den av de sakkunniga föreslagna riskerade att lagstiftningen finge en vidare omfattning än avsett vore. Kammarrätten har i detta sammanhang fäst uppmärksamheten på det fall, att någon lämnade oriktiga uppgifter i fastighetsdeklaration, ett förfarande som för närvarande vore straffritt men som enligt kammarrätten skulle drabbas av straff jämlikt de sakkunnigas förslag. Ehuru jag finner det i någon mån tveksamt om uppgifter av ifrågasvarande slag kunna anses i lagens mening avsedda att tjäna till ledning vid fastställande av skatt eller annan allmän avgift — vilket är avgörande för frågan om de falla under lagen eller icke — är jag ense med kammarrätten om att bestämmelserna böra förtydligas på denna punkt. Även i själva sakfrågan är jag så tillvida ense med kammarrätten, att jag anser lämnandet av oriktiga uppgifter i fastighetsdeklaration icke böra inryckas under skattestrafflagens bestämmelser. Däremot synas mig starka skäl tala för att man, i samband med den nu ifrågasatta straffskärpningen av deklaraionsbrotten, stadgar bötesstraff för sådana oriktiga uppgifter varom nu är fråga. En dylik straffbestämmelse torde lämpligen kunna intagas i 141 § taxeringsförordningen. Vidtages denna ändring, följer av stadgandet i 4 § skattestrafflagen, att lämnandet av oriktiga uppgifter i fastighetsdeklaration icke skall straffas enligt nämnda lag.

Jämväl i ett annat hänseende synes det tveksamt om skattestrafflagen skall äga tillämpning eller icke, nämligen i fråga om sådana uppgifter om premieobligationsvinster, som skola avgivas jämlikt 42 § 1 mom. taxerings-

förordningen. Vad nyss föreslagits angående fastighetsdeklarationer torde böra gälla även i fråga om uppgifter varom nu är fråga.

Jag övergår härefter till den praktiskt betydelsefulla frågan om den närmare utformningen av bötesskalans, såvitt avser uppsåtligt falskdeklarationsbrott. Enligt nu gällande bestämmelser förete bötesskalorna i de olika skatteförfattningarna betydande olikheter. Sålunda stadgas i taxeringsförordningen, att vid lämnandet av medvetet oriktig uppgift i självdeklaration bötesstraffet skall utgöra högst fem gånger den inkomst- och förmögenhetsskatt (däri inräknat jämväl värnsskatt) samt den särskilda skatt å förmögenhet, som undandragits eller kunnat komma att undandragas. Någon hänsyn skall däremot icke tagas till storleken av den kommunala inkomstskatten, kyrkoskatten, landstingsskatten och vägskatten. Då de oriktiga uppgifterna avsett förhållande, som utövat eller kunnat utöva inverkan allenast å taxering till kommunal inkomstskatt, skall bötesmaximum utgöra 25 öre för varje skatteöre, som genom det oriktiga meddelandet kommit att icke påföras eller skulle kommit att icke påföras den skattskyldige. Har den oriktiga uppgiften lämnats i virkesdeklaration gäller ett bötesmaximum av 1 krona för varje tiotal kronor rotvärde, som genom det oriktiga meddelandet icke blivit taxerat eller icke skulle ha blivit taxerat. I de övriga skatteförfattningar, varom här är fråga, är bötesmaximum i allmänhet direkt anknutet till det skattebelopp, som undandragits eller kunnat komma att undandragas, och utgör vanligen fem gånger detta belopp. Emellertid må framhållas, att i nu avsedda fall bötesmaximum icke alltid är bestämt till fem gånger sistnämnda belopp utan stundom är avsevärt högre. Såsom exempel på sistnämnda förhållande kunna nämnas förordningen den 23 oktober 1908 angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter, däri maximistraffet fastställts till 10 gånger den undandragna bevillningsavgiften, samt förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, enligt vilken bötesstraffet kan uppgå till ett belopp motsvarande 50 gånger det undandragna stämpelbeloppet.

Därest de i respektive skatteförfattningar upptagna straffbestämmelserna, på sätt jag förut tillstyrkt, sammanföras till en gemensam skattestrafflag, är det nödvändigt att låta en enhetlig skala träda i stället för de nu gällande differentierade skalorna. Denna enhetsskala synes böra bestämmas efter mönster av 143 § 1 mom. taxeringsförordningen, d. v. s. med ett maximum som i princip motsvarar fem gånger det skattebelopp som undandragits eller kunnat komma att undandragas; minimistraffet synes däremot lämpligen kunna höjas från nuvarande 50 kronor till 100 kronor. En sådan straffskala kommer att i fråga om vissa skatteförfattningar innebära en strafflindring, vilket dock icke torde vara ägnat att väcka betänkligheter, då möjlighet avses skola föreligga att i svårare fall ådöma frihetsstraff. I något fall kommer den föreslagna enhetsskalan däremot att medföra en straffskärpning; denna synes likväl icke vara av sådan beskaffenhet att befogad erinran däremot kan göras.

Särskild uppmärksamhet torde i detta sammanhang böra ägnas frågan huruvida de i 143 § 1 mom. upptagna särbestämmelserna — vilka med hänsyn till sin speciella karaktär icke kunna tänkas överförda till en lag av skattestrafflagens allmänna natur — överhuvud låta sig ersättas av en enhetsskala av angivet slag. Därest icke några modifikationer gjordes, skulle tillämpningen av enhetsskalan innebära, att böterna i fråga om oriktiga uppgifter i självdeklaration skulle bestämmas med hänsyn ej blott till inkomst- och förmögenhetsskatten, värnskatten och den särskilda förmögenhetsskatten utan även till kommunala utskylder såsom den kommunala inkomstskatten, kyrkoskatten, landstingsskatten och vägs skatten. Att i så hög grad komplicera systemet torde icke vara tillrådligt. Härvid böra även beaktas de speciella svårigheter, som följa av att de kommunala utskylderna fastställas vid en förhållandevis sen tidpunkt; skulle kommunen i fråga åtnjuta understöd av skatteutjämningsmedel ökas dessa svårigheter ytterligare. Även bör beaktas, att bötesmaximum skulle komma att variera i olika orter allt efter storleken av den kommunala utdebiteringen. Det torde därför vara nödvändigt att beräkna det undandragna skattebeloppet, såvitt angår de olika kommunala utskylderna, efter en schablonmässig regel. Såsom sådan regel synes lämpligen kunna föreskrivas, att vid tillämpning av skattestrafflagen utdebiteringen till kommunal inkomstskatt samt annan skatt, som utgöres i förhållande till det antal skattekronor och skatteören som påförts den skattskyldige enligt kommunalskattelagen, skall antagas utgöra tillhoppa 10 kronor för skattekrona respektive 10 öre för skatteöre.

Det bör framhållas, att den föreslagna enhetsregeln kommer att medföra en förhöjning av bötesmaximum för den som uppsåtligen lämnar oriktig uppgift i självdeklaration. Vid bestämmandet av bötesmaximum skola nämligen medräknas även — de schablonmässigt beräknade — kommunalutskylderna. Denna straffskärpning ligger emellertid helt i linje med förslagens allmänna innebörd och torde för övrigt få anses som en ofrånkomlig konsekvens av systemet med enhetliga straffbestämmelser.

För oriktig uppgift i virkesdeklaration torde bötesstraffet böra bestämmas efter huvudregeln eller alltså utgöra högst fem gånger det belopp, som undandragits eller kunnat komma att undandragas.

I ett av remissyttrandena har anmärkts, att innebörden av det utav de sakkunniga använda uttrycket »någon som han företräder» icke skulle vara klar. Denna mening kan jag emellertid icke dela. Det torde vara tydligt, att därmed åsyftas legal ställföreträdare för fysisk eller juridisk person.

I vissa yttranden har föreslagits, att sådan brottslig handling varom här är fråga måtte i lagen erhålla en särskild benämning, därvid föreslagits falskdeklaration, skattebedrägeri eller skattesvek. Då det med hänsyn till lagens moralbildande uppgift icke torde vara betydelselöst, att det uppsåtliga brottet upptages under en benämning, som tydligt anger dess infamrande karaktär, har det uppsåtliga brottet i departementsförslaget erhållit en särskild rubricering; därvid har valts benämningen »skattebedrägeri».

2 §.

*Departements-
chefen.* Stadgandet i denna paragraf har avhandlats i den allmänna motiveringen, till vilken jag får hänvisa.

Därest bötesmaximum i fråga om uppsåtligt brott bestämmes till fem gånger det belopp, som undandragits eller kunnat komma att undandragas, torde bötesmaximum för vårdslöshetsbrottet — i enlighet med vad som gäller enligt 143 § 2 mom. taxeringsförordningen — böra utgöra hälften av nämnda belopp. Minimistraffet torde lämpligen kunna bestämmas till 50 kronors böter.

3 §.

I sakkunnigförslaget har i 3 § upptagits en bestämmelse rörande ansvar för delaktighet i brott mot skattestrafflagen, medan 3 § i departementsförslaget — i vilket någon motsvarighet till berörda bestämmelse icke finnes — i stället innehåller en bestämmelse om straffrihet för den som av egen drift beriktigt sådan oriktig uppgift, som avses i 1 och 2 §§.

Vad först angår frågan om delaktighetsansvar ha *de sakkunniga* härutinnan framhållit, att enligt den nu gällande bestämmelsen i 143 § 3 mom. taxeringsförordningen delaktighet i uppsåtligt falskdeklarationsbrott vore straffbelagd endast i begränsad omfattning. En allmän skärpning av straffen för de brott, varom fråga vore, syntes emellertid böra medföra en utvidgning även av det område, inom vilket delaktighet i sådana brott straffbelades. Delaktighet torde sålunda efter straffskärpnings genomförande böra straffas i den omfattning, som angäves i 3 kapitlet allmänna strafflagen.

De sakkunniga ha vidare anfört:

De sakkunniga ha i 3 § skattestrafflagen upptagit en hänvisning till bestämmelserna i 3 kap. allmänna strafflagen. Vid behandlingen av denna fråga övervägde de sakkunniga att föreslå, att de nuvarande delaktighetsbestämmelserna — i första hand i 143 § 3 mom. taxeringsförordningen — skulle upphävas utan att ersättas med någon ny bestämmelse i skattestrafflagen. En sådan lösning skulle alltså innebära att bestämmelserna i 3 kap. allmänna strafflagen, utan något uttryckligt stadgande härom, skulle bli tillämpliga beträffande brott mot 1 eller 2 § skattestrafflagen. Till stöd för riktigheten av en sådan uppfattning kan åberopas den ståndpunkt som lagrådet intagit i denna fråga. Lagrådet har nämligen vid flera tillfällen uttalat att strafflagens delaktighetsregler få analogiskt tillämpas, därest det kriminaliserade förfarande, varom fråga är, kan anses såsom ett verkligt brott, i huvudsak likställt med flertalet i allmänna strafflagen behandlade förfaranden, och icke allenast såsom en s. k. polisförseelse (se propositionerna till 1939 års lagtima riksdag nr 284, sid. 66, och nr 289, sid. 40). Då de sakkunniga, trots dessa lagrådsuttalanden, i sitt förslag upptagit en hänvisning till 3 kap. allmänna strafflagen, har detta skett i avsikt att för taxerings- och åklagaremyndigheterna särskilt inskräpa, att även delaktighet i nu ifrågakomna brott är straffbelagd.

Kammarrätten har i förevarande hänseende anfört:

Kammarrätten vill i anledning av de sakkunnigas förslag allenast fästa uppmärksamheten därå, att inom rättsvetenskapen olika meningar gjort sig

gällande rörande frågan, huruvida straffbar delaktighet i oaktsamhetsbrott kan förekomma. (Straffrättskommitténs betänkande den 29 juni 1940 sid. 35.) Därest så är fallet, kan det här endast bli fråga om straff för sådan medverkan, som betecknas såsom grov vårdslöshet i förhållande till effekten av gärningsmannens brott. Har nämligen den medverkande dolus i förhållande till effekten av vårdslöshet, straffas den medverkande såsom gärningsman enligt bestämmelserna om straff för uppsåtligt falskdeklarationsbrott. Så synnerligen aktuell torde under sådana förhållanden den föreslagna utvidgningen av ifrågavarande straffbestämmelser knappast bli. Till beredande av största möjliga omfattning av straffskyddet på nu förevarande område kan dock denna straffutvidgning vara av nytta och tillstyrkes därför.

Hovrätten över Skåne och Blekinge har ansett det vara synnerligen tvivelaktigt huruvida delaktighetsbestämmelserna i 3 kapitlet strafflagen vore tillämpliga i andra fall än sådana, då fråga vore om medverkan i uppsåtligt brott. Då det givetvis icke kunde vara lämpligt att i en lag av förevarande art taga ståndpunkt till detta spörsmål, syntes det riktigast att ur förslaget utesluta hänvisningen till 3 kapitlet strafflagen. För den händelse vad hovrätten anfört vunne beaktande, innebure detta givetvis icke, att delaktighet i ifrågavarande brott överhuvud lämnades straffri. Strafflagens delaktighetsbestämmelser torde nämligen i allmänhet vara tillämpliga på specialstraffrättens brott även utan uttryckligt stadgande härom. Med hänsyn härtill torde ett uteslutande ur förslaget av hänvisningen till 3 kapitlet strafflagen endast innebära att åt doktrin och praxis överlämnades att närmare ange förutsättningarna för delaktighetsbestämmelsernas tillämplighet på ifrågavarande brott. Hänvisningen kunde för övrigt tänkas medföra det missförståndet, att delaktighetsbestämmelserna icke vore tillämpliga på specialstraffrättens brott, därest så icke uttryckligen angäves.

Sistnämnda synpunkter ha framhållits jämväl i *vissa andra yttranden*.

Beträffande härefter frågan om straffrihet vid beriktigande av oriktiga uppgifter ha *de sakkunniga* anfört:

Den i 143 § 4 mom. taxeringsförordningen upptagna bestämmelsen om straffrihet vid beriktigande av oriktiga uppgifter torde böra särskilt uppmärksammas. Bestämmelsen i detta moment, som erhöll sin nuvarande lydelse i samband med 1935 års ändringar i taxeringsförordningen, förklarades under förarbetena till denna författningsändring stå i överensstämmelse med flerstädes tillämpad praxis och ansågs kunna förväntas bidra till att icke oväsentliga belopp, som tidigare undanhållits, framdeles komme att deklarerars.

Den ifrågavarande bestämmelsen är säregen i så måtto, att densamma inbefattar straffrihet vid tillbakaträdande från fullbordat brott. Bestämmelsens singuljära natur skulle komma att framträda ännu starkare, om straffen för falskdeklaration skärpas enligt de sakkunnigas förslag och dessa brott sålunda icke längre kunna likställas med ordningsförselser. Oavsett hur straffrihetsbestämmelsen verkade vid tiden för dess tillkomst torde den numera knappast äga väsentlig betydelse ur den synpunkt som motiverade dess införande. Även om understundom beriktigande av oriktig deklARATION kan framlockas genom straffrihetsregeln, kan denna å andra sidan befaras av-

trubba själva straffbestämmelsernas effektivitet. Särskilt stora risker i detta avseende kunna föreligga i de ofta förekommande fall då det föreligger nära personliga förbindelser mellan de skattskyldiga och taxeringsnämnderna. De sakkunniga föreslå därför, att ifrågavarande bestämmelse upphäves. Det är uppenbart, att ett av egen drift gjort beriktigande av oriktiga uppgifter kommer att beaktas vid straffmätningen.

Sakkunnigförslaget har på denna punkt *tillstyrkts* av *länsstyrelsen i Västmanlands län*, som uttalat, att förefintligheten av ifrågavarande straffrihetsgrund torde i väsentlig mån ha bidragit till inskränkning av åtalsfrekvensen.

Å andra sidan har sakkunnigförslaget *avstyrkts* av Svea hovrätt, kammarrätten, bank- och fondinspektionen, kommerskollegium, länsstyrelserna i Södermanlands och Västerbottens län samt av föreningen Sveriges häradsövdingar och vissa underrätter.

Svea hovrätt har uttalat den uppfattningen, att borttagandet av denna straffrihetsgrund snarare skulle motverka än främja den ifrågavarande lagstiftningens huvudsakliga syfte: ett förbättrat taxeringsresultat. Borttagandet av nämnda bestämmelse skulle ej heller väl överensstämma med vad i direktiven för de sakkunnigas utredning uttalas därom, att vid utformningen av straffbestämmelserna såvitt möjligt borde undvikas, att brotten i fråga, från att tidigare ha varit lindrigare bestraffade än det vanliga bedrägeriet i dess olika former, bleve hårdare bestraffade än sistnämnda brott. I det fall som åsyftades i 143 § 4 mom. taxeringsförordningen skulle vid bedömande enligt strafflagen i dess lydelse jämlikt lagen den 12 juni 1942 på sin höjd bedrägeriförsök anses föreligga, och frivilligt tillbakaträdande från sådant försök vore enligt nämnda lag straffritt.

Kammarrätten har anför, att sakkunnigförslaget främst torde vara motiverat av de sakkunnigas önskan att förhindra, att förefintligheten av mot allmänna straffrättsregler stridande bestämmelser skulle giva deklaranterna intryck av att det här icke vore fråga om ett allvarligt brottsligt förfarande utan om ordningsförseelser eller något därmed likställt. Kammarrätten, som ej hade sig bekant, i vad mån ifrågavarande bestämmelser kommit till användning, inskränkte sig därför till att uttala, att, därest så i någon avsevärdare grad varit fallet, bibehållandet av dessa bestämmelser vore önskvärt och borde kunna motiveras därmed att i deklaraionsbrotten syntes ingå även vissa moment av ordningsförseelses natur.

Bank- och fondinspektionen har anför, att följande:

Inspektionen finner sig icke kunna tillstyrka borttagande av den nu förefintliga regeln om straffrihet vid beriktigande av oriktiga uppgifter. De sakkunniga ha påyrkat borttagandet av denna bestämmelse bland annat av det skäl, att bestämmelsen skulle vara säregen i så måtto, att densamma innefattar straffrihet vid tillbakaträdande från fullbordat brott. Detta är i och för sig riktigt, men samtidigt måste beaktas, att straffbestämmelserna i fråga om deklaraionsbrott själva äro ganska egenartade, i det att brottet anses fullbordat innan någon skada av den brottsliga handlingen skett. Hade — såsom legat nära till hands — dessa brott konstruerats på samma sätt som bedrägeribrotten, hade avgivandet av en oriktig deklaration endast betrak-

tats såsom försök till brott. Enligt lagen den 12 juni 1942 om ändring i vissa delar av strafflagen skall straff för försök med visst undantag ej ådömas den som frivilligt, genom att avbryta gärningens utförande eller annorledes, föranlett att brottet ej fullbordats. Att nästan samtidigt införa denna nya bestämmelse och bortaga den nu gällande, motsvarande bestämmelsen i taxeringsförordningen är uppenbarligen inkonsekvent. Inspektionen får alltså för sin del påyrka, att i skattestrafflagen upptages en bestämmelse motsvarande bestämmelsen i 143 § 4 mom. taxeringsförordningen, därvid dock torde tagas i övervägande, om icke närmare bör preciseras den sista tidpunkt, då beriktigandet av uppgifterna skall föranleda straffrihet.

Kommerskollegium har ansett, att ett upphävande av bestämmelsen i 143 § 4 mom. taxeringsförordningen kunde befaras medföra, att en skattskyldig, som efter deklarationens avgivande däri upptäckt en felaktighet, på grund av åtalsrisken avhölle sig från ett beriktigande.

Sistnämnda synpunkt har framhållits jämväl av *länsstyrelserna i Södermanlands och Västerbottens län*.

Föreningen Sveriges häradshövdingar har uttalat, att de mycket invecklade bestämmelserna om deklarationernas innehåll ofta måste komma att föranleda, att oriktiga uppgifter avgåves utan ont uppsåt. I mycket stor utsträckning måste bestämmelsernas invecklade art sålunda ställa uppsåtet att deklarerat oriktigt i tvivelsmål. Detta finge särskild betydelse då, såsom hos oss varit fallet, bestämmelserna vid upprepade tillfällen ändrats och nya skatteförordningar ständigt tillkomme; vad gärningsmannen ena året trott vara en riktig uppgift kunde vara falskdeklaration det följande.

I likhet med de sakkunniga anser jag att delaktighet i brott, som avses i skattestrafflagen, bör bestraffas i den omfattning som anges i 3 kapitlet allmänna strafflagen. För vinnande av detta resultat läser det emellertid icke vara erforderligt att, på sätt de sakkunniga föreslagit, i skattestrafflagen intaga någon bestämmelse därom, eftersom allmänna strafflagens delaktighetsregler det oaktat torde bli tillämpliga. Vid sådant förhållande och då det kan verka vilseledande att i *en* specialförfattning intaga en dylik hänvisning, medan den saknas i andra, har jag ansett den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen härom böra utgå. Härav följer bland annat, att åt doktrin och praxis överlämnas att avgöra, huruvida delaktighetsansvar skall ådömas i andra fall än då fråga är om uppsåtligt brott.

*Departements-
chefen.*

I likhet med åtskilliga remissinstanser men i motsats till de sakkunniga har jag funnit lämpligt bibehålla den enligt ett flertal författningar gällande bestämmelsen om straffrihet för den, som av egen drift beriktigt oriktig uppgift. Till förmån för bestämmelsens bibehållande tala såväl praktiska synpunkter som teoretiska skäl, sammanhängande med frågan om vid vilken tidpunkt fullbordat skattebedrägeri skall anses föreligga. Den ifrågakvarande bestämmelsen torde lämpligen kunna införas såsom 3 §.

Att i författningstexten fixera den senaste tidpunkt, vid vilken beriktigande kan ske med straffriande verkan, synes icke erforderligt. I den mån frågan kan bli föremål för tvekan, torde man böra överlåta åt rättstillämpningen att lämna svar därå.

4 §.

Till motivering av stadgandet i 4 § ha *de sakkunniga* anfört, att bestämmelserna i skattestrafflagen icke vore avsedda att ersätta alla nu gällande bestämmelser, vilka innefattade straff för oriktiga uppgifter, ägnade att leda till undandragande av skatt eller annan allmän avgift. I anledning härav hade de sakkunniga i 4 § skattestrafflagen föreslagit den bestämmelsen, att vad i nämnda lag stadgas icke skulle äga tillämpning å gärning, som annorstädes än i allmänna strafflagen vore med straff belagd. Med detta uttrycksätt hade de sakkunniga velat angiva, att exempelvis i sådant fall, då en ämbetsman i och för sitt ämbete gjort sig skyldig till brott mot 1 eller 2 § skattestrafflagen, straff skulle utmätas enligt såväl sistnämnda lag som 25 kapitlet allmänna strafflagen. Den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen i 4 § skattestrafflagen innebure i sistnämnda hänseende en skärpning i förhållande till vad för närvarande gällde beträffande brotten mot 143 § taxeringsförordningen.

T. f. skattedirektören i Stockholm har påpekat att någon utredning, som visade behov av en straffskärpning med avseende å sådana fall, där brottet tillika innefattade tjänstefel, icke framlagts, varför en viss tveksamhet kunde råda i fråga om den föreslagna bestämmelsen.

Överståthållarämbetet har för sin del anfört, att med hänsyn till den ställning ämbetet intoge i fråga om skattebedrägeriets jämställdhet med vanligt bedrägeri, ämbetet ansåge att frågan om brottskonkurrens borde följa samma regler som gällde för vanligt bedrägeri.

I ett par remissyttranden, bland annat i det av *Svea hovrätt* avgivna, har uttalats, att den föreslagna avfattningen av 4 § i sakkunnigförslaget kunde misstolkas och därför vore i behov av förtydligande. *Föreningen Sveriges häradshövdingar* har ansett paragrafen kunna helt utgå.

*Departements-
chefen.*

I likhet med de sakkunniga anser jag det icke möjligt att ersätta samtliga nu gällande bestämmelser om straff för oriktiga uppgifter, ägnade att leda till undandragande av skatt eller annan allmän avgift, med bestämmelserna i skattestrafflagen. Även om denna lag bör ges vidsträckt tillämplighet, kvarstå likväl vissa skatteförfattningar, där speciella förhållanden nödvändiggöra särskilda straffbestämmelser; härtill torde jag emellertid senare få återkomma.

De sakkunniga ha framhållit, att deras förslag innebure en speciell straffskärpning i vad gällde falskdeklaration, som tillika innefattade tjänstefel; i sådant fall skulle straff nämligen utmätas med tillämpning av såväl skattestrafflagen som 25 kapitlet allmänna strafflagen. Då en tjänsteman, som i tjänsten gjort sig skyldig till falskdeklarationsbrott, icke bör — efter genomförandet av den betydande straffskärpning, som skattestrafflagen innebär —

undslippa med allenast straff enligt 25 kapitlet strafflagen, har jag intet att erinra mot de sakkunnigas ifrågavarande förslag.

I redaktionellt hänseende har paragrafen jämkats.

5 §.

De sakkunniga ha i fråga om motsvarande paragraf i sakkunnigförslaget anfört:

I 5 § skattestrafflagen ha särskilda forumbestämmelser upptagits. Då fråga är om oriktiga uppgifter till bouppteckning torde böra gälla en bestämmelse av det innehåll, som framgår av 10 kap. 2 § rättegångsbalken. Stadgandet i 5 § andra punkten avser sådana fall, vilka för närvarande äro reglerade i 144 § 1 mom. taxeringsförordningen. Med taxeringsort förstås kommun, där den taxering skall äga rum, för vilken deklARATIONEN skolat ligga till grund. Därest flera taxeringsorter finnas — den deklARATIONSPLIKTIGE har exempelvis under flera år, då han haft sitt hemvist i olika kommuner, avlämnat oriktiga deklARATIONER — kan åtal anhängiggöras vid domstolen i envar av dessa taxeringsorter. Den i tredje punkten angivna forumregeln har avseende å vissa brott mot författningarna rörande indirekta skatter, bland annat förordningen om varuskatt. Såsom förebild till bestämmelsen i 5 § fjärde punkten har använts processlagberedningens förslag till forum i brottmål.

Kammarrätten har anfört följande:

Beträffande de i 5 § intagna bestämmelserna angående forum för anställande av åtal, varigenom underrätten i taxeringsorten i stället för, såsom nu är fallet, underrätten i den uppgiftspliktiges hemortskommun principiellt blir rätt forum, vill kammarrätten allenast föreslå ett förtydligande, innebärande att av stadgandet klart bör framgå, att även om förekomsten av flera taxeringsorter beror därpå, att den deklARATIONSPLIKTIGE under flera år, då han haft sitt hemvist i olika kommuner, avlämnat oriktiga deklARATIONER, åtalet skall anhängiggöras hos domstolen i allenast en av dessa kommuner. Det kan nämligen ligga nära till hands att tolka stadgandet så som om det samma gällde allenast i fråga om sådana brottsliga förfaranden i olika taxeringsorter, som begåtts under ett och samma taxeringsår, enär brott, begångna under olika taxeringsår, kunna vara så fristående, att deras lagförande å olika orter förefaller mest naturlig. Möjligen ha de sakkunniga också i motiveringen velat giva uttryck åt den tanke, som ligger bakom kammarrättens ändringsförslag. Formuleringen är emellertid på ifrågavarande punkt otydlig.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har ansett, att forumreglerna vore onödigt inkrånglade och kunde förorsaka oreda till exempel i fall då den skattskyldige hade att avlämna särskilda självdeklARATIONER till ledning vid taxering till kommunal inkomstskatt å ett flertal orter. Även *föreningen Sveriges stadsdomare* har uttalat, att forumreglerna syntes onödigt omständliga.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har framhållit, att i taxeringsförordningen icke lämnades någon definition å begreppet taxeringsort.

I remissyttrandena ha vidare upptagits vissa spörsmål rörande dels inrättande av specialdomstolar för mål rörande falskdeklARATION, dels förordnan-

de av särskilda åklagare i dylika mål och dels det processuella förfarandet i mål av förevarande slag.

Sålunda har *bank- och fondinspektionen* ansett det böra övervägas, huruvida de allmänna domstolarna kunde anses kompetenta att handlägga mål om brott mot skattestrafflagen. Mera ändamålsenligt vore, att dessa mål hänskötes till de specialdomstolar, som handlade skattefrågor. För den händelse det skulle anses nödvändigt, att brottmålen i första instans anhängiggjordes vid de allmänna underrätterna, skulle det kunna tänkas, att målen fullföljdes till kammarrätten.

Länsstyrelsen i Värmlands län har uttalat, att det vore önskvärt, om talan i mål rörande brott mot skattestrafflagen kunde utföras av någon fullt författningskunnig person; man måste nog räkna med att i en hel del fall de allmänna åklagarna icke besutte tillräcklig sakkunskap i hithörande frågor. Vidare har *länsstyrelsen i Västmanlands län* yttrat, att det med hänsyn till målens speciella och mången gång invecklade natur syntes lämpligt, att länsstyrelsen hade fria händer att i fall av behov förordna åklagare med de särskilda kvalifikationer som finge anses erforderliga för ändamålet.

Beträffande det processuella förfarandet i mål angående falskdeklaration har *kammarrätten* anført:

Kammarrätten vill beröra ett spörsmål, som visserligen icke behandlas i det remitterade betänkandet men som dock äger intimt samband med det däri avhandlade ämnet. Kammarrätten avser härmed spörsmålet angående processen i mål angående åtal för falskdeklaration. Sedan länge har förelegat ett behov av att vid åtalsfrågans avgörande äga tillgång till den på skatteförfattningarnas område förefintliga specialkompetensen. Då avsikten med de föreslagna ändringarna i straffbestämmelserna för falskdeklarationsbrott är att göra det kriminella ansvaret för dem som begå sådana brott mera kännbart, framträder behovet av den omförmälda specialkompetensen vid åtalsfrågans avgörande med en styrka, som gör, att en reform på ifrågavarande område synes i hög grad påkallad. Det är nämligen icke blott med hänsyn till frågan, huruvida brottsligt förfarande föreligger eller ej utan även i fråga om straffmätningen av stor betydelse, att de skattetekniska förhållandena vid åtalsfrågans bedömande bliva klart belysta och riktigt avvägda. Dessutom föreligger mycket ofta det förhållandet att jämsides med den straffprocess, vari talan om ansvar för falskdeklaration föres, finnes ett mål angående taxering eller eftertaxering anhängigt. I den mån så är möjligt, borde givetvis dessa mål behandlas av samma domstol och i ett sammanhang, i stället för att, såsom nu sker, åtalsmålet behandlas av allmän domstol och taxeringsmålet av beskattningsdomstol. Till följd av ett högsta domstolsutslag (H. 1934: ref. 32) torde visserligen numera den faran vara undanröjd, att allmän domstol avgör ansvarsfrågan, innan utslag i taxeringsmålet föreligger. Härigenom förhindras merendels allmän domstol och skattedomstol från att komma till olika resultat i åtminstone det fall, att skattedomstolen ansett den skattskyldige ha deklarerat riktigt. Beskattningsdomstolens utslag måste nämligen i detta fall vara ovillkorligt bindande, ty den skattskyldiges sätt att deklarerera kan ej sägas ha varit ägnat att leda till för låg taxering eller till frihet från taxering. Emellertid kunna andra fall tänkas, där den allmänna domstolen ingår på ett självständigt bedömande av skattefrågan, oaktat domstolen ej äger den specialkompetens, som förefinnes hos skattedomstolen, och i en viss skat-

fråga kommer till ett annat resultat än denna ävensom att den allmänna domstolen tvingas till ett sådant självständigt bedömande av den anledningen att, sedan taxeringsmålet blivit av skattedomstolen slutligen avdömt, i åtalsmålet nytt material tillföres själva skattesaken. Komme dessa mål, vilka ej sällan äro av vidlyftig beskaffenhet, att behandlas av en och samma domstol, skulle åtskilligt dubbelarbete undvikas och därigenom en kostnadsbesparing och ett skyndsammare avgörande av åtalsmålet vinnas tillika med ett enhetligare och riktigare avgörande.

Med hänvisning härtill vill kammarrätten därför förorda, att det överväges, hur avgörandet av här ifrågavarande mål lämpligen bör ordnas. Utan att närmare ingå på riktlinjerna för en sådan undersökning, synes under alla omständigheter så mycket kunna sägas, att i första hand ett visst samarbete mellan ledamöter i hovrätt och kammarrätt för målens behandling i andra instans bör kunna komma till stånd samt vidare att åtalsmålen i första instans böra kunna koncentreras till vissa domstolar, utrustade med skatteexperts.

Rådhusrätten i Hälsingborg har framhållit att, därest det normerade bötesstraffet bibehölles, någon åtgärd borde vidtagas i syfte att erhålla förtursbehandling av skattemål, vari den skattskyldige vore föremål för åtal för falskdeklaration.

I sakligt hänseende avviker departementsförslaget från sakkunnigförslaget *Departementschefen.* därutinnan, att den av de sakkunniga i 5 § tredje punkten upptagna särskilda forumregeln för idkare av rörelse eller verksamhet uteslutits. Detta har skett i syfte att därigenom vinna en förenkling av reglerna. Bestämmelsen har ansetts så mycket hellre kunna uteslutas som en tillämpning av huvudregeln i flertalet fall torde ge samma resultat, som skulle följt av den ifrågavarande särbestämmelsen.

I formellt hänseende har paragrafen omarbetats i syfte att tillgodose de därutinnan under remissförfarandet framställda erinringarna.

De i vissa remissyttranden väckta frågorna rörande specialdomstolar och särskilda åklagare i mål, däri talan föres om ansvar jämlikt skattestrafflagen, samt angående det processuella förfarandet i sådana mål torde icke för närvarande böra upptagas till behandling.

6 §.

I yttranden av *rådhusrätten i Norrköping* och *taxeringsnämndsordförandenas riksförbund* har hemställts, att bestämmelser om bötesförvandling måtte intagas i skattestrafflagen.

De sakkunnigas förslag i denna paragraf föranleder ej någon erinran från *Departementschefen.* min sida. Även utan särskilt stadgande därom torde det vara klart, att enligt skattestrafflagen ådömda böter i förekommande fall skola förvandlas jämlikt lagen den 9 april 1937 om verkställighet av bötesstraff.

Ikraftträdandet m. m.

De sakkunniga ha föreslagit, att den nya lagstiftningen skulle träda i kraft den 1 januari 1943. Vidare ha de sakkunniga yttrat, att särskilda övergångsbestämmelser icke torde vara erforderliga; det vore givet, att den nya lagstiftningen icke kunde äga tillämpning å brott, som förövats före ikraftträdandet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har — under erinran att oriktig bokföring ofta konstituerade falskdeklaration — anfört att enligt sakkunnigförslaget straff under vissa förhållanden kunde komma att utmätas efter bestämmelser, som trätt i kraft först efter det att den brottsliga handlingen kunde anses ha påbörjats.

Enligt departementsförslaget skall skattestrafflagen träda i kraft den 1 juli 1943.

I likhet med de sakkunniga anser jag några särskilda övergångsbestämmelser icke erforderliga. Brott, som begåtts före skattestrafflagens ikraftträdande, skola självfallet straffas enligt de tidigare gällande, lindrigare straffreglerna.

Lagens rubrik.

Majoriteten inom Stockholms rådhusrätt samt föreningen Sveriges stadsdomare ha ansett, att den av de sakkunniga föreslagna rubriken icke innefattade en adekvat benämning. Majoriteten inom Stockholms rådhusrätt har härutinnan anfört följande:

Det torde förhålla sig så, att det här i regel icke är fråga om undandragande av skatt utan om försök, som icke leder till undandragande. Det handlande, vid vilket förslaget knyter straff, består i lämnande av oriktiga uppgifter. Lagens rubrik bör vara i överensstämmelse härmed. Vad beträffar benämningen skattestrafflag plägar ju en strafflag innefatta bestämmelser om straff för visst handlande, men ordet strafflag bör näppeligen sättas i direkt förbindelse med något sådant som skatt. För övrigt synes nyttjandet av ordet strafflag i detta sammanhang mindre lämpligt, då ju ordet vanligen nyttjas om en kodifikation på straffrättens område men näppeligen om en författning av här ifrågasvarande natur.

Även om vissa invändningar av teoretisk art kunna riktas mot de sakkunnigas förslag att i rubriken till förevarande lag använda ordet skattestrafflag, har jag likväl ansett benämningen böra bibehållas. Det torde nämligen vara önskvärt, att redan i lagens rubrik den allvarliga karaktären av ifrågasvarande brott kommer till synes.

I departementsförslaget har rubriken ansetts kunna förenklas till att omfatta endast ordet »skattestrafflag».

Taxeringsförordningen.

141 §.

De sakkunniga ha beträffande denna paragraf anfört:

De i 141 § 1—4 mom. taxeringsförordningen upptagna straffbestämmelserna för underlåtenhet att avlämna självdeklaration eller andra uppgifter synas enligt de sakkunnigas mening kunna i huvudsak lämnas utanför de nu ifrågasatta ändringarna i denna förordning. Emellertid torde närmare böra undersökas, huruvida icke en utvidgning bör ske av det straffbara området, då fråga är om underlåtenhet att lämna uppgifter till ledning för egen taxering. I sådana fall då självdeklaration, som skall avgivas jämlikt 26 § 1 mom. utan anmaning eller jämlikt 26 § 2 mom. efter anmaning, ej behörigen avlämnas inom föreskriven tid, inträder enligt 39 § den påföljden, att den skattskyldige i viss omfattning går förlustig rätten att överklaga taxering, för vilken deklarationen skolat ligga till grund. Vidare kan länsstyrelsen förelägga den försumlige vite. Därrest det emellertid kan antagas, att den som underlåtit avgiva självdeklaration haft skälig anledning därtill, skall sådan påföljd som nu nämnts icke äga rum. Motsvarande bestämmelser äro enligt 49 § gällande även beträffande virkesdeklaration. Något bötesansvar kan ej utkrävas av den som försummar avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration.

De här refererade bestämmelserna infördes i taxeringsförordningen genom 1935 års lagstiftning i ämnet. Enligt den tidigare gällande lydelsen av 141 § stadgades bötesstraff — normerade böter — dels för den, som jämlikt 26 § 1 mom. var deklarationsskyldig men ej hörsammade anmaning att inkomma med självdeklaration, och dels för annan skattskyldig, som ej hörsammade förnyad anmaning att avlämna sådan deklaration. Även för underlåtenhet i fråga om virkesdeklaration gällde liknande bestämmelser.

Skattekontrollsakkunniga uttalade i sitt år 1933 avgivna betänkande — under hänvisning till att befogenhet föreslagits för länsstyrelse att meddela vitesföreläggande — att nämnda straffbestämmelser, som torde ha tillämpats jämförelsevis sällan, icke ansetts böra bibehållas.

Vid tillämpning av taxeringsförordningen efter 1935 års ändringar i densamma har det framstått såsom en brist, att underlåtenhet att avgiva självdeklaration icke kan beivras genom utkrävande av bötesansvar. På grund härav och då de skäl, som år 1935 föranledde borttagandet av detta bötesansvar, icke synas kunna tillmätas någon större betydelse, böra enligt de sakkunnigas mening ånyo införas bestämmelser om ansvar i vissa fall för underlåtenhet att avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration. Straffet torde böra utgöra dagsböter.

De sakkunniga ha vidare uttalat, att de såsom förutsättning för ådömande av straff vid underlåtenhet att avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration föresloge i huvudsak samma villkor som gällde före 1935 års ändringar i taxeringsförordningen. Ifrågavarande straffbestämmelser kunde lämpligen få sin plats i 141 § nämnda förordning. De sakkunniga föresloge därför, att det nuvarande stadgandet i 2 mom. överflyttades till 1 mom., och att de nya straffbestämmelserna infördes i 2 mom. I 141 § 1 mom. hade med hänsyn till att förseelsen enligt detta moment vore av allvarligare slag än förseelsen mot 2 mom. föreslagits den ändringen i straffskalan, att minimistraffet bestämts till 30 dagsböter. De av de sakkunniga ifrågasatta ändringarna i 39 § 4 mom. och 49 § 4 mom. vore rent redaktionella; de stode i samband med förslaget till ändringarna i 141 § 1 och 2 mom.

I *remissyttrandena* har de sakkunnigas förslag endast i ett fåtal fall föranlett särskilda yttranden. Förslaget har *tillstyrkts* av kammarrätten, kommerskollegium, t. f. skattedirektören i Stockholm och länsstyrelsen i Västmanlands län.

Kammarrätten har anfört följande:

Att underlåta att avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration, ehuru skyldighet därtill föreligger, är överhuvudtaget ej straffbelagt. Det kan förefalla underligt, att den totala utevaron av deklara-tionsuppgifter är något mindre ont än den delvisa frånvaron av sådana. Det sammanhänger givetvis därmed, att i förra fallet ett vilseledande ej anses äga rum. Även den totala underlåtenheten att deklarerat kan emellertid innebära ett vilseledande, t. ex., då det är fråga om deklaration, som det åligger någon att för första gången avlämna, eller — något som ej torde vara så ovanligt — då för vissa yrkesutövare taxering sker efter viss schablon och någon haft högre inkomst än vad schablonen utvisar. Påföljden av förlusten av rätten att överklaga taxeringen behöver i dessa fall ej ha någon avskräckande verkan. Så mycket mer välbetänkt synes det därför vara att vid underlåtenhet att trots anmaning avgiva deklaration eller hörsamma förnyad anmaning straffpåföljd i form av dagsböter skall kunna inträda. Här bör kanske allenast anmärkas, att, för den händelse deklaration från den, som antages vara utan anmaning deklarationsskyldig, ej inkommer efter anmaning, det ej alltid är sagt, att denne redan efter en första anmaning kan bötfällas, enär den omständigheten allena, att han taxeras till belopp, som förutsätter deklarationsskyldighet, ej utgör tillräcklig grund för den straffrättsliga påföljden. Även bör uppmärksammas, att bestämmelserna om bötesansvar i nu förevarande fall ej äro avsedda att helt ersätta de i 39 § taxeringsförordningen givna stadgandena om vitesföreläggande, vilka kvarstå oförändrade.

T. f. skattedirektören i Stockholm har uttalat, att det föreslagna stadgandet i 141 § 2 mom. om påföljd av dagsböter vid underlåtenhet att efterkomma anmaning att avgiva deklaration torde få betecknas såsom synnerligen värdefullt för taxeringsmyndigheterna. Visserligen inträdde i angivna situation förlust av rätt att hos skattedomstolarna överklaga ågången taxering, men detta hot hade hittills i åtskilliga fall visat sig föga verksamt. En sådan skattskyldig, som icke ville uppgiva det riktiga beloppet av sin inkomst men som icke heller ville taga risken av straff för falskdeklaration, underlåte trots upprepade anmaningar att avgiva deklaration, detta i förhoppning att den taxering, som i sinom tid komme att åsättas honom och som i brist av utredning måste bestämmas mer eller mindre skönsmässigt, skulle bliva lägre än den verkliga inkomsten. Om denna förhoppning sloge fel, funnes ofta för denna mindre samvetsömma kategori av skattskyldiga vissa möjligheter att helt eller delvis undandraga sig skattens erläggande. — Beträffande den föreslagna avfattningen av 141 § 2 mom. i sakkunnigförslaget har t. f. skattedirektören anmärkt, att tredje stycket i delta moment syntes onödigt med hänsyn till föreskriften i 5 mom. andra punkten av förevarande paragraf; denna punkt borde i stället något omredigeras.

Å andra sidan har sakkunnigförslaget *avstyrkts* av bank- och fondinspektionen ävensom av länsstyrelserna i Göteborgs och Bohus län samt i Västerbottens län.

Bank- och fondinspektionen har ifrågasatt nödvändigheten av att kriminalisera underlåtenhet att efter anmaning avlämna uppgift till ledning för egen taxering, då den nu stadgade påföljden torde vara tillräckligt verksam.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har uttalat att, om de sakkunnigas avsikt att få ifrågavarande underlåtenhetsbrott allmänt beivrade skulle förverkligas, följden kunde bli att hädanefter i listor för varje taxeringsdistrikt förtecknades personer, vilka kunde komma i fråga att åtalas. En sådan effektiv rapportering till åklagarmyndigheten skulle måhända föranleda massåtal och en ökad belastning av domstolarna, ett förhållande vilket även kunde ingiva betänkligheter.

Länsstyrelsen i Västerbottens län har anfört följande:

Mot förslaget att införa bötesstraff för underlåtenhet att hörsamma anmaning att inkomma med självdeklaration ställer sig länsstyrelsen tveksam. Att sådan underlåtenhet skulle kunna ha karaktären av brott torde icke stå i överensstämmelse med det allmänna rättsmedvetandet, lika litet som exempelvis underlåtenhet att erlägga påfordrad skatt. På vissa håll synes en stor del av de skattskyldiga ännu ha för sed att icke deklarerat. Som exempel kan anföras, att vederbörande landskamrerare under det förberedande granskningsarbetet år 1942 för provningsnämnden i länet anmanat omkring 300 personer inom en socken att inkomma med självdeklaration men att endast 5 hörsammat anmaningen. I fall som detta skulle det utan tvivel möta svårigheter att i full utsträckning tillämpa de föreslagna bestämmelserna att ställa vederbörande till ansvar för sin uraktlåtenhet. Först och främst skulle uppkomma en icke obetydlig ökning i arbetsbördan för såväl domstolar som åklagare m. fl. Vidare skulle vid dylika massåtal avsevärda kostnader — särskilt i norrlandsläna med deras stora avstånd — uppstå för verkställande av utredning, för delgivning av stämning, för höternas indrivande och eventuellt den försumliges införpassande till häkte för avtjänande av böterna. Det kan ifrågasättas om arbetet och kostnaderna stå i rimlig proportion till föreselserna. Huvudsyftet med ansvarsbestämmelserna i detta fall skulle väl vara att framtvinga det för taxeringsarbetet nödvändiga deklarationsmaterial. Men detta kan ju ske genom vitesföreläggande, en möjlighet, som redan nu finnes. En annan väg vore att begränsa besvärsrätten för de försumliga på så sätt, att den som icke hörsammat anmaning att inkomma med självdeklaration förlorade rätten att i vanlig ordning hos provningsnämnd föra talan mot vederbörande taxeringsnämnds beslut. Det kan måhända tyckas, att införandet av en sådan bestämmelse skulle medföra den försumliges utlämnande åt taxeringsnämndernas godtycke. Däremot vill länsstyrelsen framhålla, att beskattningsnämnderna i första instans äro mest förtrogna med Orts- och personförhållanden, och att med den känsla av ansvar, varunder taxeringsnämnderna arbeta, risken för godtycklig behandling icke kan vara så stor. En viss garanti mot godtycklig taxering kan också ligga däri att ordinarie provningsnämnd givetvis fortfarande skulle äga befogenhet att, oavsett om besvär anförts eller icke, granska och pröva taxeringarna. Vidare skulle den extraordinära besvärsrätt, som tillkommer skattskyldig enligt 123 § taxeringsförordningen, alltjämt kvarstå.

Före 1935 års författningsändringar funnos i taxeringsförordningen bestämmelser om bötesansvar dels för skattskyldig, som jämlikt 26 § 1 mom. eller 43 § 1 mom. skolat utan anmaning avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration men som underlåtit att efter anmaning avgiva sådan deklaration, *Departements-
chefen.*

dels ock för annan skattskyldig, som ej hörsammat förnyad anmaning att avlämna deklaration. Att straffbestämmelserna år 1935 avskaffades berodde på att bestämmelse då infördes om rätt för länsstyrelse att meddela vitesföreläggande, vid vilket förhållande straffbestämmelserna ansågos kunna utgå. Emellertid ha de sakkunniga nu uttalat, att det i praktiken kommit att framstå såsom en brist, att underlåtenhet som här avses icke kan beivras genom utkrävande av bötesansvar. Detta uttalande har vitsordats i ett par remissyttranden. Vid sådant förhållande anser jag straffbestämmelser ånyo böra införas. I enlighet med vad de sakkunniga föreslagit, torde straffet lämpligen böra utgöras av dagsböter. De ifrågavarande bestämmelserna torde kunna införas i 141 § såsom 2 mom., medan det nu i 2 mom. upptagna stadgandet överflyttas till 1 mom. såsom ett nytt andra stycke. I samband härmed torde, såsom de sakkunniga föreslagit, minimistraffet för förseelse som i 1 mom. avses böra höjas till 30 dagsböter.

De av de sakkunniga föreslagna bestämmelserna ha underkastats viss jämkning i formellt hänseende. Denna jämkning har medfört att, på sätt i ett av remissyttrandena föreslagits, jämväl 141 § 5 mom. blivit föremål för ändring. En ändring av redaktionell art har vidtagits jämväl i 38 § 3 mom.

Såsom jag antytt i specialmotiveringen till 1 § skattestrafflagen, torde i 141 § taxeringsförordningen böra införas bestämmelser om straff *dels* för den, som i allmän eller särskild fastighetsdeklaration eller i sådan kompletterande uppgift, varom i 17 § 3 mom. eller 22 § 3 mom. förmäles, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, ägnad att leda till för låg taxering, *dels ock* för den, som ej behörigen fullgör honom jämlikt 42 § 1 mom. åliggande skyldighet att lämna uppgift om vinst å premieobligation. Straffbestämmelserna torde lämpligen kunna infogas i 141 § 4 mom. Straffet lärer, såvitt angår förstnämnda förseelser, böra utgöras av dagsböter. Vid sådant förhållande och för att icke onödigtvis komplicera straffbestämmelserna torde dagsböter lämpligen böra stadgas som påföljd jämväl för övriga i 141 § 4 mom. straffbelagda förseelser.

I samband med ändringarna i 141 § 4 mom. ha vissa följdändringar av redaktionell art vidtagits i 17 och 22 §§ samt 42 § 1 mom.

142 §.

De sakkunniga ha anfört:

Enligt 142 § i dess nuvarande lydelse är straffet för däri angivna underlåtenhetsförseelser ett fixerat bötesstraff om 25 kronor. Ifrågavarande straffbestämmelse torde ytterst sällan ha tillämpats, beroende på att då straffet skall utdömas i administrativ ordning, taxeringsmyndigheterna icke anse sig kunna anlita polismyndighet för utredning rörande dylika förseelser. Enligt de sakkunnigas mening skulle större effekt med straffbestämmelsen uppnås, därest ett icke fixerat bötesstraff ersatte det nuvarande och förseelserna kunde åtalas av allmän åklagare vid allmän domstol. I följd härav föreslå de sakkunniga, att straffet i denna paragraf bestämmes till böter, högst 300 kronor. Den föreslagna ändringen i paragrafen i övrigt är rent redaktionell.

T. f. skattedirektören i Stockholm har vitsordat, att den föreliggande möjligheten att framtvinga uppgifter till ledning för annans taxering ytterst säl-

lan utnyttjades. Där så skett, torde det ha gällt sådana personer, som år efter år underlåtit att uppfylla sina skyldigheter i detta avseende. Beträffande denna kategori vore det givetvis lämpligt att möjlighet bereddes till utdömande av en strängare påföljd än hittills varit fallet.

Länsstyrelsen i Kalmar län har anfört följande:

Länsstyrelsen finner det påkallat, att en höjning vidtages beträffande straffmaximum för underlåtenhet att lämna uppgift till ledning för annans taxering. Det är sålunda för länsstyrelsen känt, att en del i länet yrkesmässigt verksamma uppköpare av vissa produkter för att överhuvud taget få köpa dessa produkter utfästa sig att icke lämna uppgift, om vad de utbetalt i likvid till vederbörande leverantörer. Vid försök att genom vitesföreläggande framvinga erforderliga uppgifter förklara vederbörande att de icke föra sådana räkenskaper, att uppgifterna kunna lämnas. Det lär under sådana omständigheter icke vara möjligt att genom förhöjda viten komma till rätta med de försumliga, för vilka försumligheten hittills icke medfört annan påföljd än bötesansvar. Då deras verksamhet bedrives i betydande omfattning, framstå hittills stadgade böter såsom en mycket måttlig omkostnad för deras verksamhet. Även om, såsom sakkunnigförslaget angiver, bötesmaximum betydligt höjes, är det att befara, att böterna av nyss angivna orsak likväl icke avhålla dem från fortsatt vägran. En väsentlig och kännbar ytterligare höjning av bötesmaximum måste därför förordas.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län har avstyrkt de sakkunnigas förslag i denna punkt. Länsstyrelsen har därvid anfört, att en effektiv rapportering till åklagarmyndigheten av begångna förseelser skulle kunna föranleda massåtal och en ökad belastning av domstolarna, ett förhållande vilket även kunde ingiva betänkligheter.

De nu stadgade påföljderna för underlåtenhet att avgiva uppgifter till ledning för annans taxering — bötesstraff om 25 kronor enligt 142 § taxeringsförordningen ävensom vitespåföljd i vissa fall enligt 21 §, 25 §, 40 § 2 mom., 40 a § 4 mom., 42 § 4 mom. och 50 § samma förordning — ha i praktiken icke visat sig tillräckligt effektiva. De sakkunnigas förslag om höjning av bötesstraffet till högst 300 kronor torde kunna bidra till en bättre ordning på förevarande område, varför jag är beredd tillstyrka förslaget. Skulle icke heller den nu föreslagna påföljden visa sig effektiv, lär framdeles få övervägas att även i denna del övergå till dagsbotsstraff.

Samtidigt med att en straffskärpning nu genomföres torde, såsom de sakkunniga föreslagit, de ifrågavarande ärendena bära överflyttas från länsstyrelserna till de allmänna domstolarna.

143 §.

De sakkunniga ha framhållit, att de nu gällande bestämmelserna i 143 § 1—5 mom. taxeringsförordningen borde helt utgå. De sakkunniga ha vidare anfört:

Ehuru de sakkunniga anse, att någon hänvisning i taxeringsförordningen till skattestrafflagen egentligen icke är nödvändig, torde det i allt fall vara lämpligt att en erinran om skattestrafflagens tillämplighet lämnas i taxeringsförordningen. En sådan hänvisning har i de sakkunnigas förslag intagits i

första stycket av 143 §. Vid avfattningen av berörda hänvisning ha de sakkunniga stått inför alternativet att antingen helt generellt hänvisa till skattestrafflagen eller att i samband med hänvisningen specificera de handlingar, vilka samtidigt som de innefatta ett brytande mot bestämmelserna i taxeringsförordningen straffbeläggas enligt skattestrafflagen. De sakkunniga ha ansett den senare utvägen vara lämpligast.

Den nu rådande ordningen beträffande anställandet av åtal för brott mot taxeringsförordningen är icke tillfredsställande. Omfattningen av åtal för dessa brott bör icke, såsom nu sker i stor utsträckning, avgöras av landskamrerarna utan av åklagarmyndighet. Vidare må framhållas, att den i vissa län rådande praxis att låta prövningsnämnden avgöra åtalsfrågorna saknar stöd av lag och måste betecknas som felaktig, varför de sakkunniga förutsätta, att ett dylikt förfarande icke vidare skall förekomma. Med hänsyn till det nu anförda ha de sakkunniga i 143 § andra stycket upptagit en föreskrift av innehåll, att därest landskamrerare på grund av upplysningar från ordförande i taxeringsnämnd eller eljest finner anledning antaga, att någon gjort sig skyldig till brott, som avses i 143 § första stycket, landskamreraren ofördröjligen skall göra anmälan härom till vederbörande allmän åklagare. Vid utformandet av denna bestämmelse ha de sakkunniga utgått ifrån, att en taxeringsnämndsordförande alltid bör självant till landskamreraren anmäla sådana fall av brott mot taxeringsförordningen, vilka han i denna sin egenskap erhållit kännedom om. Att en taxeringsnämndsordförande är skyldig att på förfrågan av landskamrerare lämna upplysningar om sådana brott torde vara självklart. De sakkunniga hysa den uppfattningen, att den nu omnämnda föreskriften, rätt tillämpad, kan få till resultat, att de säkerligen mycket talrika fallen av falskdeklaration, som för närvarande icke föranleda någon rättslig åtgärd, framdeles bliva föremål för åtal. I detta sammanhang må emellertid framhållas, att, lika betydelsefullt som det är att uppenbara brott beivras genom åtal vid domstol, lika angeläget torde det vara att åtal ej anställas i andra fall än då en fällande dom kan påräknas.

Under remissbehandlingen ha delade meningar uttalats i fråga om det av de sakkunniga föreslagna stadgandet i 143 § andra stycket taxeringsförordningen.

Sakkunnigförslaget har i föreliggande skick uttryckligen *tillstyrkts* av kammarrätten och länsstyrelsen i Gotlands län.

Kammarrätten har anfört bland annat följande:

Kammarrätten anser det vara av alldeles särskild vikt och betydelse för främjandet av en riktig uppfattning om falskdeklarationsbrottens — både de uppsåtliga och de förövat av grov vårdslöshet — svårhetsgrad, att uppenbara fall av dylika brottsliga förfaranden lagligen beivras. För sådant ändamål föreslås också i betänkandet, att i 143 § taxeringsförordningen — vars nuvarande bestämmelser vid bifall till de sakkunnigas förslag i huvudfrågan skulle helt försvinna och ersättas med allenast en hänvisning till skattestrafflagen — vissa föreskrifter meddelas i ett andra till nämnda paragraf lagt stycke. Förslaget synes kanske ej innebära så stor skillnad mot vad som på ifrågavarande område nu gäller, då det ju i allmänhet är på landskamrerarens föranstaltande som åtal kommer till stånd. Emellertid har landskamreraren hittills ej behövt känna det som en skyldighet att göra sådan anmälan och på grund av vissa många gånger förklarliga omständigheter tvekat att sätta åtalsapparaten i gång. Med en bestämmelse sådan som den nu föreslagna torde tveksamheten mot att göra anmälan om antagliga falskdeklarationsbrott bliva så mycket mindre som det mer än vad i praktiken nu är fallet

lägges på åklagaren att avgöra, om åtal i det särskilda fallet skall anställas eller ej. De sakkunnigas förslag i detta ämne vill kammarrätten alltså stödja. En svaghet i denna åtalsorganisation är den omständigheten, att landskamreren för sin kännedom om antagliga falskdeklarationsbrott är mycket beroende av upplysningar från taxeringsnämndsordförandena. Det är för den skull av vikt, att dessa också meddela landskamreren sina vid taxeringsarbetet vunna erfarenheter om eventuella brott av ifrågavarande slag. De sakkunniga ha nu utgått ifrån, att en taxeringsnämndsordförande alltid bör självmant göra anmälan härom till landskamreren. Kammarrätten anser emellertid, att på ett eller annat sätt t. ex. genom en bestämelse i kungörelsen med vissa föreskrifter rörande taxeringsförfarandet taxeringsnämndsordförandenas uppmärksamhet bör fästas å angelägenheten av deras medverkan i nu berörda avseende. En annan svaghet är den att åklagaren mången gång saknar erforderlig insikt i skatteförfattningarna för att kunna bedöma, huruvida åtal bör äga rum eller ej. Någon sorts skatteexpertis bör därför ställas till hans förfogande.

Allt som allt kan emellertid säkerligen förväntas, att det nya förfarandet i fråga om beivrande av falskdeklarationsbrott kommer att avsevärt öka de fall, då fråga om anställandet av åtal får tagas under övervägande. Kammarrätten vill under sådana omständigheter kraftigt understryka, att det vid anmälan till åklagarmyndigheten och vid dennes avgörande av frågan om åtal eller ej gäller att ej hemfalla åt byråkratisk schablon. Det är nämligen så, att, om man utgår ifrån att deklareranten har skyldighet att känna till varje faktisk inkomst- eller utgiftsposts belopp och att deklarerationsformuläret är så tydligt, att dess riktiga ifyllande kan uppställas såsom ett berättigat krav från det allmännas sida, rent objektivt sett grov vårdslöshet ofta skulle kunna anses föreligga. Vid bedömandet av denna fråga måste man emellertid betänka, att deklarerationsklientelet är stort och i sig innesluter människor av olika åldrar och med synnerligen olika kunskap och erfarenhet och med vitt skilda möjligheter att förstå vad saken gäller. Under sådana förhållanden kunna åtal, som av yttre omständigheter att döma äro berättigade, komma att träffa personer, som äro medvetna om att ha handlat så gott de kunnat. Det är av vikt att tillse, att sådana fall ej inträffa, ty till deklarerandets vedermodor i övrigt bör ej läggas den oroande känslan av att, ehuru man anser sig ha gjort sitt bästa, man kan råka ut för straff för falskdeklarationsbrott. I längden skulle ett sådant sakernas tillstånd skapa en icke önskvärd ovilja mot själva beskattningssystemet. Att särskilt angiva fall, då under angivna omständigheter åtal ej bör komma till stånd, är givetvis svårt. Tydligt är emellertid, att icke varje bagatellartad oriktighet i deklARATIONEN bör göras till föremål för aktion och att för bedömandet av vad som därvid får anses vara bagatellartat eller ej det absoluta beloppet ej är avgörande utan jämväl beloppets storleksordning i förhållande till de i deklARATIONEN i övrigt redovisade ekonomiska förhållandena.

I andra remissyttranden har sakkunigförslaget tillstyrkts men endast under den förutsättningen, att förslaget kompletterades med ett stadgande om anmälningsskyldighet även för ordförande i taxeringsnämnd. Yttranden av detta innehåll ha avgivits av bland andra hovrätten för övre Norrland, ett flertal underrätter, länsstyrelserna i Östergötlands, Malmöhus, Älvsborgs och Värmlands län samt föreningen Sveriges stadsdomare och Sveriges köpmanförbund.

Hovrätten för övre Norrland har sålunda, under återopande av de sakkunnigas uttalande om taxeringsnämndsordförandenas obenägenhet att taga ini-

tiativ till beivrande av oriktiga uppgifter, ifrågasatt, huruvida icke i taxeringsförordningen borde införas en bestämmelse om skyldighet för taxeringsnämndsordförande att till landskamreraren anmäla ifrågavarande brott.

Samma förslag har framlagts av *länsstyrelsen i Östergötlands län*, som dock tillagt att, om landskamreraren finge in ett fullständigt anmälningsskylighetsmaterial från taxeringsnämndsordförandena, landskamreraren finge sig pålagt ett mycket grannliga och tidsödande granskningsarbete och att det därför förelåge risk att den tilltänkta proceduren icke kunde på ett tillfredsställande sätt genomföras på grund av bristande tid.

Länsstyrelsen i Malmöhus län, som ställt sig betänksam mot de sakkunnigas förslag, har ansett, att det med ett sådant stadgande som det av de sakkunniga föreslagna icke gärna kunde bliva tal om annat än ett mycket begränsat antal fall, vilka slumpvis komme till åtal utan garanti för att dessa fall bleve sådana, där åtalen vore mest befogade. Stadgandet borde lämpligen kompletteras med en skyldighet för vederbörande taxeringsnämndsordförande att antingen själv till åtal angiva förseelser, som under taxeringsarbetet framkommit, eller — vilket kanske finge anses lämpligare — därom göra anmälan till landskamreraren. Ett stadgande av detta slag skulle å andra sidan måhända leda till massåtal, som icke kunde anses önskvärda. Enligt länsstyrelsens förmenande kunde det åsyftade målet säkrare nås genom en begränsning av antalet åtal till de mera flagranta fallen.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har uttalat, att åtalsanmälningar till länsstyrelsen eller landskamreraren borde göras gemensamt av ordföranden och kronoombudet i taxeringsnämnden.

Föreningen Sveriges stadsdomare har föreslagit, att taxeringsnämnden eller dess ordförande skulle vara skyldig att underrätta landskamreraren i sådana fall, då oriktiga uppgifter uppenbarligen lämnats.

Sveriges köpmannaförbund har ansett, att som ett korrektiv gentemot nu rådande missförhållanden skulle kunna tänkas en bestämmelse om skyldighet för taxeringsnämndsordförande att till landskamreraren anmäla förseelser, varom här vore fråga. Landskamreraren skulle i sin tur, såsom de sakkunniga föreslagit, vara skyldig att göra anmälan till vederbörande allmänne åklagare. Därigenom skulle man främst vinna enhetlighet inom samma län men även genom landskamreraremöten kunna sörja för att en enhetlig praxis för hela riket komme till stånd. En ytterligare garanti för enhetlighet skulle man kunna vinna genom att ålägga landskamrerarna att årligen till finansdepartementet anmäla hur många åtalsärenden som av dem prövats, resp. överlämnats till allmän åklagare för åtals utförande. Man kunde då centralt följa i vilken grad åtal verkligen anhängiggjordes.

I ett flertal remissyttranden har förslaget om obligatorisk anmälningsskyldighet för landskamrerarna emellertid *avstyrkts*. Denna ståndpunkt har intagits av kommerskollegium, t. f. skattedirektören i Stockholm, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Uppsala, Södermanlands, Jönköpings, Blekinge och Västmanlands län samt taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

Överståthållarämbetet har därvid såsom sin mening uttalat, att bestäm-

melserna om anmälan till åtal borde utformas på sådant sätt, att en viss diskretionär prövning bleve möjlig.

Länsstyrelsen i Uppsala län har ansett, att övervägande skäl talade för att icke i författningen skärpa åtalsplikten. Det kunde leda till bättre resultat, om man i fall då förseelsen vore ringa endast gjorde en erinran och sparade åtalsförfarandet till svårare eller upprepade förseelser. Den försummelse, som inom vissa län syntes ha förekommit, torde kunna rättas genom ett i administrativ ordning utfärdat cirkulär, vari landskamrerarna erinrades om angelägenheten av att beivra skattedefraudationer såvida icke särskilda skäl att underlåta åtal föreläge.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har anfört:

Att på sätt föreslagits förvandla landskamreraren till att bli en tjänstens vägnar angivare måste länsstyrelsen finna vara synnerligen olämpligt. Därigenom skulle det mera förtroendefulla samarbetet mellan landskamreraren och taxeringsavdelningens tjänstemän å ena sidan och de skattskyldiga å andra sidan redan från början vara omöjliggjort. De skattskyldiga skulle vänja sig vid att genast i dessa tjänstemän se åklagarens spioner, vilket ingalunda vore lyckligt för ernående av ett gott resultat av taxeringsarbetet. Här till kommer att gränsen för denna angivarplikt i praktiken är ytterligt svår att uppdraga, och i de flesta fall kan det icke utan ganska vidlyftiga utredningar fastställas, huruvida uppsåtlig falskdeklaration, grov vårdslöshet eller ett förklarligt förbiseende i ett visst fall varit orsak till den felaktiga deklARATIONEN. Och till att verkställa sådana utredningar torde den personal, som står till länsstyrelsens förfogande, ingalunda räcka till. En enkel anmälan, som ej grundar sig på tillförlitlig utredning, till vederbörande åklagare torde för denne vara av mycket litet värde. Anse statsmakterna att en sådan angivare måste finnas, vill länsstyrelsen tillstyrka att en särskild tjänsteman såsom mellanhand mellan länsstyrelsen och åklagaren anställs för detta ändamål.

Länsstyrelsen i Blekinge län har funnit tveksamt, huruvida tillräckliga skäl föreläge för införande i taxeringsförordningen av en uttrycklig bestämmelse av det innehåll de sakkunniga föreslagit, i synnerhet som ett dylikt stadgande lätt skulle kunna leda till antagande, att angivelse skulle fullgöras av landskamreraren med uteslutande av alla andra personer.

Länsstyrelsen i Västmanlands län har framhållit, att man borde gå fram med försiktighet vid anmälan till åtal, då ett alltför frikostigt tillgripande av åtalsförfarandet kunde avtrubba olustförmimmelsen hos de lagförda. Länsstyrelsen ifrågasatte en uppmjukning av den av de sakkunniga föreslagna bestämmelsen.

Även *taxeringsnämndsordföranden* har ifrågasatt, om icke åt landskamreraren borde inrymmas en något friare prövningsrätt av åtalsfrågan. Denna fråga komme då att bedömas av en myndighet med mycket större sakkunskap än som rimligen kunde förefinnas hos den vanliga åklagarmyndigheten.

Den av de sakkunniga framlagda utredningen rörande åtalsfrekvensen i fråga om brott mot 143 § taxeringsförordningen har tydligt givit vid handen, att ifrågavarande brott i stor utsträckning icke bli va föremål för rättsliga ått
*Departements-
chefen.*

gärder. De missförhållanden som här föreligga torde icke kunna tillskrivas åklagarmyndigheterna utan torde främst bero därpå, att taxeringsmyndigheterna av den ena eller andra anledningen underlåtit att bringa begångna brott till åklagarmyndigheternas kännedom. En ändring härutinnan lär vara av behovet påkallad. Den första åtgärd, som härvid bör komma i fråga, synes vara att, såsom de sakkunniga föreslagit, stadga skyldighet för landskamrerare att göra anmälan till vederbörande allmänne åklagare i de fall, där landskamreraren finner att någon gjort sig skyldig till brott som avses i skattestrafflagen. Då emellertid, såsom under remissbehandlingen uttalats, landskamrerarna endast i begränsad omfattning erhålla kännedom om begångna brott, torde det vara lämpligt att komplettera sakkunnigförslaget med en bestämmelse om skyldighet för ordförande i taxeringsnämnd att till landskamreraren anmäla sådana fall, där skattskyldig lämnat oriktiga uppgifter, för vilka ansvar enligt ordförandens mening kan ifrågakomma enligt skattestrafflagen. Anmälan bör göras senast vid den tid, då taxeringsarbetet för året avslutas.

I anslutning till vad kammarrätten anfört under remissbehandlingen torde böra understrykas, att anmälningsskyldigheten givetvis icke innebär förpliktelse att till landskamreraren respektive allmänne åklagaren anmäla alla de fall, där taxeringsmyndigheten avviker från de av den skattskyldige lämnade uppgifterna. Anmälningsskyldighet avses skola föreligga endast om de oriktiga uppgifterna enligt anmälares mening kunna föranleda ansvar enligt skattestrafflagen, varför alla de fall där oriktig uppgift lämnats av vårdslöshet, som icke kan anses grov, icke omfattas av anmälningsskyldigheten. Vid bedömning av om vårdslösheten skall anses grov eller icke bör självfallet beaktas den av kammarrätten anförda synpunkten, att deklaraionsklientelet i sig innesluter människor av olika åldrar och med synnerligen olika kunskap och erfarenhet och med vitt skilda möjligheter att förstå vad saken gäller.

Jämväl bestämmelsen om anmälningsskyldighet för ordförande i taxeringsnämnd torde böra införas i 143 § taxeringsförordningen. De sakkunnigas förslag till ändrad lydelse av denna paragraf har i anledning härav omarbetats.

144 §.

De sakkunniga ha i fråga om denna paragraf anfört:

De föreslagna ändringarna i 144 § äro i huvudsak föranledda av de nya bestämmelserna i 142 och 143 §§. Emellertid föreslå de sakkunniga jämväl den ändringen i 144 §, att förseelse mot 141 § 3 mom. — där straffet utgöres av ett fixerat bötesstraff, 10 kronor — icke skall åtalas vid allmän domstol utan inför vederbörande länsstyrelse. Ändringen i 144 § 2 mom. är av redaktionell natur.

*Departements-
cheven.*

De sakkunnigas förslag till ändringar i förevarande paragraf föranleder icke någon erinran från min sida.

Övriga författningar.

Såsom jag inledningsvis berört finnas inom skattelagsstiftningen, förutom taxeringsförfordningen, åtskilliga andra författningar, i vilka stadgas straff för den som i deklaration eller liknande handling uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, vilken föranlett eller varit ägnad att föranleda undandragande av skatt eller annan allmän avgift. En närmare redogörelse för ifrågavarande bestämmelser har intagits i de sakkunnigas betänkande sid. 24—43.

De sakkunniga ha, såsom jag förut omnämnt, framlagt förslag till ändringar av straffbestämmelserna i ett flertal av nyssnämnda författningar. Vidare ha de sakkunniga uttalat (sid. 85), att den i en del av författningarna stadgade skyldigheten för domstolarna att, jämte det straff ådömdes, förplikta den brottslige att utgiva undandragen skatt icke borde bibehållas vid en mera allmän reform av ifrågavarande straffbestämmelser. Det vore nämligen givet, att skatt som undandragits uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet kunde uttagas i samma ordning som den icke undanhållna skatten eller sådan skatt, vilken undandragits till följd av lindrigare och därför icke straffbelagd vårdslöshet. Anordningen med utdömande av skatt i samband med åtalsförfarandet medförde även en nackdel i så måtto, att den utdömda skatten vanligen redovisades i enahanda ordning som böter i stället för att inlevereras till vederbörande uppbördsmyndighet.

I sin detaljmotivering till nu ifrågakomna författningsändringar ha de sakkunniga anfört i huvudsak följande:

Förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter. Ett överförande av straffbestämmelsen i 4 § 8 mom. tredje stycket till skattestrafflagen kommer att i fråga om det uppsåtliga brottet medföra, att även lämnandet av sådan oriktig uppgift, som varit ägnad att medföra för låg bevillningsavgift men dock icke haft sådan verkan — här liksom i det följande för enkelhetens skull benämnt försök — faller in under straffbestämmelsen och dessutom straffas lika med det fullbordade brottet. Då den oriktiga uppgiften i deklarationen lämnats av grov vårdslöshet kommer den nu föreliggande straffriheten att ersättas med det straff som skattestrafflagen stadgar för sådan oriktig uppgift. Vidare inträder en ändring i det hänseendet, att delaktighet blir straffbelagd i den utsträckning som i skattestrafflagen föreslås.

Förordningen angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper. De brott vilka bestraffas enligt 12 § intaga en särställning i så måtto, att erläggandet av den lagstadgade stämpelavgiften icke är underkastad någon direkt kontroll av offentlig myndighet. Bestämmelsen i 12 § första stycket första punkten avser underlåtenhetsbrott och bör icke överföras till skattestrafflagen utan torde få kvarstå på sin nuvarande plats. Då det emellertid är avsett, att det normerade bötesstraff som nu föreskrives i andra stycket skall ersättas med dagsböter eller frihetsstraff, bör en motsvarande ändring göras i första stycket. Med hänsyn till att underlåtenhetsbrottet bör straffas lindrigare än det brott, som innefattas i ett uppsåtligt lämnande av oriktiga uppgifter, vilket även framgår vid en jämförelse mellan de nuvarande straffskalorna i första och andra styckena, anse de sakkunniga straffet

i första stycket första punkten böra sättas lägre än i 1 § skattestrafflagen. De sakkunniga föreslå i första punkten ett straff av dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Vid ett överförande av straffbestämmelsen i andra stycket i 12 § till skattestrafflagen komma ändringar i brottsens straffrättsliga behandling att inträda i samma omfattning som förut anförts beträffande överflyttningen till skattestrafflagen av straffbestämmelsen i 4 § 8 mom. tredje stycket förordningen angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter. I fråga om fördelningen av ådömda böter kommer den ändringen att inträda, att då bötesstraff utdömes enligt skattestrafflagen, dessa böter i sin helhet tillfalla kronan. En sådan ändring torde vara utan större praktisk betydelse. Emellertid torde sistnämnda ändring böra medföra, att en liknande ändring vidtages beträffande bötesfördelningen i 17 § förordningen angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper eller alltså i de fall, då straffbestämmelserna ej överföras till skattestrafflagen. I samband härmed kan lämpligen bestämmelsen i 16 § om förvandling av böter upphävas, eftersom denna bestämmelse numera saknar självständig betydelse.

Förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker. I 11 § 1 mom. denna förordning är straffet redan för närvarande dagsböter. En överflyttning av ifrågavarande straffbestämmelse till skattestrafflagen kommer att giva till resultat, att förutom uppsåtliga brott även brott, förövalda genom grov vårdslöshet, samt försök och delaktighet straffbeläggas. Då ett förpliktande att erlägga felande omsättnings- eller utskänkningsskatt saknar praktisk betydelse, föreslås att bestämmelsen därom utgår.

Förordningen om särskild skatt å bensin och motorsprit. Det brottsliga förfarande som beskrives i 8 § andra punkten går ut därpå, att den brottslige, i syfte att undandraga statsverket skatt å bensin, från tillverkningsstället utlämnar bensin utan att på rätt sätt bokföra den utlämnade varan. Den brottsbeskrivning, som förordningen innehåller, synes lika gärna kunna ha avfattats på samma sätt som den beskrivning, vilken återfinnes i bland annat 30 § förordningen angående tillverkning och beskattning av maltdrycker. Enligt vad de sakkunniga funnit medför en överflyttning av straffbestämmelsen i 8 § andra punkten till skattestrafflagen icke i och för sig någon saklig ändring i vad som redan nu är straffbelagt. En annan sak är att försök till uppsåtligt brott av detta slag blir kriminaliserat liksom brott, vilka begås av grov vårdslöshet, samt att även delaktighet straffbelägges. Det i 8 § andra punkten inskjutna uttrycket »eller eljest svikligen förfar», vilket uttryck hämtats närmast från 1922 års sockerbeskattningsförordning, saknar betydelse och kan sålunda utgå. Såsom i annat sammanhang uttalats av de sakkunniga bör även föreskriften om förpliktande att erlägga undandragen skatt upphävas.

Förordningen om accis å silke. Några svårigheter möta icke, då det gäller att överföra straffbestämmelsen i 15 § till skattestrafflagen. En utvidgning av det straffbara området kommer att ske därutinnan, att försök till brott kriminaliseras, ävensom att straff föreskrives för delaktighet. Bestämmelsen om förpliktande att utgiva accis föreslås upphöra att gälla. I fråga om underlåtenhet att avlämna deklaration, vilken förseelse straffbelägges i 14 §, synes någon ändring icke vara påkallad.

Förordningen om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl. Vad förut anförts beträffande ändringarna i förordningen om accis å silke är till alla delar tillämpligt även i detta fall.

Förordningen om skatt å kti. Bestämmelsen i 15 § om det uppsåtliga brottet kan enligt de sakkunnigas mening överflyttas till skattestrafflagen. Det-

samma är förhållandet i fråga om brott, som förövas genom grov vårdslöshet. För närvarande är icke, såsom i skattestrafflagen föreslås, den straffbara delaktigheten särskilt reglerad. Vad i förevarande paragraf stadgas därom att den brottslige skall förpliktas utgiva undandragen skatt och att straffrihet inträder vid tillbakaträdande från brottet bör upphöra att gälla. Brotten mot 15 §, vilka för närvarande äro angivelsebrott, komma enligt den föreslagna ändringen att falla under allmänt åtal.

Förordningen angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännoljor. Den ifrågasatta nya lagstiftningen kommer ej att medföra annan ändring beträffande brotten, som förövas av uppsåt eller av grov vårdslöshet, än att straffen skola bestämmas på annat sätt än nu är fallet. Där emot är förslaget att delaktigheten skall bestraffas nytt. Å andra sidan komma att borttagas bestämmelserna om utdömande av den undandragna skatten och om straffrihet för den som inom viss tid rättar oriktig uppgift. I likhet med vad som föreslås i flera andra fall ifrågasätta de sakkunniga icke någon ändring i vad som nu gäller rörande straff för underlåtenhet att avlämna deklaration.

Förordningen om accis å margarin och vissa andra fettvaror. Beträffande denna förordning synes det vara tillräckligt att hänvisa till det förut anförda angående förordningen om accis å silke.

Förordningen om veteavgift. De ändringar, som enligt de sakkunnigas förslag komma att inträda med avseende å denna förordning, äro helt analoga med de förut omnämnda ändringarna i förordningen om skatt å kli.

Kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till förordningen angående slaktdjursavgift. Genom förordningen angående slaktdjursavgift har Kungl. Maj:tt bemyndigats utfärda tillämpningsföreskrifter till densamma; och i följd härav torde det icke möta något hinder för Kungl. Maj:tt att efter skattestrafflagens införande vidtaga en sådan ändring i den nu gällande kungörelsen, att skattestrafflagen utsträcker att omfatta jämväl straffbestämmelserna i 9 § 2 mom. i kungörelsen. I vilka hänseenden ändringar härigenom uppkomma, framgår av vad förut anförts beträffande ändringarna i förordningen om skatt å kli.

Förordningen om tillverkning och beskattning av maldrycker. Någon ändring föreslås icke i fråga om bestämmelserna i 29 §, sålunda ej heller beträffande utdömandet i visst fall av tillverkningskatt. Det i 30 § beskrivna underlåtenhetsbrottet torde i själva verket utgöra ett speciellt slag av det brott, som består i lämnandet av oriktiga uppgifter, vilka föranlett undandragande av skatt. Vid en överföring av straffbestämmelserna i 30 § till skattestrafflagen kommer, i motsats till vad nu är fallet, försök till brott att bliva straffbelagt. Jämväl delaktighet kommer att straffas. Den föreslagna ändringen i 30 § kommer enligt de sakkunnigas mening icke att föranleda någon ändring i fråga om tillämpningen av 35 §.

Förordningen om skatt å läskedrycker. Vad förut anförts rörande 30 och 35 §§ förordningen om tillverkning och beskattning av maldrycker är i alla hänseenden tillämpligt även beträffande förevarande förordning.

Kungörelsen med tillämpningsföreskrifter till förordningen om nöjesskatt. Möjligheten att överföra en straffbestämmelse från en författning av denna karaktär till skattestrafflagen med dess avsevärt strängare straff har förut behandlats. I förevarande kungörelse är varken den grova vårdslösheten eller delaktigheten straffbelagd i motsats till vad som föreslås i skattestrafflagen.

Förordning angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde. I fråga om denna förordning gäller vad förut uttalats rörande 30 § förordningen om tillverkning och beskattning av maldrycker.

Förordningen om allmän omsättningsskatt. Sedan straffbestämmelserna i 25 § överförts till skattestrafflagen kommer lämnandet av uppgift, som avses i 25 § 1 mom., att vara straffbart även i fall, då oriktigt meddelande i uppgiften icke föranlett något undandragande av skatt. Den sålunda ifrågasatta straffskärpningen torde icke vara olämplig. Även i fråga om bestraffningen av delaktighet inträder en utökning av det straffbara området.

Förordningen om varuskatt. I samband med en överflyttning av straffbestämmelserna i 11 § till skattestrafflagen komma även försök och delaktighet att straffbeläggas. En sådan ändring synes icke möta några betänkligheter. Skyldigheten för domstol att förplikta den brottslige att utgiva undandragen skatt borttages ur 11 §. Såsom en följd härav torde samma skyldighet böra utgå även ur 9 § i samma förordning.

Förordningen om arvsskatt och gåvoskatt. Vid ett överförande av straffbestämmelserna i 65 § 1 och 2 mom. till skattestrafflagen inträder en straffskärpning, som är något större än beträffande exempelvis brotten mot taxeringsförordningen. Den särskilda bestämmelsen om ansvar å den som förtigt omständighet av betydelse i angivna hänseenden föreslås upphävd utan att ersättas med någon annan straffbestämmelse. Denna bestämmelse är för närvarande endast ägnad att förvillva, enär i där avsedda fall straff inträder redan enligt den tidigare brottsbeskrivningen. Den omfattning, i vilken delaktighet nu straffbelägges, kommer att något ökas. Strafffriheten vid tillbakaträdande från det fullbordade brottet torde böra borttagas även i detta fall.

I fråga om vissa andra skatteförfattningar ha de sakkunniga däremot uttalat, att straffbestämmelserna icke borde överföras till skattestrafflagen utan borde kvarstå oförändrade i respektive författningar. De sakkunniga ha härom anfört:

Beträffande först *förordningen angående stämpelavgiften* anse de sakkunniga, att de olika handlingar och åtgärder, vilka för närvarande finnas upptagna i 47 §, äro av så speciell natur, att de svårligen kunna överföras till en skattestrafflag av sådan allmän karaktär, som den nu föreslagna. Först i samband med en omarbetning av stämpelförordningen i dess helhet torde möjligheterna till en sådan överföring böra närmare undersökas.

Straffbestämmelserna i *tullförfattningarna* samt *förordningen angående tillverkning och beskattning av brännvin* skola enligt de sakkunnigas mening lämnas orubbade. Då dessa bestämmelser icke enbart avse att utgöra reaktion mot undandragandet av tull eller skatt utan även tjäna andra syften, kunna desamma under inga förhållanden helt upphävas. I övrigt anmärkes, att de i tullförfattningarna förekommande kvalifikationsfallen äro så speciella, att de icke lämpligen kunna flyttas över till en allmän lag, och alternativet att upptaga straffet för huvudbrottet i sistnämnda lag och straffen för kvalifikationsfallen i andra författningar synes icke tilltalande.

Enligt de sakkunnigas mening bör bestämmelsen i *motorfordonsförordningen* om straff för den som lämnar oriktig uppgift till automobilregistret icke ändras.

Samma ståndpunkt intaga de sakkunniga i fråga om straffbestämmelserna i 9 § *förordningen angående skatt för hundar*. Förseelserna äro här så bagatellartade, att de icke böra behandlas på samma sätt som de brott, vilka enligt de sakkunnigas förslag skola omfattas av skattestrafflagen.

Enligt de sakkunnigas mening skola ej heller straffbestämmelserna i lagen om straff för olovlig varuinförsel samt lagen med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin överföras till skattestrafflagen.

I remissyttrandena har endast i ett fåtal fall närmare behandlats vad de sakkunniga i förevarande hänseende föreslagit.

Kontrollstyrelsen har framhållit, att i förordningen om varuskatt saknades sådana bestämmelser om rätt för styrelsen att efter verkställd utredning fastställa skattebelopp, som återfunnes i 8 § 2 mom. förordningen om accis å margarin och vissa andra fettvaror samt 8 § 2 mom. förordningen om skatt å läskedrycker m. fl. författningar. Styrelsen hemställde därför, att förordningen om varuskatt i detta sammanhang måtte kompletteras med föreskrift om dylik rätt för styrelsen.

Majoriteten inom Stockholms rådhusrätt har uttalat, att det icke föreläge något behov att skärpa de i nu gällande förordning om arvsskatt och gåvoskatt intagna straffbestämmelserna.

Beträffande frågan om den omfattning, i vilken de i andra skatteförfattningar än taxeringsförordningen upptagna straffbestämmelserna böra överföras till skattestrafflagen, ansluter jag mig till de sakkunnigas förslag; dock torde till skattestrafflagen böra överföras jämväl straffbestämmelserna i 11 § förordningen den 19 juni 1942 om trafikskatt. Vidare torde frågan om ändring av kungörelserna med tillämpningsföreskrifter till förordningen angående slaktdjursavgift respektive till förordningen om nöjesskatt, vilka författningar Kungl. Maj:t utfärdat utan riksdagens medverkan, tills vidare böra anstå. Därest förslaget till skattestrafflag varder av riksdagen antaget, torde Kungl. Maj:t — under förutsättning tillika att riksdagen icke har något att däremot erinra — framdeles böra förordna om sådana ändringar av de nyssnämnda båda kungörelserna, att däri omförmälda deklaraionsbrott komma att bestraffas enligt skattestrafflagen. Departements-
chefen.

I anslutning till den av de sakkunniga lämnade redogörelsen för innebörden av de föreslagna författningsändringarna vill jag erinra om att enligt departementsförslaget systemet med normerade böter bibehållits samt att strafffrihet föreslagits för den, som av egen drift beriktigar oriktig uppgift.

Ehuru bötesstraffet enligt departementsförslaget skall utgöras av normerade böter torde likväl, på sätt de sakkunniga föreslagit, det i 12 § första stycket förordningen angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper stadgade normerade bötesstraffet — vilket straffstadgande icke skall ersättas av skattestrafflagens bestämmelser — böra ersättas med en straffskala upptagande dagsböter samt fängelse i högst sex månader. Vidtages icke denna ändring, komma nämligen böterna för det i nyssnämnda författningsrum upptagna, lindrigare brottet att utdömas efter en strängare bötesskala än den, som enligt skattestrafflagen ifrågakommer för det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet.

I anledning av vad kontrollstyrelsen under remissbehandlingen anfört angående förordningen om varuskatt har i departementsförslaget upptagits — förutom de av de sakkunniga föreslagna ändringarna — jämväl förslag till ändring av 7 § nämnda förordning. Efter vidtagandet av denna ändring torde

det klart framgå, att den kontrollstyrelsen tillagda befogenheten att genom utmätning uttaga ogulden skatt avser icke blott skatt, som jämlikt den skattskyldiges deklaration skall utgå, utan även sådant ytterligare skattebelopp, som därutöver skall enligt styrelsens beslut erläggas. — Enligt departementsförslaget ha motsvarande ändringar vidtagits även i förordningen angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde.

Jämväl i fråga om vissa andra av de förut omnämnda författningarna avviker departementsförslaget från vad de sakkunniga föreslagit. Sålunda föreslås enligt departementsförslaget ändring — förutom av 8 § förordningen om särskild skatt å bensin och motorsprit — jämväl av 3 § 3 mom. samma förordning. Förslaget innebär att tillverkare, som enligt nu gällande bestämmelser är skyldig inbetala skatt för under visst kvartal utlämnad bensin före utgången av månaden närmast därefter, skall inom samma tid till kontrollstyrelsen avgiva deklaration angående den under kvartalet utlämnade bensinen. Genom denna ändring, vilken endast innebär fastställelse av den ordning som enligt kontrollstyrelsens föreskrifter redan nu tillämpas, vinner man dels en fastare utformning av förordningens materiella deklara-tionsbestämmelser, dels ock en bättre anslutning mellan dessa bestämmelser och skattestrafflagens straffbestämmelser.

Vidare avviker departementsförslaget från de sakkunnigas förslag i fråga om förordningen angående tillverkning och beskattning av maldrycker samt förordningen om skatt å läskedrycker. I båda dessa författningar stadgas (35 § respektive 17 §) att, om tillverkares hustru eller husfolk eller i hans arbete antagen person bryter mot förordningen eller mot föreskrift, som meddelats med stöd av förordningen, tillverkaren är därför ansvarig liksom vore förseelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra det sannolikt att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja. Denna bestämmelse om husbondeansvar torde emellertid icke böra gälla med avseende å sådana i författningarna omförmälda brott, som skola bestraffas enligt skattestrafflagen. Såvitt angår dylika brott torde delaktighetsansvar icke böra ifrågakomma i annan mån än som följer av allmänna strafflagens delaktighetsregler. I anledning härav innefattar departementsförslaget sådan ändring av ifrågavarande paragrafer, att husbondeansvaret uttryckligen begränsas till att gälla endast de förseelser, som alltjämt skola straffas enligt respektive förordning.

Slutligen ha vissa ändringar av redaktionell art vidtagits i de sakkunnigas förslag.

Samtliga de nu ifrågavarande författningarna böra — i likhet med vad jag föreslagit beträffande skattestrafflagen — träda i kraft den 1 juli 1943.

Departementschefens hemställan.

Av de i departementsförslaget ingående författningarna — vilka torde få såsom *bilaga*¹ fogas vid statsrådsprotokollet för denna dag — synes skattestrafflagen vara av allmän kriminallags natur, varför lagrådet torde böra höras över förslaget i denna del. Jag hemställer alltså, att lagrådets utlåtande över det inom departementet upprättade förslaget till skattestrafflag måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

William Dickson.

¹ De till denna bilaga hörande författningsförslagen ha här uteslutits, i den mån de äro likalydande med de vid propositionen fogade förslagen. De sålunda uteslutna förslagen äro de som i propositionen (sid. 1 och 2) redovisats under punkterna 3—4, 7—12 samt 16—19.

F ö r s l a g
till
skattestrafflag.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har någon till bouppteckning eller i deklARATION, journal eller annan skriftlig handling, som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt eller annan allmän avgift, uppsåtligen lämnat oriktig uppgift, ägnad att för honom eller någon som han företräder leda till frihet från skatt eller avgift eller till uttagande av för låg skatt eller avgift, dömes för skattebedrägeri till böter eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårade, till straffarbete i högst två år. Böterna skola bestämmas till högst fem gånger det belopp, som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller skulle hava undandragits i händelse den oriktiga uppgiften blivit följd, dock minst ett-hundra kronor.

Vid tillämpning av bestämmelserna i första stycket skall utdebiteringen till kommunal inkomstskatt samt annan skatt, som utgöres i förhållande till det antal skatte-kronor och skatteören som påförts den skattskyldige enligt kommunalskattelagen, antagas utgöra tillhopa tio kronor för varje skatte-krona.

2 §.

Har oriktig uppgift, varom i 1 § förmäles, icke lämnats uppsåtligen men har den som lämnat uppgiften därvid gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Böterna skola bestämmas till högst hälften av vad i 1 § sägs, men likväl ej lägre än femtio kronor.

3 §.

Straff enligt denna lag inträder icke för den, som av egen drift beriktigat den oriktiga uppgiften.

4 §.

Är gärning, som avses i 1 eller 2 §, straffbelagd i annan lag än allmänna strafflagen eller i särskild författning, skola bestämmelserna i denna lag icke äga tillämpning.

5 §.

Har oriktig uppgift, som avses i 1 eller 2 §, lämnats till bouppteckning efter den som är död, skall åtal anhängiggöras vid den allmänna underrätt, där den döde skolat svara i mål som rörde hans person, eller, om behörig domstol ej sålunda finnes, vid Stockholms rådhusrätt.

Därest den oriktiga uppgiften lämnats till ledning för taxering som verkställes av beskattningsnämnd, skall åtal anställas vid allmänna underrätten i den ort, där den skattskyldige taxerats eller skall taxeras med ledning av uppgiften. Hava oriktiga uppgifter lämnats till ledning för taxering inom olika orter må, vare sig uppgifterna avse samma eller skilda tider, åtal för samtliga brott anställas vid allmänna underrätten i en av orterna.

I andra fall än ovan sägs skall åtal för brott, som avses i 1 eller 2 §, anhängiggöras vid allmänna underrätten i den ort, där den brottsliga handlingen företagits, dock att, om brottet fullbordats å annan ort, åtal för brottet må upptagas även av allmänna underrätten i sistnämnda ort.

6 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g

till

**förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen
den 28 september 1928 (nr 379).**

Härigenom förordnas, *dels* att 38 § 3 mom., 39 § 4 mom., 42 § 1 mom., 49 § 4 mom., 141 § 1, 2, 4 och 5 mom., 142 och 143 §§ samt 144 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives, *dels ock* att till vardera av 17 och 22 §§ samma förordning skall fogas ett nytt moment, betecknat 4 mom., av den lydelse som för vardera paragrafen i det följande angives.

¹ Senaste lydelse, se beträffande 38 § 3 mom., 39 § 4 mom., 49 § 4 mom., 141 § 1, 2, 4 och 5 mom., 142 §, 143 § 3—5 mom. och 144 § 1 mom. SFS 1935:255 samt beträffande 143 § 1 mom. SFS 1938:374.

17 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för lämnande av oriktig uppgift i allmän fastighetsdeklaration eller i uppgift, varom i 3 mom. förmäles, stadgas i 141 § 4 mom.

22 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för lämnande av oriktig uppgift i särskild fastighetsdeklaration eller i uppgift, varom i 3 mom. förmäles, stadgas i 141 § 4 mom.

38 §.

3 mom. Vid anmanings — — — anmaningen angivas. Härutöver skall anmaningen innehålla underrättelse om postadressen för den, som utfärdat anmaningen, ävensom om den påföljd, som underlåtenhet att hörsamma anmaningen medför enligt 39 eller 40 § eller 141 § 2 mom.

39 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för underlåtenhet att efter anmaning avlämna självdeklaration, så ock angående ansvar för underlåtenhet att göra anmälan om begagnande av anstånd med självdeklarations avlämnande jämlikt 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrifter i 141 § 2 och 3 mom.

42 §.

1 mom. Envar, som — — — behörigen fullgöres.

Åga flera — — — i vinsten.

Om ansvar för försummelse att behörigen fullgöra uppgiftsplikt enligt detta mom. stadgas i 141 § 4 mom.

49 §.

4 mom. Angående ansvar i vissa fall för underlåtenhet att efter anmaning avlämna virkesdeklaration, så ock angående ansvar för underlåtenhet att göra anmälan om begagnande av den jämlikt 48 § medgivna rätt att med virkesdeklarations avlämnande njuta anstånd i enlighet med bestämmelserna i 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrifter i 141 § 2 och 3 mom.

141 §.

1 mom. Har den, som enligt 26 § 1 mom. är pliktig avgiva självdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att utan anmaning enligt 33 § eller efter anmaning enligt 35 § 1 mom. meddela uppgift rörande till honom utbetalt belopp eller för hans räkning inestående medel, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes med dagsböter, minst trettio.

Har den, som enligt 43 § 1 mom. är pliktig avgiva virkesdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att efter anmaning meddela uppgift rörande honom enligt 47 §, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes på sätt i första stycket sägs.

2 mom. Hörsammas ej anmaning att inkomma med självdeklaration eller virkesdeklaration, som bort avgivas på grund av 26 § 1 mom. eller 43 § 1 mom., straffes den försumlige med dagsböter.

Har den, som först efter anmaning enligt 26 § 2 mom. eller 43 § 2 mom. är pliktig avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration, underlåtit att hörsamma sådan anmaning och efterkommer han icke heller förnyad anmaning, straffes på sätt i första stycket sägs.

4 mom. Den som i allmän eller särskild fastighetsdeklaration eller i uppgift, varom i 17 § 3 mom. eller 22 § 3 mom. förmäles, uppsåtligt eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, ägnad att leda till för låg taxering, straffes med dagsböter. Till enahanda straff dömes den som försummar att behörigen fullgöra uppgiftsplikt enligt 42 § 1 eller 3 mom.

5 mom. Vad i denna paragraf stadgas äger icke tillämpning, därest den försumlige för sin underlåtenhet är underkastad ansvar för tjänstefel. Straff för förseelse, som i 2 eller 3 mom. eller 4 mom. andra punkten omförmäles, inträder icke, där den försumlige visar giltig ursäkt för sin underlåtenhet.

142 §.

Den, som ej behörigen fullgör vad honom enligt 18, 19, 23, 33 eller 34 §, 35 § 1 eller 2 mom., 40 a § 2 eller 3 mom., 42 § 2 mom., 42 § 4 mom. första stycket eller 47 § åligger, skall, där ej försummelsen eljest är med straff belagd, böta högst trehundra kronor. Vad nu sagts gälle ock om den, som ej behörigen fullgör vad honom åligger jämlikt förordnande, som meddelats enligt 35 § 4 mom. eller 42 § 4 mom. andra stycket eller 42 § 5 mom.

143 §.

1 mom. Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i självdeklaration eller virkesdeklaration eller till sådan deklaration hörande handling eller i särskild uppgift angående renskötsel eller i upplysning, som i 32 eller 46 § avses, stadgas i skattestrafflagen.

2 mom. Finner ordförande i taxeringsnämnd anledning antaga, att oriktig uppgift, om vilken ordföranden vid taxeringsarbetet erhållit kännedom, kan medföra ansvar enligt skattestrafflagen, skall ordföranden göra anmälan därom till landskamreraren. Sådan anmälan skall göras senast vid den tid, då taxeringsnämndens arbete för året avslutas.

Därest landskamrerare på grund av anmälan från ordförande i taxeringsnämnd eller eljest finner, att någon gjort sig skyldig till brott, som avses i

skattestrafflagen, skall landskamreraren göra anmälan därom till vederbörande åklagare.

144 §.

1 mom. Förseelse, som i 140 §, 141 § 1, 2 eller 4 mom. eller 142 § omförmäles, åtalas vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 141 § 1, 2 eller 4 mom. skall, då den deklara-tions- eller upp-giftsskyldige här i riket har hemortskommun, anhängiggöras vid den all-männa underrätt, inom vars domvärjo hemortskommunen är belägen, och eljest vid allmänna underrätten i den ort, där den taxering skall äga rum, för vilken deklara-tionen, upp-giften eller upplysningen skolat ligga till grund.

Förseelse, som i 141 § 1, 2 eller 4 mom. eller 142 § sägs, är föremål för allmänt åtal. Förseelse, som i 140 § omförmäles, må, där den ej innefattar tjänstefel, av allmän åklagare åtalas endast där målsägande angivit den-samma till åtal.

2 mom. Där, i andra fall än i 143 § eller 1 mom. denna paragraf avses, till följd av uraktlåtet fullgörande av de i denna förordning meddelade före-skrifter eller av annan orsak fråga uppstår om tillämpning av stadgat bötes-ansvar eller förelagt vite, skall av vederbörande landskamrerare, ordförande eller ledamot i beskattningsnämnd i första instans eller annan behörig per-son anmälan därom göras hos länsstyrelsen, som har att, efter prövning av härvid förekommande förhållanden, förordna om uttagande av de böter eller viten, vartill någon finnes hava gjort sig förfallen, samt vidtaga de åtgärder, som anmäld försummelse eller utebliven verkställighet av vad i denna för-ordning stadgas för övrigt kan påkalla.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

F ö r s l a g

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 6 novem-ber 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Härigenom förordnas, dels att 16 § förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper skall upphöra att gälla, dels ock att 12, 15 och 17 §§ samma förordning¹ skola er-hålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

¹ Senaste lydelse av 15 och 17 §§, se SFS 1933: 245.

12 §.

Den, som enligt 4 eller 8 § är pliktig upprätta avräkningsnota över köp eller byte av fondpapper, men underlåter att sådant fullgöra eller att förse upprättad nota med föreskriven stämpel, straffes med dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Hade avräkningsnotan ej skolat förseas med stämpel, böte tio kronor.

Om ansvar i vissa fall för den, som i avräkningsnota lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

15 §.

De i 12 § första stycket samt 13 och 14 §§ omförmälda förseelser åtalas av allmän åklagare vid allmän domstol.

Varder kontrahent — — — avseende ålegat.

17 §.

Böter och viten, som ådömas enligt denna förordning, tillfalla kronan.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit.

Härigenom förordnas, att 3 § 3 mom., 8 § 2 mom. och 11 § förordningen den 3 maj 1929 om särskild skatt å bensin och motorsprit¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

3 §.

3. Bensin, som tillverkats — — — till kontrollstyrelsen.

Bensin, som av — — — från lagerplatsen.

Tillverkaren skall för varje kvartal upprätta och före utgången av påföljande månad till kontrollstyrelsen insända en på tro och heder avgiven deklARATION angående den myckenhet bensin, som utlämnats under kvartalet. Inom samma tid skall skatten för den under kvartalet utlämnade myckenheten av tillverkaren inbetalas genom insättning å statsverkets checkräkning i riksbanken för kontrollstyrelsens räkning.

Försummar tillverkare — — — äger föranstalta.

¹ Senaste lydelse av 3 § 3 mom., se SFS 1939: 112.

8 §.

2. Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i deklaration eller annan handling som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt å bensin, stadgas i skattestrafflagen.

11 §.

Förseelser, som omförmälas i 8 § 1 mom. och 9 §, skola åtalas av allmän åklagare. Förseelse, varom i 10 § sägs, må ej åtalas av allmän åklagare, där ej målsäganden angivit den till åtal.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 30 och 35 §§ förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Häri genom förordnas, att 30 och 35 §§ förordningen den 15 december 1939 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse.

30 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i försedel, journal, deklaration eller annan handling som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt, stadgas i skattestrafflagen.

35 §.

Begår tillverkarens hustru eller husfolk eller i hans arbete antagen person förseelse, som avses i 29 § eller 31—34 §§, eller bryter någon av dem mot föreskrift, som meddelats med stöd av denna förordning, vare tillverkaren därför ansvarig, liksom vore förseelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra det sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja. Bryggeriföreståndare vare jämte tillverkaren och lika med denne ansvarig för sådan förseelse.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 13 och 17 §§ förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker.

Härigenom förordnas, att 13 och 17 §§ förordningen den 22 december 1939 om skatt å läskedrycker skola erhålla följande ändrade lydelse.

13 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i journal, deklARATION eller annan handling som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt, stadgas i skattestrafflagen.

17 §.

Begår tillverkares hustru eller husfolk eller i hans arbete antagen person förseelse, som avses i 12 § eller 14—16 §§, eller bryter någon av dem mot föreskrift, som meddelats med stöd av denna förordning, vare tillverkaren därför ansvarig, liksom vore förseelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra det sannolikt, att förseelsen skett utan hans vetskap och vilja.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 21 juni 1940 (nr 621) angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde.

Härigenom förordnas, att 8, 12 och 14 §§ förordningen den 21 juni 1940 angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde, skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

8 §.

Där så — — — till avsalu.

Försummar någon att inbetala avgift, som det enligt denna förordning åligger honom att erlägga, må avgiften på framställning av kontrollstyrelsen omedelbart utmätas med det belopp, vartill kontrollstyrelsen efter verkställd undersökning fastställer densamma.

12 §.

Den, som utan anmälan, varom i 3 § sägs, eller i strid mot förbud, som avses i 8 § första stycket, använder smör för framställning av grädde till avsalu, straffes med dagsböter.

14 §.

Om ansvar i vissa fall för den, som lämnat oriktig uppgift i bok, deklARATION eller annan handling som skall tjäna till ledning vid fastställande av avgift, stadgas i skattestrafflagen.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1943.

Bihang.

Förslag

till

lag om straff i vissa fall för undandragande av skatt m. m. (skattestrafflag).

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Har någon till bouppteckning eller i deklaration, journal eller annan skriftlig handling, som skall tjäna till ledning vid fastställande av skatt eller annan allmän avgift, uppsåtligen lämnat oriktig uppgift, ägnad att för honom eller någon som han företräder leda till frihet från eller till för låg skatt eller avgift, straffes med dagsböter, ej under trettio, eller fängelse eller, där omständigheterna äro synnerligen försvårande, med straffarbete i högst två år.

2 §.

Har oriktig uppgift, som i 1 § sägs, icke lämnats uppsåtligen, men har den som lämnat uppgiften vid dess avgivande gjort sig skyldig till grov vårdslöshet, straffes med dagsböter, ej under tio, eller fängelse i högst sex månader.

3 §.

Är någon delaktig i brott mot denna lag, straffes efter ty i 3 kap. allmänna strafflagen för varje fall är stadgat.

4 §.

Vad i denna lag stadgas äger icke tillämpning å gärning, som annorstädes än i allmänna strafflagen är med straff belagd.

5 §.

Åtal för brott mot denna lag skall, där den oriktiga uppgiften lämnats till bouppteckning, anhängiggöras vid allmänna underrätten i den ort, där den döde skolat svara i mål som rörde hans person, eller, om behörig domstol ej sålunda finnes, vid Stockholms rådhusrätt. Har den oriktiga uppgiften lämnats till ledning för taxering, skall åtal anhängiggöras vid allmänna underrätten i taxeringsorten eller, om oriktiga uppgifter lämnats till ledning för taxering i olika taxeringsorter, vid allmänna underrätten i någon av dem. Då i annat fall än nyss sagts uppgiften äger samband med rörelse eller verksamhet, skall åtal anställas vid allmänna underrätten i den ort, där rörelsen eller verksamheten bedrivits. I övriga fall må brott mot denna lag åtalas antingen vid allmänna underrätten i den ort, där den brottsliga handlingen företagits, eller, om brottet fullbordats å ort inom annan allmän underrätts domvärjo, vid sistnämnda underrätt.

6 §.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla kronan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1943.

F ö r s l a g

till

förrordning om ändring i vissa delar av taxeringsförrordningen den 28 september 1928 (nr 379).

Härigenom förordnas, att 39 § 4 mom., 49 § 4 mom., 141 § 1 och 2 mom., 142 och 143 §§ samt 144 § 1 och 2 mom. taxeringsförrordningen den 28 september 1928¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

39 §.

4 mom. Angående ansvar för underlåtenhet att avlämna självdeklaration eller att göra anmälan om begagnande av anstånd med självdeklarations avlämnande jämlikt 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrifter i 141 §.

49 §.

4 mom. Angående ansvar för underlåtenhet att avlämna virkesdeklaration eller att göra anmälan om begagnande av den jämlikt 48 § medgivna rätt att med virkesdeklarations avlämnande njuta anstånd i enlighet med bestämmelserna i 36 § 1 mom. tredje stycket meddelas föreskrifter i 141 §.

141 §.

1 mom. Har den, som enligt 26 § 1 mom. är pliktig avgiva självdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att utan anmaning enligt 33 § eller efter anmaning enligt 35 § 1 mom. meddela uppgift rörande till honom utbetalt belopp eller för hans räkning inestående medel, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes med dagsböter, minst trettio.

Har den, som enligt 43 § 1 mom. är pliktig avgiva virkesdeklaration, underlåtit att inom föreskriven tid avlämna sådan deklaration, och har han tillika till någon, som är skyldig att efter anmaning meddela uppgift rörande honom enligt 47 §, lämnat oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande, straffes på sätt i första stycket sägs.

2 mom. Hörsammas ej anmaning att inkomma med självdeklaration, som bort avgivas på grund av 26 § 1 mom., eller med virkesdeklaration, som bort avgivas på grund av 43 § 1 mom., straffes den försumlige med dagsböter.

Har den, som först efter anmaning enligt 26 § 2 mom. eller 43 § 2 mom. är pliktig avgiva självdeklaration eller virkesdeklaration, underlåtit att hör-

¹ Senaste lydelse, se beträffande 39 § 4 mom., 49 § 4 mom., 141 § 1 och 2 mom., 142 §, 143 § 3—5 mom. och 144 § 1 mom. SFS 1935:255 samt beträffande 143 § 1 mom. SFS 1938:374.

samma sådan anmaning, och efterkommer han icke heller förnyad anmaning, straffes på sätt i första stycket sägs.

Straff för förseelse, som avses i detta moment, inträder icke, där för underlåtenheten visas giltig ursäkt.

142 §.

Den, som ej behörigen fullgör vad honom enligt 18, 19, 23, 33 eller 34 §, 35 § 1 eller 2 mom., 40 a § 2 eller 3 mom., 42 § 2 mom., 42 § 4 mom. första stycket eller 47 § åligger, skall, där ej försummelsen eljest är med straff belagd, böta högst trehundra kronor. Vad nu sagts gälle ock om den, som ej behörigen fullgör vad honom åligger jämlikt förordnande, som meddelats enligt 35 § 4 mom. eller 42 § 4 mom. andra stycket eller 42 § 5 mom.

143 §.

Om ansvar å den, som i självdeklaration eller virkesdeklaration eller till sådan deklaration hörande handling eller i särskild uppgift angående renskötsel eller i upplysning, som i 32 eller 46 § avses, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnat oriktig uppgift, stadgas i skattestrafflagen.

Därest landskamrerare på grund av upplysningar från ordförande i taxeringsnämnd eller eljest finner anledning antaga, att någon gjort sig skyldig till brott, som avses i första stycket, skall landskamreraren göra anmälan härom till vederbörande allmänne åklagare.

144 §.

1 mom. Förseelse, som i 140 §, 141 § 1, 2 eller 4 mom. eller 142 § omförmäles, åtalas vid allmän domstol.

Åtal jämlikt 141 § 1, 2 eller 4 mom. skall, då den deklara-tions- eller uppgiftsskyldige här i riket har hemortskommun, anhängiggöras vid den allmänna underrätt, inom vars domvärjo hemortskommunen är belägen, och eljest vid allmänna underrätten i den ort, där den taxering skall äga rum, för vilken deklara-tionen, uppgiften eller upplysningen skolat ligga till grund.

Förseelse, som i 141 § 1, 2 eller 4 mom. eller 142 § sägs, är föremål för allmänt åtal, men förseelse, som i 140 § omförmäles, må, där den ej innefattar tjänstefel, av allmän åklagare åtalas endast där målsägande angivit densamma till åtal.

2 mom. Där, i andra fall än i 143 § eller 144 § 1 mom. avses, till följd av uraktlåtet fullgörande av de i denna förordning meddelade föreskrifter eller av annan orsak fråga uppstår om tillämpning av stadgat bötesansvar eller förelagt vite, skall av vederbörande landskamrerare, ordförande eller ledamot i beskattningsnämnd i första instans eller annan behörig person anmälan därom göras hos länsstyrelsen, som har att, efter prövning av härvid förekommande förhållanden, förordna om uttagande av de böter eller viten, vartill någon finnes hava gjort sig förfallen, samt vidtaga de åtgärder, som anmäld försummelse eller utebliven verkställighet av vad i denna förordning stadgas för övrigt kan påkalla.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1943.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den 16 februari 1943.

N ä r v a r a n d e:

justitieråden ALSÉN,
LIND,
regeringsrådet EKLUND,
justitierådet ERICSSON.

Enligt lagrådet den 14 december 1942 tillhandakommet utdrag av protokoll över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 4 december 1942, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till *skattestrafflag*.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Henning Nilsson.

Förslaget föranledde följande yttrande av lagrådet.

Vid övervägande av frågan om den straffrättsliga behandlingen av oriktiga uppgifter i deklaration, vilka leda eller kunna leda till undandragande av skatt eller annan allmän avgift, och sammanförande till särskild lagstiftning av de nu i olika författningar upptagna straffbestämmelserna inställer sig omedelbart spørsmålet om karaktären av dessa brott och närmast deras förhållande till likartade brottstyper inom den allmänna strafflagen. Naturligen bör härvid beaktas den omarbetning av strafflagen som sedan några år pågår i syfte att anpassa denna efter de med tiden ändrade förhållandena samt därav följande omvärderingar och förskjutningar av brottsbegreppen.

De gärningar som behandlas i den föreslagna lagen kännetecknas enligt 1 och 2 §§ därav, att i deklaration till ledning vid fastställande av skatt eller annan allmän avgift lämnas oriktig uppgift, uppsåtligen eller av grov vårdslöshet, samt att denna uppgift är ägnad att för den skattskyldige leda till frihet från skatt eller avgift eller till för låg sådan. I den mån dessa gärningar — kallade skattedefraudationer — ske uppsåtligen, täckas de enligt ordalydelsen av de brottsrekvisit som i strafflagen enligt dess nya lydelse uppställas för bedrägeri eller för försök därtill. Bedrägeri straffas däremot ej som oakt-samhetsbrott. Vid närmare analys framträda emellertid vissa karakteristiska drag som giva defraudationsbrotten en särprägel. Detta gäller isynnerhet i fråga om de vanliga stats- och kommunalskatterna. Visserligen lämnas här

liksom vid verkligt bedrägeri en oriktig uppgift som, enligt vad deklaranter inser, är ägnad att vilseleda den till vilken deklARATIONEN avgives. Emellertid avlämnas deklARATIONEN till en myndighet, som har att med stöd av särskilda kontrollanordningar granska uppgiften innan den lägges till grund för skattens fastställande och som därvid äger viss prövningsrätt. Där den oriktiga uppgiften leder till undandragande av skatt, kommer detta lätt att framstå såsom föranlett av bristande effektivitet hos det kontrollförfarande som det allmänna inrättat i eget intresse. Sambandet mellan den oriktiga uppgiften och det ekonomiska resultatet ter sig med andra ord såsom mindre omedelbart än vid verkligt bedrägeri och därmed ock den oriktiga uppgiften såsom mindre förkastlig. I samma riktning verkar möjligen den omständigheten att uppgiften ofta avser förhållanden som av ålder uppfattats såsom undandragna inblick av utomstående. Men än vidare framträder en sär egenhet i fråga om själva tillvägagångssättet: att blott och bart förhålla det allmänna en å välfången egendom tvångsvis lagd avgift betraktas icke på samma sätt som att på annans bekostnad tillskansa sig dennes egendom. Ytterligare en olikhet ligger däri, att den oriktiga uppgiften i många fall — bland de lagförda de oftast förekommande — blott framkallar fara för undandragande, i det att oriktigheten upptäckes innan den lett till för låg taxering. I dessa fall skulle det således stanna vid försök till bedrägeri, vilket brott såsom sådant straffbelades hos oss först genom den vid fjolårets riksdag antagna — av straffrättskommittén förberedda — lagstiftningen om förmögenhetsbrott. Dessa synpunkter och möjligen andra hava lett till att det oriktiga fullgörandet av uppgiftsskyldigheten allmänt anses såsom väsensskilt från bedrägeri i vanliga ekonomiska förhållanden. Oavsett huru med den juridiska konstruktionen må förhålla sig, har i enlighet med den sålunda rådande uppfattningen skattedefraudations såväl i vårt land som annorstädes — vare sig straffbestämmelserna äro att finna i allmän strafflag eller inom specialstraffrätten — bedömts mindre strängt än bedrägeri. I överensstämmelse härmed har brottet utskilt till en självständig brottstyp med lägre straff och särskilda straffbarhetsbetingelser, vanligen upptagen inom specialstraffrätten och betraktad såsom ett brott mot sanningsplikten.

Utvecklingen har emellertid efter hand gått mot en strängare uppfattning om defraudationsbrotten, och i detta avseende torde såsom under förarbetena med rätta framhållits lagstiftningen kunna hava en viss moralbildande verkan, om än på lång sikt. Med hänsyn härtill skulle det enligt lagrådets mening ha varit till fördel, om hithörande gärningar kunnat inordnas under något av brottsbegreppen i allmänna strafflagen. Redan genom gärningens straffbeläggande i denna får brottet en svårare prägel; dess beivran framstår ock för åklagarmyndigheten såsom en mera angelägen uppgift.

Då de sakkunniga mot en dylik anordning framhålla — förutom viss meningsskiljaktighet inom rättsteorien rörande defraudationsbrottens rättsliga bedömning — att tiden ännu ej skulle vara mogen härför, utgå de från att brotten vid ett överförande måste likställas med verkligt bedrägeri. Såsom nyss påvisats är detta ingalunda självfallet. Utgångspunkten är densamma,

då de sakkunniga uttala farhågor att dessa gärningar i praktiken kunde komma att bedömas såsom blott bedrägligt beteende eller då vissa lagstiftningssvårigheter framhållas i fråga om möjligheten att belägga dem med straff om de begås av oaktsamhet. Några särskilda grunder anföra de sakkunniga icke för sin ställning till den vid överläggning med straffrättskommittén jämväl övervägda möjligheten att behandla brotten såsom ett särskilt slag av bedrägeri eller såsom osann utsaga enligt ett preliminärt kommittéutkast till ändringar i strafflagen; de sakkunniga nämna allenast att de vid överläggningarna kommit till den uppfattningen att dessa brott borde, åtminstone tillsvidare, bibehålla sin karaktär av brott utanför allmänna strafflagen. De skäl som de sakkunniga i övrigt anfört mot brottens behandling i allmänna strafflagen — nämligen att straffen för överträdelse av de olika författningarna med hänsyn till brottens inbördes olikartade natur svårigen skulle kunna överlag inpassas under en och samma straffskala samt att, ehuru ett överförande skedde, åtskilliga andra straffbestämmelser alltjämt komme att kvarstå i specialförfattningarna — torde i det stora hela med ej mindre fog kunna åberopas emot den lösning de sakkunniga föreslagit.

I enlighet med sin uppfattning att defraudationsbrotten böra behandlas utanför allmänna strafflagen hava de sakkunniga valt den vägen att i en särskild skattestrafflag sammanföra de nu i olika specialförfattningar spridda bestämmelserna om straff för oriktig deklaration. En lösning efter sådana linjer kan i och för sig betecknas såsom väl funnen. Vid utformningen av en dylik lag synes den ledande grundtanken böra vara, å ena sidan att i princip däri upptagas bestämmelser endast i den mån de anses böra avvika från allmänna strafflagens stadganden, å andra sidan att till den gemensamma skattestraffrättsliga behandlingen hänföras om möjligt samtliga de brott, såväl grövre som ringare, vilka naturligt höra samman och förty böra behandlas efter enhetliga grunder. Denna grundtanke har emellertid icke i allo följts. I skattestrafflagen hava sålunda upptagits endast sådana bestämmelser som skulle ifrågakomma vid ett överförande till allmänna strafflagen. Men även med den läggning som givits åt förslaget hava betydande svårigheter mött vid utformandet, delvis av beskaffenhet att icke kunna övervinnas. Omfattande rättsområden hava sålunda måst lämnas utanför lagen, främst allt som rör tull- och andra införselavgifter samt den allmänna stämpelavgiften. Under lagen skulle t. ex. icke falla ett så allvarligt defraudationsbrott som att säljare och köpare av fast egendom eller fartyg i skriftlig förklaring på heder och samvete lämna oriktig uppgift angående köpeskillingen och därigenom föranleda, att stämpelavgift å fånget icke blir erlagd med behörigt belopp; brottet bleve alltjämt belagt med allenast böter. Det eftersträfvade målet att vinna likställighet i straffrättsligt hänseende skulle beträffande vissa av brotten bliva än mera avlägset, och den osäkerhet som redan föreligger i fråga om tillämpligheten av allmän strafflag vid sidan av specialstraffrätten komme att ytterligare ökas. Därest, såsom kan väntas, en allmän föreskrift om straff för osann försäkran kommer att införas i allmänna strafflagen, skulle denna osäkerhet bliva särskilt framträdande. Avskiljandet från

lagens tillämplighetsområde av vissa brott har vidare icke kunnat ske efter en gemensam, i sakens natur grundad norm; i stället har den metoden kommit till användning, att en straffbestämmelse i viss specialförfattning, som av en eller annan anledning ansetts icke kunna inordnas under lagen, helt enkelt fått kvarstå, medan i skattestrafflagen upptagits ett stadgande av innebörd, att om gärningen vore straffbelagd i särskild författning, lagen icke skulle äga tillämpning, och detta ehuru gärningen enligt ordalagen omfattas av den där givna brottsbeskrivningen. En klar avgränsning har ej heller kunnat genomföras i fråga om de deklARATIONER och andra däremot svarande handlingar som ansetts böra falla under lagen; krav på att handlingen skall vara underskriven har icke kunnat uppställas, än mindre att handlingen skall innefatta en försäkran, vare sig bekräftad på heder och samvete eller ej. Straff för lämnande av oriktig uppgift i fastighetsdeklaration har, ehuru förfarandet begreppsrent är detsamma som vid övriga deklARATIONSBROTT om ock av lindrigare beskaffenhet, icke upptagits i skattestrafflagen. Slutligen hava straffbestämmelser i fråga om underlåtenhet att avgiva deklaration eller annan försäkran lämnats utanför skattestrafflagen. För fall då uppenbar avsikt att undandra skatt föreligger, står dock sådan underlåtenhet defraudationsbrotten nära. Härtill kommer den praktiska olägenheten av att genom underlåtenhetsbrottens straffbeläggande även framdeles i de särskilda författningarna straff för överträdelse av en och samma författning skulle komma att i stor utsträckning finnas på två håll. Även om de ofullkomligheter, med vilka förslaget i anmärkta hänseenden enligt lagrådets mening sålunda är behäftat, till en viss grad kunna undanröjas, äro dock de brister som komma att kvarstå icke utan betydelse.

Jämväl andra omständigheter tala för att detta lagstiftningsärende blir föremål för ytterligare utredning. Frågan om sammanförande av de straffrättsliga bestämmelserna på ett enstaka område till särskild lagstiftning har såtillvida allmänna räckvidd, att den lösning som här ifrågakommer kan bli mer eller mindre bestämmande för de grunder, efter vilka en reglering av straffbestämmelserna på andra områden lämpligen bör ske (jfr sammanförande av straffbestämmelserna i vägtrafikstadgan, motorfordonsförordningen, förordningen angående yrkesmässig automobiltrafik och lagen om straff för vissa brott vid förande av motorfordon samt av bestämmelserna angående straff och annan påföljd vid överträdelse av ransoneringsförfattning). Med hänsyn härtill måste det framstå såsom önskvärt, att ett övervägande i vidare sammanhang sker av hithörande problem, därvid riktlinjer för behandlingen av specialstraffrätten på olika områden kunde till sina huvuddrag fastställas.

En annan erinran av allmän natur som leder i samma riktning är, att upptagandet nu till en genomgripande legislativ behandling av defraudationsbrotten framstår såsom mindre lämpligt ur den synpunkten, att förslag till lagstiftning om brott i allmänhet mot sanningsplikten snart lära vara att emotse. I sitt förslag till lagstiftning om förmögenhetsbrott hade sålunda straffrättskommittén upplagit en allmän straffbestämmelse i fråga om utfär-

dande av handling med osant innehåll, så kallad intellektuell förfalskning, vilket förfarande i vår rätt endast för vissa fall belägges med straff. Denna bestämmelse kom emellertid icke att inflyta i strafflagen, i det att ändringar av mera principiell räckvidd på förfalskningsbrottens område ansågos böra uppskjutas till den fullständiga revision av lagstiftningen om dessa brott som redan var under behandling av kommittén och som snart kunde förväntas komma att ske (propositionen nr 4 till 1942 års riksdag s. 72). I det sålunda väntade betänkandet torde komma att framläggas förslag till lagstiftning om brott mot staten och allmänheten, och kommittén lärer hava under övervägande att däri upplaga straff för den som i skriftlig utsaga, som jämlikt lag eller författning avgives på heder och samvete, lämnar osann uppgift eller förtiger sanningen, evad det sker uppsåtligen eller av grov oakt-samhet. Därjämte överväges föreskrift av innebörd att den brottslige må förpliktas att till kronan utgiva vinning av brott. Under nyssnämnda brottsbe-skrivning torde rymmas eller kunna rymmas samtliga de deklarationsbrott som avses skola bestraffas enligt skattestrafflagen. Då, såsom i det föregående nämnts, i denna böra intagas bestämmelser allenast i den mån de avvika från de i allmänna strafflagen lämnade, särskilt med avseende å brottsbe-skrivningar och rättsverkningar, måste det te sig naturligtast att avvakta re-sultatet av omarbetningen av strafflagen i denna del. Frågor angående brotts-beskrivningens innehåll och avfattning, straffets art och storlek, förhållan-det till bedrägeri, där den osanna försäkran lett till sådant (jfr 21 kap. 3 § strafflagen i dess nya lydelse angående förhållandet mellan bedrägeri och förfalskning), samt den ekonomiska påföljden av brottet äro spörsmål av omedelbar betydelse för den närmare utformningen av skattestrafflagen. Frågan om oriktig deklaration i förening med intellektuell handlingsför-falskning kräver ock sin lösning.

Med hänsyn till vad sålunda ur olika synpunkter anförts och vid gransk-ningen av förslaget i övrigt framkommit anser lagrådet för sin del, att ett förslag till sådan omläggning av bestämmelserna på detta område som här är i fråga icke nu bör framläggas, i allt fall icke med mindre olägenheterna av ett uppskov med lagstiftningen äro särskilt framträdande. Vad i ärendet fö-rekommit giver näppeligen stöd för att så skulle vara fallet. Något verkligt behov av skärpt ingripande har, såsom även de sakkunniga funnit, framträtt endast beträffande de vanliga stats- och kommunalskatterna. Strävandena tor-de därför utan olägenhet kunna tillsvidare inskränkas till att söka träffa till-fredsställande anordningar på detta avgränsade men ur finansiell synpunkt desto betydelsefullare område. Utredningen rörande hithörande deklarations-brott visar att en i hög grad bidragande orsak till svårigheterna att komma till-rätta med brottsligheten på detta område är den jämförelsevis ringa omfatta-ning, vari den beivras. Då så är fallet, torde det till viss grad mindre komma an på storleken av straffen än att använda dem som finnas. Till avhjäljande av vad härutinnan brister föreslås enligt remissprotokollet vissa åtgärder. Dessa äro sådana att de kunna omedelbart företagas. Vidare lärer hinder icke föreligga att utan tidsutdräkt genomföra skärpning av bötesstraffet

ävensom införa frihetsstraff i den utsträckning som finnes påkallad för att skänka nödig effekt åt ingripandet. Dessa ändringar kunna vidtagas inom taxeringsförordningens ram. Träffas nu nämnda åtgärder, torde i huvudsak vinnas vad med förslaget främst åsyftas.

Därest, enligt vad lagrådet alltså förordar, ett uppskov med lagstiftningsärendets slutliga behandling kommer till stånd, kan i samband med det fortsatta arbetet inom straffrättskommittén tagas under övervägande, huruvida icke — såsom ur förut berörda synpunkter vore önskvärt — de egentliga defraudationsbrotten borde behandlas i allmänna strafflagen.

För den händelse vad lagrådet sålunda anfört icke skulle vinna beaktande utan förslaget finnes böra läggas till grund för lagstiftning i ämnet, har lagrådet företagit en granskning av det närmare innehållet i förslagets olika paragrafer.

1 och 2 §§.

Enligt förslaget skall straffet för oriktig deklaration även framdeles i första hand vara böter. Härvid skall, såsom för närvarande är förhållandet beträffande taxeringsförordningen och flertalet av övriga hithörande författningar, systemet med normerade böter komma till användning; de sakkunnigas förslag om övergång till dagsbotssystemet har avvisats. I likhet med departementschefen anser lagrådet att på ifrågavarande begränsade brottsområde de normerade böterna äro att föredraga framför dagsböter. Det för deklara-tionsbrotten typiska är att de ha sin grund i snikenhet. Lagstiftningen bör därför taga sikte på just det sinnelag som föranlett brottet och välja en härför särskilt lämpad påföljd. Detta tillgodoses bäst därigenom att den skyldige — förutom att han går miste om den åsyftade vinningen — drabbas av en kännbar ekonomisk förlust. Till förmån för dagsbotssystemet talar visserligen att vid tillämpning av detta system brottets svårhetsgrad kommer till otvetydigt uttryck i bötesdomen. Att så ej kan ske vid normerade böter är dock här i viss mån av mindre betydelse, i det att merendels svårhetsgraden hos förevarande brott i högre grad än vid förmögenhetsbrotten i allmänhet står i ett mera omedelbart förhållande till det ekonomiska resultat, varpå brottet är inriktat. Avgörande är emellertid enligt lagrådets mening att en övergång till dagsbotssystemet — i och för sig visserligen önskvärd — otvivelaktigt skulle komma att i regel innebära en strafflindring och således ur allmänpreventiv synpunkt verka i en riktning, motsatt den med reformen avsedda.

De olägenheter som på olika håll ansetts förbundna med en straffskala, upptagande såväl normerade böter som frihetsstraff, har lagrådet funnit kunna undanröjas genom att, på sätt i det följande närmare skall utvecklas, möjlighet öppnas för domstolen att jämte frihetsstraff ådöma särskild straffskatt. Väl kunde ifrågakomma att låta straffskatten gälla jämväl vid sidan av böter och därvid övergå till dagsbotssystemet. Detta har emellertid av olika skäl ansetts i lagstiftningsärendets läge icke nu böra ske; framförallt sy-

nes ett system som i och för sig visat sig väl fylla sin uppgift icke utan starka skäl böra utbytas mot ett oprövat.

Förslaget överensstämmer med gällande rätt även därutinnan att allenast maximum för böterna är satt i förhållande till det undandragna skattebeloppet, varemot minimum är absolut bestämt. Enligt förslaget skola sålunda böterna för uppsåtligt oriktig deklaration utgå efter en skala, där lägsta böterna äro etthundra kronor och de högsta fem gånger det undandragna skattebeloppet. För oriktig uppgift som lämnats av grov vårdslöshet äro böterna högst hälften av vad nu sagts. Mot den föreslagna höjningen av de absoluta minima — i taxeringsförordningen från 50 till 100 kronor och från 25 till 50 kronor — synes för normalfallen intet vara att erinra. Till behovet av en jämningsregel för ringare fall återkommer lagrådet.

Enligt lagrådets mening måste det betecknas som en brist att det icke finnes även ett relativt bestämt minimum. Den äldsta bestämmelsen om straff för oriktig uppgift till ledning för taxering (1902 års inkomstskatteförordning) upptog jämväl ett sådant, i det att straffet utgjorde 4—10 gånger det undandragna skattebeloppet, dock minst 25 kronor. Vid framläggandet av förslag till 1910 års taxeringsförordning — däri stadgades böter från och med 25 till och med 1,000 kronor, vilka i händelse av för låg taxering finge förhöjas med högst fem gånger det undandragna skattebeloppet — framhöll departementschefen, att böterna syntes honom i angivna fall icke böra annat än möjligen undantagsvis sättas lägre än till det undandragna skattebeloppet, men väl i regel högre. Frånvaron i flertalet författningar av uttryckligt stadgande om relativt minimum, sammanställt med domstolarnas benägenhet att i normalfallen utmäta straff i närheten av minimum, har medfört att, såsom framgår av den till grund för förslaget liggande utredningen, exempel ej saknas på att böterna bestämts, enligt taxeringsförordningen till mindre än hälften av undandraget skattebelopp och enligt specialförfattningar till endast ett fåtal procent därav. Det senare förhållandet kan måhända till någon del förklaras därav att domstolen haft att tillika förplikta den dömde att erlægga den undandragna skatten. Med hänsyn till vad sålunda anförts och då införandet av ett relativt minimum lärer leda till en jämnare straffmätning, vill lagrådet förorda, att för normalfallen ett sådant upptages i bötesskalan. Detta torde lämpligen böra sättas till det belopp som undandragits eller kunde hava undandragits.

Den skärpning av bötesstraffet som ligger däri, att vid bestämmandet av böterna hänsyn skall tagas jämväl till undandragen kommunalskatt (1 § andra stycket), kommer vid bifall till lagrådets förslag om ett relativt minimum att framträda även i detta avseende. Häremot synes intet vara att erinra.

Ett fastställande av bötesminimum till ett jämförelsevis högt belopp erbjuder särskilda svårigheter vid en lagstiftning, vilken såsom denna spänner över hela det skatterättsliga området, från de vanliga stats- och kommunal-

skatterna till exempelvis bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter samt — med den omfattning förslaget enligt lagrådets mening bör få — bland andra hundskatten. Behovet av en jämningsregel såvitt avser de absoluta minima — 100 kronor och 50 kronor — gör sig omedelbart gällande; ett undandragande av sådan specialskatt, som merendels utgår med ett eller annat tiotal kronor, bör rimligen icke med nödvändighet medföra ett straff av nu angiven storleksordning. Men även i fråga om det relativa minimum torde behovet av en jämningsregel understundom framträda. Så t. ex. lärers på de speciella skatternas eller avgifternas område ett fel i en uppgift kunna vara av den beskaffenhet, att förseelsen icke står i rimligt förhållande till straffet, lägst det undandragna skattebeloppet eller hälften därav. Också i vad angår stats- och kommunalskatterna torde undantagsvis det relativa minimum kunna framstå såsom obilligt, nämligen då felet i deklarationen är helt obetydligt och skattesatsen vid det inkomstläge, varom är fråga, jämförelsevis hög. Vanskligt är att i lagtexten så avgränsa regelns tillämplighetsområde, att den icke kommer till användning i andra fall än dem för vilka den är avsedd och påkallad. Närmast till hands kunde synas ligga att såsom förutsättning för tillämpligheten angiva, att brottet vore ringa och såsom exempel på omständigheter som vore härför utmärkande angiva skattens speciella natur och/eller ringa belopp eller deklarationens obetydliga felaktighet. Exempelen, så avfattade, äro emellertid delvis något missledande och i övrigt icke helt rättvisande. Med hänsyn härtill och då det knappast är möjligt att medelst konkreta exempel på ett mera träffande sätt angiva de skiftande förhållanden, för vilka regeln må bringas i tillämpning, vill lagrådet förorda att i förslaget upptages ett stadgande av allenast det innehåll, att i ringare fall lägsta bötesbeloppet må jämkas.

Vad härefter angår frågan huruvida urbota straff allmänt bör stadgas på hithörande område må till en början erinras, att enligt vissa specialförfattningar om tillverkningskatt samt om varuskatt och trafikskatt fängelse intill sex månader redan nu må ådömas, då omständigheterna äro synnerligen försvårande. Med hänsyn till de uppenbara missförhållanden som äro rådande i avseende å uppgiftsskyldighetens fullgörande i fråga om de vanliga skatterna lär det vara ofrånkomligt att beträffande dem — och därmed ock naturligen för hela rättsområdet — i straffskalan inrymma fängelse, för åtminstone de svårare fallen upp till dess maximum, två år. Förutom den allmänpreventiva verkan tillvaron av ett stadgande om frihetsstraff uppenbarligen äger måste förekomsten av ett sådant antagas bidra till bättre insikt om ifrågavarande brotts allvarliga karaktär.

Frågan huruvida även straffarbete, såsom enligt förslaget, bör ifrågakomma är mera tvivelaktig. Meningarna därom hava gått mycket isär. Redan de sakkunniga funno frågan kunna vara tveksam men ansågo att, då fängelsestraffet icke borde förbehållas de fall då (synnerligen) försvårande omständigheter föreläge, jämväl straffarbete borde ingå i straffskalan; att straffet därigenom skulle bli för trängt avvisades under hänvisning till de fö-

reslagna, numera genomförda ändringarna i strafflagens bedrägerikapitel. Vid biträdandet av de sakkunnigas förslag lade departementschefen huvudvikten vid sistnämnda synpunkt under framhållande, att det uppsåtliga falskdeklarationsbrottet vore ett med bedrägeri likartat förfarande. Av de myndigheter, som i huvudsak lämnat förslaget utan anmärkning, hava flera icke direkt uttalat sig i frågan. I åtskilliga andra yttranden har förslaget på denna punkt blivit föremål för erinringar av skiftande natur. Vissa myndigheter hava sålunda funnit sig icke övertygade om nödvändigheten av ett så strängt straff, därvid tillika framhållits att den ifrågasatta straffskärpningen — på en gång från böter till straffarbete — knappast stode i överensstämmelse med den varsamhet som borde iakttagas vid varje omvärdering i straffrättsligt hänseende. Allmänt har understrukits angelägenheten att för vinnande av den med straffskärpningen åsyftade verkan skärpningen uppbäres av det allmänna rättsmedvetandet; att så här skulle vara förhållandet har ifrågasatts. Det har även gjorts gällande, att för en viss återhållsamhet talar den — i viss mån oundvikliga — bristande effektivitet i kontrollen, som har till följd att endast ett mindre antal fall lagföres, medan flertalet undgår varje påföljd. Straffskärpningens inverkan på preskriptionstiden har synts icke böra få tillmätas betydelse (jfr propositionen nr 4 till 1942 års riksdag angående lagstiftningen om förmögenhetsbrott s. 52). Framhållits har slutligen, att vid 1935 års riksdag genom proposition framlagt förslag om straffskärpning för oriktig deklaration icke gått längre än till införande i straffskalan av fängelse högst sex månader men att detta förslag icke vann riksdagens godkännande.

Det synes lagrådet icke kunna förnekas, att i vissa fall av falsk deklaration enligt taxeringsförordningen straffarbete kunde vara den lämpliga reaktionen. Även på vissa specialskatteområden, där deklaranten-köpmannen närmast intager ställning av uppbördsmän åt staten i fråga om vissa konsumtionsskatter, kan falsk deklaration representera en brottstyp som står de allmänna förmögenhetsbrotten nära. Men i dessa undantagsfall torde, där ej tillika föreligger sådan brottslighet att jämväl allmänna strafflagen blir tillämplig, ett längre fängelsestraff helt säkert visa sig tillfyllest. Till förmån för straffarbetes upptagande i straffskalan talar vidare sannolikheten för att denna straffart är ägnad att i högre grad än fängelsestraffet bibringa allmänheten en riktigare uppfattning om brottet; dess infamerande natur skulle redan i straffbudet tydligt framstå. Men här hotar enligt lagrådets mening även en fara. En i förhållande till rådande uppfattning om ett brotts karaktär alltför sträng påföljd kan medföra, att det allmänna rättsmedvetandet ej följer med, att lagen följaktligen framstår såsom obillig och därför måhända ej alltid bringas i tillämpning samt att sålunda aktningen för lagen förringas och den med straffskärpningen avsedda verkan förbytes i sin motsats. I föreliggande fall är faran så mycket större som under de rådande tiderna lagen lätteligen kan få sken av en slags kristidslag med alla därav följande olägenheter. En riktig avvägning av skälen för och emot är vansklig. Goda grunder synas emellertid föreligga att avvakta — förutom verkningarna

av övriga föreslagna åtgärder — resultatet utav den ej obetydliga höjningen av straffet från böter till, i svåraste fall, fängelse två år. Straffhotets avhållande verkan torde endast i ringa grad påverkas av att i lagen upptages ett mycket högt maximistraff, som kan antagas bli tillämpat endast i särskilt grova brottsfall. Angelägnare är att straffskalan så utformas, att de talrika mera vanliga fallen drabbas av en kännbar påföljd inom gränsen för vad som må uppfattas såsom skäligt. Därest, på sätt lagrådet ämnar föreslå, vid bedömande av brottets svårhetsgrad skall kunna tagas i betraktande om deklareranten tidigare undandragit skatt i större omfattning och domstolen skall äga ådöma straffskatt, inträder en ytterligare skärpning i straffreaktionen av helt visst stor praktisk betydelse. I den mån behov av ändring i preskriptionstiden må hava gjort sig gällande på grund av svårigheter att före dennas utgång medhinna nödig utredning för åtals väckande lär det behöva kunna förväntas bli mindre sedan en förbättrad taxeringsorganisation i förening med en effektivare skattekontroll blivit genomförd. Att tillgodose ett önskemål om en utsträckt preskriptionstid genom en i sig ej erforderlig straffhöjning lär naturligen icke kunna ifrågakomma. Med beaktande av samtliga på frågan inverkan omständigheter — jämväl vikten att ej minst i tider som dessa intet underlåtes som kan antagas bidra till att upprätthålla samhällssolidariteten — har lagrådet stannat för att tillråda, att straffarbete ej upptages i straffskalan utan att som övre gräns fastställas fängelse.

Vad härefter angår fängelsestraffets närmare utformning synes det lagrådet önskvärt att, såsom skett beträffande vissa förmögenhetsbrott enligt strafflagen i dess nya lydelse och jämväl i fråga om vissa specialförfattningar, brotten så tillvida graderas efter brottsfallets svårhet, att strängare straff stadgas därest brottet är att anse som grovt (1942 års lag om straff för överträdelser av vissa ransoneringsförfattningar och samma års prisregleringslag; se ock lagrådets utlåtande över förslaget till förstnämnda lag i proposition nr 172 s. 29). Såsom exempel på omständigheter som i allmänhet komma brottet att framstå såsom grovt torde kunna anföras och i lagen jämväl böra upptagas, att brottet avsett undandragande av skatt till betydande belopp eller att vilseledande bokföring eller eljest oriktig handling begagnats. Då vilseledande bokföring såsom sådan (jfr annorlunda såsom gäldenärsbrott) icke och utfärdande av enskild handling med oriktigt innehåll endast undantagsvis är straffbelagt hos oss, böra dessa förfaranden i det avseende varom här är fråga upptagas som omständigheter av straffskärpande verkan. Detta bör däremot ej ifrågakomma beträffande falsk handling. I konkurrens mellan förfalskning enligt 12 kap. strafflagen och falsk deklARATION lär nämligen brottsligheten icke kunna anses vara uttömmande bestraffad enligt förevarande lag utan torde jämväl förfalskningskapitlet i strafflagen böra tillämpas. Därest enligt straffrättskommitténs väntade förslag straff må komma att stadgas för intellektuell handlingsförfalskning, torde jämväl i dylikt fall fråga uppkomma om förhållandet mellan allmänna strafflagen och skattestrafflagen, ett spörsmål vartill nu icke kan tagas ställning.

Utöver de omständigheter vid brottet, som nu angivits, torde böra upptagas

ett förhållande som rörer gärningsmannens person, nämligen om han tidigare, efter vad uppenbart är, gjort sig skyldig till gärning som i lagen avses och därigenom undandragit eller kunde hava undandragit skatt i större omfattning. Vål tillägges straffskärpande verkan i allmänhet endast återfall i brott i teknisk mening. Men på förevarande brottsområde — liksom i fråga om yrkesmässigt eller vanemässigt förfarande på vissa andra områden — synes en utvidgning vara särskilt påkallad och väl försvarlig, i allt fall då såsom lagrådet föreslår tillika uppställas den betingelsen att gärningen avsett undandragande av skatt i större omfattning.

Endast för de grova brottsfallen synes fängelsestraff intill två år böra ifrågakomma. För övriga fall lärer det däremot ej vara erforderligt sätta straffet högre än till fängelse i sex månader.

Lagrådet förordar alltså att förslaget i avseende å fängelsestraffets utformning såvitt gäller de uppsåtliga brotten ändras i enlighet med vad nu anförts.

För oriktig uppgift som lämnas av grov vårdslöshet skall enligt förslaget kunna jämte böter ådömas fängelse högst sex månader. Straffskärpningen har ansetts särskilt önskvärd med hänsyn till den många gånger svårbestämda gränsen mellan uppsåtligt deklarationsbrott och sådant brott som begåtts av grov vårdslöshet. Ehuru enligt lagrådets mening visst fog ej saknas för de erinringar, som framställts mot förslaget i denna del, anser lagrådet det likväl ur allmänpreventiv synpunkt vara erforderligt med ett kortvarigt frihetsstraff. I anslutning till vad som föreslagits beträffande de uppsåtliga brotten bör emellertid detta straff endast gälla de svåraste fallen. Tydligen bör ett för det uppsåtliga brottet avsett straff ej ifrågakomma för fall att uppsåt ej kan ledas i bevis. Lagrådet förordar alltså, att för vårdslöshetsfallen fängelse högst sex månader bör stadgas allenast då brottet är att anse som grovt.

Såsom förut nämnts är böteslatituden för vårdslöshetsbrottet hälften av vad som stadgats för det uppsåtliga. För de grova fallen skulle detta innebära ett språng i straffskalan från böter två och en halv gånger det undandragna beloppet till fängelse. Då anledning härtill saknas och detta måhända ej heller avsetts, föreslår lagrådet att skalan fullständig härutinnan.

Den för de uppsåtliga brotten förordade jämningsregeln bör naturligen gälla även för vårdslöshetsfallen.

I överensstämmelse med terminologien i den nya lagstiftningen om förmögenhetsbrott torde ordet »vårdslöshet» lämpligen kunna utbytas mot »oakt-samhet».

I anslutning till vad lagrådet i det föregående anført om deklarationsbrottens natur och den rådande, ur vissa synpunkter förklarliga uppfattningen om dessa förordar lagrådet, att de uppsåtliga brotten måtte benämnas — i stället för såsom föreslagits skattebedrägeri — *falskdeklaration*. I sådant fall skulle vårdslöshetsbrotten med fördel kunna betecknas *vårdslös deklaration*.

På grund av det anförda får lagrådet — under förutsättning att en särskild skattestrafflag anses nu böra komma till stånd — hemställa, att straf-

fen för de egentliga deklarationsbrotten måtte upptagas i lagens tre första paragrafer, för de *uppsålliga* brotten i 1 och 2 §§ samt för *vårdslöshetsbrotten* i 3 §, att i 1 § dels straffet för falskdeklaration bestämmes till böter från och med en till och med fem gånger det belopp som genom den oriktiga uppgiften undandragits eller, om uppgiften följts, skulle hava undandragits, dock minst etthundra kronor, eller till fängelse i högst sex månader, dels ock föreskrives att i ringare fall lägsta bötesbeloppet må jämkas, att i 2 § stadgas dels att, om falskdeklaration med hänsyn till omständigheterna är att anse som grov, skall för grov falskdeklaration dömas till fängelse, dels att vid bedömande huruvida brottet är grovt särskilt skall beaktas om det avsett undandragande av skatt till betydande belopp eller om vilseledande bokföring eller eljest oriktig handling begagnats, dels att i betraktande ock skall komma om gärningsmannen tidigare enligt laga kraftvunnet utslag eller eljest, efter vad uppenbart är, gjort sig skyldig till gärning som i lagen avses och därigenom undandragit eller kunde hava undandragit skatt i större omfattning, samt att i 3 § stadgas att, om någon av grov oaktsamhet begår gärning som förut är sagd, straffes för vårdslös deklaration med böter till hälften av vad i 1 § sägs och att, då brottet är grovt, straffet bestämmes efter ty i 1 § är stadgat.

Innehållet i förslaget 1 § andra stycke — med den utvidgning som föranledes av lagrådets förslag om särskild straffskatt och efter redaktionell omarbetning — torde lämpligen böra upptagas i särskild paragraf, förslagsvis närmast framför den paragraf som innehåller forumreglerna.

I det yttrande till statsrådsprotokollet, som ligger till grund för beslutet om den nu föreliggande utredningen, anförde departementschefen, att det med hänsyn till brottens natur syntes vara lämpligt att bibehålla en reaktion av samma innebörd som de normerade böterna antingen såsom straff eller såsom påföljd utan straffkaraktär, samt att, vare sig den ena eller andra formen valdes, fråga uppkomme om ådömande av sådant straff eller sådan påföljd jämte frihetsstraff. Det överbäggande som av de sakkunniga ägnats denna fråga har icke lett till något förslag i angiven riktning.

Den omständigheten att ett ekonomiskt kännbart straff är den ur individualpreventiv synpunkt mest lämpliga reaktionen mot ifrågavarande brott medför svårigheter vid avgörandet i det särskilda fallet, om ett högt bötesstraff eller ett kortvarigt frihetsstraff rätteligen bör komma till användning. Detta beror därpå att det lägsta frihetsstraffet, en månads fängelse, städse skall anses strängare än bötesstraffets maximum, även om böterna uppgå till ett mycket högt belopp. Anses brottet vara av den svårhetsgrad att urbota straff bör inträda, skulle den skyldige således kunna undgå den ekonomiska förlust som ett utgivande av böterna innebär. Om, å andra sidan, domstolen till undvikande av denna olägenhet i stället för frihetsstraff utdömer ett avsevärt bötesbelopp, skulle detta motverka det allmänpreventiva syfte man velat uppnå genom frihetsstraffets införande i straffskalan. Det synes, för tillgodoseende av båda dessa synpunkter, vara angeläget att öppna möjlighet för

domstolen att, samtidigt som den dömer till frihetsstraff, kunna ådöma den skyldige en ekonomisk påföljd. jämförlig med den som uppnås med de normerade böterna.

Frågan huruvida böter må kunna ådömas i förening med frihetsstraff upptogs till behandling av strafflagskommissionen, som i sitt år 1923 avlämnade förslag intog ett stadgande (7 kap. 14 § andra stycket) av innehåll, att böter kunde ådömas antingen enbart eller, i särskilda i lagen utsatta fall, i förening med frihetsstraff. Ett sådant bötesstraff skulle emellertid till sin straffrättsliga natur icke skilja sig från bötesstraff som ådömdes enbart och vore förty icke att förväxla med sådan konfiskation av den genom det brottsliga förfarandet gjorda ekonomiska vinsten som i vissa fall föreskrevs; en konsekvens härav bleve, att detta bötesstraff, därest det icke kunde indrivvas, skulle förvandlas.

I straffrättskommitténs förutberörda förslag till lagstiftning om förmögenhetsbrott föreslogs borttagande ur strafflagen av samtliga däri förekommande bestämmelser om normerade böter och avvisades tanken att medgiva ådömande av böter och frihetsstraff gemensamt för ett och samma brott; det senare skedde under uttalande att, såvitt därmed åsyftades att göra straffet så verksamt som möjligt, frågan icke syntes kunna lösas för sig utan blott i samband med en allmän reform av straffsystemet, samt att, i den mån meningen vore att konfiskera eller förebygga vinning av brott, den rätta formen syntes vara en särskild konfiskationspåföljd.

Ehuru lagrådet anser, att det ur såväl individualpreventiva som allmänpreventiva synpunkter skulle erbjuda fördelar, därest en kumulation av frihetsstraff och böter medgaves på ifrågavarande speciella brottsområde — därvid förvandling av böterna såsom eljest skulle kunna ske — finner lagrådet sig av skäl som anförts av straffrättskommittén icke kunna framställa ett förslag av sådant innehåll.

Då lagrådet emellertid håller före, att luckan mellan det höga bötesstraffet och frihetsstraffet bör på något sätt kunna fyllas, har lagrådet övervägt möjligheten av att vid sidan av frihetsstraffet infördes skyldighet för den som dömes till sådant straff att till statsverket gälda en straffskatt. Vål förhåller det sig så, att den skyldige i händelse av upptäckt icke undgår att erlægga den undandragna skatten och således icke gör någon vinning, medan inträde av konfiskationspåföljd städse förutsätter, att brottet verkligen lett till vinst. Men detta bör icke kunna föranleda att, där förhållandena inom ett speciellt brottsområde göra en sådan påföljd särskilt påkallad, ett avstående därifrån för följdriktighetens skull måste ske. Exempel på liknande påföljder av brott saknas icke helt inom specialstraffrätten. I detta avseende må erinras om dels skyldigheten att gälda dubbel skatt enligt 9 § 1923 års hundskatteförordning (jfr om denna påföljds rättsliga natur NJA 1927 s. 663 o. 1935 s. 308), dels skyldigheten att gälda straffavgift enligt 8 § 1913 års lag angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbezeichnung, dels i viss mån skyldigheten att gälda tillverkningskatt enligt 30 § 3 1926 års förordning angående tillverkning och beskattning av

brännvin samt sådan skatt enligt 29 § resp. 12 § 1939 års förordningar angående tillverkning och beskattning av maltdrycker samt om skatt å läskedrycker.

Enligt lagrådets mening bör således i lagen upptagas bestämmelser om särskild straffskatt. Straffskatten synes lämpligen kunna bestämmas till högst tre gånger det belopp som undandragits eller kunde hava undandragits och böra beräknas på enahanda sätt som gäller i fråga om de normerade böterna. Straffskatten bör naturligen tillfalla kronan.

Frågan huruvida juridisk person må dömas att, jämte gärningsmannen, gälda straffskatt har såsom ett spørsmål av allmän natur ansetts icke kunna lösas i förevarande sammanhang. Straffskatt skall såsom av det anförda framgår icke kunna bliva föremål för förvandling. Då straffskatt icke är att anse såsom utskyld och ej heller kan jämföras med böter eller vite, läser i händelse av bristande betalning dess uttagande icke kunna ske genom införelse utan allenast genom utmätning i vanlig ordning.

Lagrådet får alltså hemställa, att under särskild paragraf — förslagsvis upptagen närmast framför den vari beräkningsgrunden för beloppet av undandragen kommunalskatt förordats skola hava sin plats — införes stadgande av innehåll, att den som förskyllt fängelse må, efter omständigheterna, dömas att gälda straffskatt med högst tre gånger det belopp som undandragits eller kunde hava undandragits, samt att de i förslaget ingående stadgandena om kommunalskattens beräkning vid bestämmandet av de normerade böterna och om kronans rätt till ådömda böter måtte utsträckas att gälla jämväl straffskatt.

Då det gäller att bestämma arten av de deklARATIONER och andra däremot svarande handlingar, vilka skola falla under lagen, kan såsom även framhållits av de sakkunniga en fullständig uppräknings naturligen icke ifrågakomma. Det för dem utmärkande angives i lagförslaget vara, att de skola tjäna till ledning vid fastställande av skatt eller annan allmän avgift. Vid brottsområdets bestämmande läser det emellertid vara nödvändigt att taga ställning till frågan, huruvida för straffbarhet skall krävas att den som har att svara för handlingens innehåll även undertecknat den med sitt namn samt att innehållet har karaktären av en försäkran. Enligt lagrådets mening skulle det innebära en beaktansvärd fördel om fordran på sådan beskaffenhet hos handlingen kunde uppställas. Därmed skulle ernås en ur systematisk synpunkt önskvärd inramning av brottsområdet. Ej heller synes man böra bortse från att den skattskyldige mången gång först i och med att han tecknat sitt namn under handlingen kan sägas hava på otvetydigt sätt ådålagat sin vilja att giva handlingen ett oriktigt innehåll.

Förslaget bygger på att även icke undertecknade handlingar skola omfattas av lagen, detta till synes närmast av den anledningen att från lagens tillämplighetsområde eljest skulle uteslutas handlingar som med förslagets läggning borde dit hänföras. Härmed torde avses dels avräkningsnotor, som upprättas enligt 1908 års förordning angående en särskild stämpelavgift vid

köp och byte av fondpapper, dels ock vissa handlingar, journaler och forsedlar, om vilka förmäles i 1939 års förordningar angående tillverkning och beskattning av maldrycker samt om skatt å läskedrycker. Vad avräkningsnotorna beträffar kommer något spörsmål härutinnan icke att uppstå, därest beaktande skänkes åt lagrådets nedan gjorda hemställan att lagen icke skall hava avseende å stämpelavgifter. I fråga om oriktigheter i de uti maldrycks- och läskedrycksförordningarna omförmälda särskilda handlingarna hava de sakkunniga ansett dessa böra straffbeläggas lika med oriktig uppgift i själva deklARATIONEN. Uppställs emellertid nu krav på underskrift, skulle dessa handlingar falla utanför lagen. Frågan blir då huruvida den eljest såsom lämplig ansedda ramen för lagstiftningen skall brytas för dessa speciella fall. Lagrådet kan icke finna detta vare sig nödvändigt eller lämpligt. Dessa särskilda handlingar skola visserligen utgöra underlag för deklARATIONEN men torde i det avseende det här gäller sakna självständig betydelse efter det deklARATIONEN avgivits. Ett annat spörsmål är huruvida oriktighet i nämnda handlingar anses, närmast såsom ordningsförseelse, böra bestraffas.

Enligt lagrådets mening bör alltså för straffbarhet uppställas krav på — förutom att den oriktiga uppgiften skall vara avgiven i skriftlig form (jfr anorlunda 26 o. 65 §§ arvsskatteförordningen) — att handlingen skall vara vederbörligen undertecknad samt att den skall innefatta en uttrycklig viljeförklaring, en försäkran. Med denna ståndpunkt måste ur brottsbeskrivningen uteslutas journal. Vidare synes det angivna exemplet bouppteckning kunna med fördel utgå och i brottsbeskrivningen upptagas allenast deklARATION, varjämte kan stadgas att med sådan skall avses jämväl däremot svarande skriftlig försäkran. Under dylik försäkran komma att ingå, jämte uppgift till bouppteckning, jämväl t. ex. särskilda uppgifter angående aktieutdelning, obligationsränta och obligationsvinst samt skriftliga upplysningar som infor dras av myndighet till fullständigande av redan lämnade deklARATIONER av olika slag. Lagrådet har icke funnit tillräcklig anledning att föreslå ändring i förslagets ståndpunkt, att för straffbarhet ej skall krävas att deklARATION eller försäkran skall vara avgiven på heder och samvete (jfr dock straffrättskommitténs väntade förslag till bestämmelse om straff för osann försäkran).

I detta sammanhang må anmärkas följande. Enligt förslaget till ändring i taxeringsförordningen har stadgats dagsbotsstraff bland annat för den som försummar att *behörigen* fullgöra skyldighet att lämna uppgift om aktieutdelning med mera, obligationsränta och obligationsvinst (141 § 4 mom. jfrd med 42 § 1 och 3 mom.). Detta innebär skärpning i förhållande till gällande rätt, enligt vilken försummelsen i fråga om obligationsvinst icke är straffbelagd och övriga förfaranden bestraffas med böter, högst trehundra kronor. I den mån försumligheten innefattar lämnande av oriktig uppgift faller förfarandet under skattestrafflagen, 1—3 §§, med dess av lagrådet förordade innehåll. Den särskilda uppgiften får emellertid i straffrättsligt hänseende självständig betydelse allenast då deklARATION icke avgives, och i dylikt fall läres straff för förfarandet böra inträda efter vad i angivna lagrum sägs.

I övriga fall — då deklaration således avgives — kunna olika rättslägen föreligga. Återfinnes oriktigheten i deklarationen, kommer straff enligt 1—3 §§ att inträda för denna oberoende av den särskilda uppgiften. Om däremot rättelse skett i deklarationen och uppgiften sålunda frivilligt beriktigats, skall enligt lagen den som lämnat uppgiften vara fri från straff. En annan sak är, om oriktigheten i den särskilda uppgiften anses böra straffas såsom ordningsföreseelse; för dylikt fall synas emellertid dagsböter ej böra ifrågakomma.

Även en annan fråga skall här beröras, närmast avseende kompletterande upplysningar, som infordras av myndighet (jfr 32 § 2 mom. taxeringsförordningen, 26 § arvsskatteförordningen och 14 § omsättningsskatteförordningen). Brottbeskrivningen i förslagets 1 § upptager allenast lämnande av oriktig uppgift, icke förtigande av viss omständighet. Grunden härför lärer vara, att på förevarande område ett förtigande ansetts utan vidare komma att framstå såsom lämnande av oriktig uppgift. Vid framläggande för 1941 års riksdag av förslag till förordning om arvsskatt och gåvoskatt var frågan föremål för övervägande, därvid emellertid motsatt ståndpunkt intogs. Förordningen innehåller sålunda — till skillnad från taxeringsförordningen och den tidigare arvsskatteförordningen — ett stadgande enligt vars innebörd förtigande av omständighet utav betydelse vid beskattningen i fråga om ansvarspåföljd likställes med positivt lämnande av oriktig uppgift (65 §). Som skäl för detta stadgande framhöll departementschefen att de förhållanden som för arvs- och gåvobeskattningens del vore av betydelse för bedömande av förevarande fråga icke vore helt jämförbara med motsvarande förhållanden vid den allmänna beskattningen. Därvid lärer hava avsetts att särskilt i fråga om upplysningar eller annan utredning som enligt 26 § må infordras för bedömande av egendoms värde ett förtigande kunde få självständig betydelse. Bevillningsutskottet anslöt sig till departementschefens ståndpunkt under framhållande tillika att, då viss fara syntes kunna föreligga att ifrågasvarande stadgande kunde vara ägnat att inverka på tolkningen av oriktigt meddelande i 143 § taxeringsförordningen, det syntes önskvärt att i lämpligt sammanhang ett förtydligande skedde av straffbestämmelserna i nämnda författningsrum.

Förevarande fråga lärer icke hava någon större praktisk betydelse. Beträffande de viktigaste skatterna torde formulär till deklaration eller däremot svarande försäkran vara fastställda och så avfattade, att utrymme knappast finnes för ett förtigande som icke tillika innefattar en oriktig uppgift. Endast i vad avser de kompletterande upplysningar, som myndighet äger infordra, torde spørsmålet överhuvud uppkomma. Men även här synes frågan vara av ringa intresse, i det att myndigheten då den begär upplysningar kan, såsom ock vanligen torde ske, noggrant angiva de hänseenden i vilka sådana önskas samt därigenom föranleda den anmanade att härutinnan inkomma med bestämda, positiva uppgifter. Ur nu anförda synpunkter torde förslaget i denna del kunna godtagas. Anses emellertid för tydlighetens och fullständighetens skull önskvärt, att jämväl förtigandet uttryckligen nämnes — för vilken ståndpunkt vissa skäl kunna anföras (jfr bland annat straff-

rättskommitténs väntade förslag till bestämmelse om straff för osann försäkran) — torde detta önskemål på ett enkelt sätt kunna tillgodoses genom en bestämmelse av innehåll att till oriktig uppgift hänföres jämväl förtigande av omständighet som är av betydelse för skattens fastställande. En sådan bestämmelse kan lämpligen införas efter de stadganden som enligt vad lagrådet i det följande föreslår böra införas i ett andra stycke i 1 §.

Slutligen må bemärkas, att enligt förslaget till ändring i arvsskatteförordningen straff icke, såsom för närvarande är fallet, kommer att drabba bo-uppgivare, då denne är annan än delägare i boet eller boutredningsman. Några skäl härför hava ej anförts, och lämpligheten av sådan ändring synes kunna ifrågasättas.

Utöver den begränsning av lagens tillämplighetsområde som följer av brottsbeskrivningens innehåll göres i förslagets 4 § den ytterligare inskränkning, att lagen icke skall äga tillämpning å gärning, som är straffbelagd i särskild lag eller författning. Detta torde i huvudsak hava betingats, förutom därav att vissa gärningar äro straffbelagda jämväl ur andra synpunkter än skatterättsliga, av vissa svårigheter med avseende å bestämmelserna inordnande under skattestrafflagen. Uppenbarligen är det emellertid av vikt att, om lagen skall motsvara det avsedda syftet att vara en strafflag på förevarande rättsområde, undantagen så långt möjligt begränsas. Härutiinnan må anmärkas följande.

Tull- och andra införelavgifter. Bland de gärningar, som straffbeläggas i tull- och andra därmed jämförliga författningar — omfattande av de i utredningen behandlade specialförfattningarna, utöver tullstadgan, 1923 års lag om straff för olovlig varuinförel och 1924 års lag med särskilda bestämmelser angående olovlig befattning med spritdrycker och vin — finnas jämväl sådana som begreppsenligt äro att anse som deklaraionsbrott i förslagets mening. Det oaktat hava de icke ansetts böra falla under lagen, och i enlighet därmed hava straffbestämmelserna lämnats orubbade i de särskilda författningarna. Då dessa författningar bilda ett för sig slutet rättsområde och en utbrytning av hithörande straffbestämmelser i allt fall icke läser nu kunna ifrågakomma, måste även enligt lagrådets mening deklaraionsbrott i vad de avse tull-, import- och licensavgifter lämnas utanför lagen.

Den allmänna stämpelavgiften. I 1914 års stämpelförordning straffbeläggas (47 §) dels underlåtenhet att förse vissa handlingar med föreskriven stämpel (punkterna 2, 3, 4, 5, 6), dels oriktiga uppgifter vid anhållan om restitution (punkt 2 tredje stycket), dels vissa defraudationsbrott av mera svårartad beskaffenhet (punkterna 7 och 8; oriktiga uppgifter om köpeskilling vid köp av fast egendom eller fartyg m. m.). De gärningar varom här är fråga äro uppenbarligen av beskaffenhet att helt eller delvis böra i straffrättsligt hänseende behandlas i den föreslagna lagen men hava det oaktat lämnats utanför densamma. Då emellertid, såsom också de sakkunniga antytt, en väsentlig omläggning av hithörande stadganden skulle bliva nödig, innan straff för överträdelse av desamma kunde inordnas under lagen, har lagrådet nödgats avstå från att framlägga förslag härom.

Fondstämpelavgiften. I 1908 års förordning angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper (12 §) stadgas straff bland annat för den som underlåter att upprätta stadgad avräkningsnota eller att förse upprättad nota med föreskriven stämpel eller mot bättre vetande lämnar oriktig uppgift i avräkningsnota och därigenom föranleder att behörig stämpelavgift icke utgöres. Av dessa straffbestämmelser har enligt förslaget den sistnämnda ansetts böra ingå under lagen. Då enligt vad i det föregående anförts den straffrättsliga regleringen i avseende å den allmänna stämpelavgiften funnits icke nu kunna ske i lagen, synes det lagrådet lämpligt att den särskilda fondstämpelavgiften i förevarande hänseende behandlas på enahanda sätt.

Automobilskatten. Enligt 1936 års motorfordonsförordning (29 § 2 mom.) stadgas straff bland annat för envar som vid sökande av registrering utav motorfordon mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift, varjämte i 1922 års automobilskatteförordning (14 §) föreskrives skyldighet för ägare, som mot bättre vetande meddelar oriktig uppgift i anmälan till registret, att utgiva den skatt för fordonet som genom förfarandet undandragits. Dessa bestämmelser hava ansetts icke komma att beröras av den föreslagna lagstiftningen. Avser emellertid den oriktiga uppgiften fordonets tjänstevikt — varå skatten grundas — och kommer oriktigheten till uttryck i en försäkran, som enligt ordalagen faller under brottsbeskrivningen i skattestrafflagen, 1 §, lär förseelsen böra bedömas enligt nämnda lag, jämförd med det anförda stadgandet i motorfordonsförordningen. Då frågan med hänsyn till den för anmälan till bilregistret gällande ordningen lär sakna nämnvärd praktisk betydelse och tolkningen torde kunna överlämnas åt rättstillämpningen, synes med ändring på ifrågavarande författningsområde kunna anstå.

Hundskatten. Även om på sätt de sakkunniga erinrat hithörande förseelser i fråga om hundskatten enligt 1923 års förordning (9 §) få anses bagatellartade, synas dock tillräckliga skäl saknas att icke överföra straffbestämmelserna till den lag, där de hava sin naturliga plats. Det särskilda beaktande, som kan påkallas därav att förseelserna i allmänhet torde vara att anse som ringa, lär tillgodoses genom lagrådets förslag om jämkning av lägsta bötesbeloppet för ringare fall.

Brännvinstillverkningsskatten. I den mån straffbestämmelserna i 1926 års förordning angående tillverkning och beskattning av brännvin icke hänföra sig till oriktig deklARATION, falla de redan på grund av brottsbeskrivningen i förslagets 1 § utom lagen. Något annat avses ej heller. I övrigt anmärkes att i 25 § 2 ifrågavarande förordning stadgas skyldighet för partihandelsbolag att inom viss tid efter utgången av varje månad till kontrollstyrelsen avlämna en på tro och heder avgiven deklARATION rörande den myckenhet brännvin, som under månaden mottagits och uppmätts, ävensom att inom samma tid inbetala den därå belöpande tillverkningsskatten. Någon särskild straffsanktion för oriktig uppgift i sådan deklARATION finnes icke stadgad i förordningen. Under de i 1 § av lagförslaget angivna förutsättningarna skulle emellertid lämnande av dylik uppgift bliva belagt med straff i skattestrafflagen. Detta lär icke vara åsyftat och torde med hänsyn till det sätt, varpå

partihandeln med brännvin är anordnad, måhända icke heller vara sakligt grundat. I den mån rättelse finnes erforderlig, läser den kunna vinnas genom ändring i förordningen.

Veteavgiften. I fråga om oriktig uppgift angående denna avgift enligt 1935 års kungörelse med tillämpningsföreskrifter till förordningen om veteavgift, 9 §, gäller i tillämpliga delar vad förut sagts om hundskatten.

Med den omfattning lagen efter vad nu anförts torde böra erhålla komma de undantag varå 4 § skulle syfta — bortsett från straffbestämmelsen om oriktig fastighetsdeklaration, vars överförande till straffbrottslagen lagrådet ämnar föreslå — att begränsas till straffbestämmelserna i de specialförfattningar som röra tull-, införsel- och stämpelavgifter. Dessa avgifter synas böra uttryckligen undantagas från lagens tillämplighetsområde.

På grund av det anförda får lagrådet hemställa, att lagens bestämmelser tekniskt så utformas, att de angivas hava avseende allenast å skatt och deklaration samt att i ett andra stycke i 1 § föreskrives, att lika med skatt skall anses annan allmän avgift, dock ej tull-, införsel- eller stämpelavgift, och att med deklaration avses även däremot svarande skriftlig försäkran.

Gives åt förslaget denna läggning, kan 4 § — såsom jämväl är påkallat av lagtekniska hänsyn — uteslutas.

Enligt förslaget till ändring i taxeringsförordningen skall den, som i *fastighetsdeklaration* uppsåtligen eller av grov vårdslöshet lämnar oriktig uppgift ägnad att leda till för låg taxering, straffas med dagsböter. Då brottsbeskrivningen i stort sett överensstämmer med den som upptagits i 1 § straffbrottslagen och skillnaden mellan brotten allenast synes vara, att fastighetsdeklarationen icke på samma sätt som övriga deklarationer har betydelse för taxeringsresultatet, bör i straffbrottslagen upptagas straff för oriktig fastighetsdeklaration. Då för dessa brott säker grund för bötesstraffets normering saknas, läser straffet, såsom skett i förslaget till ändring i taxeringsförordningen, böra bestämmas till dagsböter. Lagrådet får alltså hemställa, att i en särskild paragraf, 4 §, måtte upptagas en mot det föreslagna stadgandet i taxeringsförordningen svarande, men mera allmänt avfattad bestämmelse av i huvudsak det innehåll att, där i fall som förut är sagt den oriktiga uppgiften med hänsyn till de förhållanden den avser icke är av omedelbar betydelse för fastställande av skatt, såsom då fråga är om uppgift i fastighetsdeklaration, dömes till dagsböter.

Enligt gällande taxeringsförordning är *underlåtenhet att avgiva deklaration* icke i och för sig straffbelagd, under det att flertalet av de specialförfattningar, om vilka i förevarande sammanhang är fråga, stadgar straff för underlåten deklaration, mestadels böter högst trehundra kronor, men någon gång, såsom i 1941 års förordning om arvsskatt och gåvoskatt, dagsböter. I överensstämmelse med de sakkunnigas förslag föreslås sådan ändring i taxeringsförordningen, att i likhet med vad förhållandet var före 1935 års änd-

ring straff stadgas för den som underlåter att efter anmaning inkomma med självdeklaration eller virkesdeklaration, därvid straffet enligt förslaget skall utgöra dagsböter.

I 141 § 1 mom. taxeringsförordningen stadgas dagsbotsstraff för den som underlåter att avgiva självdeklaration och tillika till någon, som är skyldig att meddela uppgift rörande till honom utbetalt belopp eller för hans räkning inestående medel, lämnar oriktig upplysning rörande namn eller andra förhållanden under sådana omständigheter, att det kan antagas hava skett i syfte att försvåra uppgiftsskyldighetens behöriga fullgörande. Angående virkesdeklaration meddelas liknande straffbestämmelse i 141 § 2 mom. taxeringsförordningen. För dessa förseelser har enligt förslaget till ändringar i taxeringsförordningen stadgats minimistraff av trettio dagsböter eller samma straffminimum som enligt de sakkunnigas förslag skulle gälla för uppsåtligt oriktig deklaration.

De sålunda straffbelagda förfarandena äro, såsom de sakkunniga framhållit, av allvarigare slag än den blotta underlåtenheten att avgiva deklaration och torde, särskilt med hänsyn till det uppställda subjektiva rekvisitet, snarare vara att anse såsom ett med falskdeklaration nära besläktat sätt att undandra skatt än såsom allenast förberedelse till falskdeklaration. Även i andra fall av underlåtenhet att deklarerat torde uppsåt att undandra skatt kunna ledas i bevis. En sålunda kvalificerad underlåtenhet bör, i allt fall då uppsåtet på grund av omständigheterna finnes uppenbart, drabbas av strängare straff än den enkla underlåtenheten.

De kvalificerade underlåtenhetsbrotten stå tydligen de egentliga falskdeklarationsbrotten så nära att de böra behandlas i sammanhang med dem. Vid sådant förhållande och då underlåtenhet att deklarerat numera knappast kan anses vara blott och bart en ordningsförseelse, skulle det vara mindre följderiktigt att låta de enkla underlåtenhetsfallen falla utom skattestrafflagen. Genom underlåtenhetsbrottens behandling i lagen vinnes jämväl den fördelen, att från såväl taxeringsförordningen som åtskilliga specialförfattningar flertalet straffbestämmelser kunna utmönstras och att dessa komma att finnas i den för detta rättsområde avsedda strafflagen.

För de enkla underlåtenhetsbrotten torde straffet böra bestämmas till dagsböter och för de kvalificerade fallen till dagsböter eller fängelse i högst sex månader. Därest fängelse upptages i straffskalan, torde något behov av ett bötesminimum för de kvalificerade fallen knappast vara påkallat; ett bestämmande av ett lämpligt sådant i förhållande till de relativa minima i förslagets 1 § är i allt fall vanskligt. Uttryckligt stadgande, såsom i taxeringsförordningen, att straff ej inträder i fall av giltig ursäkt för underlåtenheten lär icke vara påkallat vid straffbestämmeisernas överförande till lagen.

På grund av det anförda hemställer lagrådet, att bestämmelserna om straff för underlåten deklaration måtte överföras till skattestrafflagen och däri upptagas under särskild paragraf, betecknad 5 §, samt att åt denna måtte givas i huvudsak det innehåll, i ett första stycke, att den som underlåter att hursamma anmaning att avgiva deklaration till allmän stats- eller kommunalskatt

straffes med dagsböter, att samma lag skall vara där någon i fråga om annan skatt ej fullgör honom åliggande deklarationsskyldighet samt, i ett andra stycke, att där någon, oansett anmaning, underlåter att avgiva deklaration och med hänsyn till omständigheterna, såsom att oriktig upplysning lämnats till uppgiftspliktig, avsikten uppenbarligen var att undandraga skatt, dömes till dagsböter eller fängelse i högst sex månader.

I åtskilliga specialförfattningar, särskilt om tillverkning av skattepliktig vara, förekomma bestämmelser av det innehåll att före tillverkningens upptagande anmälan skall göras samt att den som *försummar anmälningsskyldigheten* är förfallen till ansvar. I andra författningar stadgas — förutom enahanda skyldighet att göra anmälan — straff för den som utan att hava gjort sådan påbörjar tillverkningen. De valda brottskonstruktionerna torde i sak icke skilja sig mycket från varandra. Brotten få i båda grupperna i regel anses vara försök eller förberedelse till skattedefraudation och synas i övrigt stå underlåtenhetsbrotten i fråga om deklaration så nära att de lämpligen böra straffrättsligt behandlas i förevarande lag. Härtill är så mycket större skäl som försummad anmälningsskyldighet kan vara lika straffvärd som de kvalificerade underlåtenhetsfallen och förty bör kunna förskylla fängelse intill sex månader. Lagrådet får därför hemställa, att under särskild paragraf, betecknad 6 §, upptages ett stadgande av innehåll att, där någon i avseende å förhållande som rör skattepliktig vara ej fullgör honom åliggande anmälningsskyldighet, lag skall vara som för varje fall i 5 § är stadgat.

Författningarna på detta rättsområde upptaga även vissa *andra fall av defraudation*. Bestämmelserna om straff för hithörande gärningar äro emellertid så byggda att de icke utan större omläggning låta sig inordna i skattestrafflagen. De torde därför, även om ett överförande skulle befinnas i och för sig önskvärt, nu få lämnas utanför lagen.

3 §.

I anslutning till vad som gäller vid tillbakaträdande från försök enligt 3 kap. 13 § strafflagen i dess nya lydelse synes uttrycket »av egen drift» lämpligen böra utbytas mot »frivilligt».

Vid bifall till vad lagrådet tidigare föreslagit läser innehållet i denna paragraf böra utsträckas att omfatta frivilligt fullgörande av försummad deklarations- eller anmälningsskyldighet samt, efter redaktionell jämkning, upptagas såsom 7 §.

4 §.

Bifall till lagrådets hemställan under 1 och 2 §§ föranleder, såsom förut anmärkts, att 4 § utgår.

5 §.

Såsom i några av remissyttrandena påpekats torde de föreslagna forumreglerna vara onödigt omständliga. Särskilda bestämmelser härutinnan kun-

na visserligen knappast undvaras, då den allmänna regeln om forum i brottmål för vissa av de brott som avses i lagen icke lärer vara den bäst lämpade. Om möjligt synas dock specialregler för de olika brottsfallen böra undvikas och åt erforderliga bestämmelser givas sådan avfattning, att de kunna gripa över hela brottsområdet. Uppenbarligen böra bestämmelserna så utformas att å ena sidan den åtalades intressen behörigen tillgodoses utan att därigenom det allmännas eftersättas och att å andra sidan stadgandena icke avvika mera än nödigt från eljest gällande regler. Med utgångspunkt härifrån har lagrådet ansett forumreglerna — upptagna såsom 10 § — lämpligen böra erhålla det innehåll, att brott som i lagen avses må åtalas, förutom vid laga domstol i brottmål, vid den rätt där den skattskyldige skall svara i tvistemål i allmänhet eller, om deklARATIONEN eller ANMÄLAN avser rörelse eller annan verksamhet, jämväl vid rätten i den ort där verksamheten drives. Även med denna förenklade utformning torde — med beaktande att i fråga om brott under olika domstolars domvärjo forumreglerna fullständigas av 1924 års lag angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål — vad som med förslaget avsetts i allt väsentligt hava vunnits.

I detta sammanhang må bemärkas, att förseelser mot hundskatteförordningen, vilka enligt vad lagrådet förut anfört synas böra straffbeläggas i skattestrafflagen, för närvarande skola åtalas vid polisdomstol eller poliskammare, där sådan domstol är inrättad (10 §). Detsamma gäller beträffande förut berörda förseelse mot motorfordonsförordningen i vad denna avser automobilskatten (35 §). En forumbestämmelse motsvarande den nu nämnda synes icke med nödvändighet behöva införas i skattestrafflagen. Någon poliskammare med domsrätt finnes numera icke i riket, och polisdomstolarna lära komma att upphöra i och med att den nya rättegångsbalken träder i kraft. Nämnvärd olägenhet synes knappast kunna väntas uppkomma genom att de avsedda förseelserna under mellantiden komma att falla under vederbörande rådhusrätters domvärjo. Anses emellertid den nuvarande ordningen böra tillsvidare bibehållas, torde kunna meddelas ett stadgande av i huvudsak det innehåll, att där gärning som avses i lagen före dennas ikraftträdande var belagd med straff i särskild författning och enligt däri meddelad bestämmelse skulle åtalas vid polisdomstol, gärningen fortfarande må åtalas vid sådan domstol. Då stadgandet är av provisorisk natur torde det, ehuru avseende vid ikraftträdandet ännu ej inträffade förhållanden, kunna upptagas såsom övergångsbestämmelse.

6 §.

Vid bifall till vad lagrådet tidigare föreslagit bör innehållet i denna paragraf utsträckas att gälla även straffskatt samt upptagas såsom 11 §.

Ur protokollet:

G. Lindencrona.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 mars
1943.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BERGQUIST, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och jordbruksdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, lagrådets den 16 februari 1943 avgivna utlåtande över det den 4 december 1942 till lagrådet remitterade förslaget till *skattestrafflag*.

Efter redogörelse för utlåtandets innehåll anför föredragande departementschefen.

Lagrådet har anfört vissa skäl, vilka enligt lagrådets mening borde föranleda att förslag till skattestrafflag icke nu framlades, i allt fall icke med mindre olägenheterna av ett uppskov med lagstiftningen vore särskilt framträdande; att så skulle vara fallet hade utredningen emellertid icke givit stöd för. Till en början har lagrådet sålunda framhållit, att med hänsyn till lagstiftningens moralbildande verkan det skulle varit till fördel, om hithörande gärningar kunnat inordnas under något av brottsbegreppen i allmänna strafflagen. Vidare har lagrådet — jämte det lagrådet uttalat, att utvägen att i en särskild skattestrafflag sammanföra de nu i olika specialförfattningar spridda bestämmelserna om straff för oriktig deklaration i och för sig kunde be-tecknas såsom väl funnen — framhållit såsom en brist, att omfattande rättsområden måst lämnas utanför lagen. I samband härmed har lagrådet uttalat, att den osäkerhet som redan förelåge om tillämpligheten av allmän strafflag vid sidan av specialstraffrätten komme att ytterligare ökas. Jämväl måste det enligt lagrådets mening framstå såsom önskvärt, att frågan om ett sådant sammanförande av de straffrättsliga bestämmelserna på visst område, som här avsåges, med hänsyn till dess prejudicerande verkan bleve föremål för övervägande i ett vidare sammanhang, därvid riktlinjer för behandlingen av specialstraffrätten på olika områden kunde till sina huvuddrag fastställas. Slutligen har lagrådet framhållit, att det framstode såsom mindre lämpligt att nu upptaga defraudationsbrotten till en genomgripande legislativ behandling jämväl ur den synpunkten, att förslag till lagstiftning om brott i allmänhet mot sanningsplikten snart torde vara att emotse från straffrättskommittén.

Det mest vägande av de skäl, som lagrådet sålunda anfört till stöd för sitt förslag om uppskov med den slutliga behandlingen av ifrågavarande lagstift-

ningsärende, synes vara att man icke bör föregripa ett blivande förslag till lagstiftning om brott i allmänhet mot sanningsplikten. Emellertid torde hänsynen till nämnda lagförslag icke behöva utgöra hinder för att omedelbart upptaga defraudationsbrotten till behandling. Dessa brott torde nämligen få anses hänföra sig till ett så särpräglat brottsområde, att det lär vara befogat att — oavsett utformningen av en blivande lagstiftning om brott i allmänhet mot sanningsplikten — behandla defraudationsbrotten i en speciallag.

Beträffande de av lagrådet i övrigt åberopade skälen må följande anföras. Även om det med hänsyn till lagstiftningens moralbildande verkan skulle varit mest lämpligt att inordna defraudationsbrotten under något av brottsbegreppen i allmänna strafflagen, torde de resultat, som överhuvud kunna vinnas genom lagens moralbildande verkan, i allt väsentligt kunna nås jämväl genom tillskapandet av en särskild skattestrafflag. Det kan givetvis icke bestridas, att det skulle varit önskvärt att under skattestrafflagen inrymma samtliga defraudationsbrott. Emellertid kan den omständigheten att vissa av brotten måst lämnas utanför icke få medföra, att man av sådant skäl skulle avstå från att tillgodogöra sig de fördelar, som den tilltänkta lagstiftningen i övrigt skulle medföra. Den av lagrådet anmärkta osäkerheten i fråga om tillämpligheten av allmän strafflag vid sidan av specialstraffrätten torde, därest skattestrafflagen konstrueras i huvudsaklig överensstämmelse med det remitterade förslaget, icke behöva nämnvärt ökas genom tillkomsten av sistnämnda lag. Ej heller synes, med hänsyn till skattestrafflagens speciella karaktär, någon prejudicerande verkan behöva tilläggas densamma med avseende å ett eventuellt framtida sammanförande av straffrättsliga bestämmelser på annat område.

Med hänsyn till det anförda finner jag mig icke kunna dela lagrådets uppfattning, att ett uppskov med lagstiftningsärendets slutliga behandling bör komma till stånd, utan förordar att ärendet utan dröjsmål fullföljes.

Lagrådet har, för den händelse det remitterade förslaget till skattestrafflag funnes böra läggas till grund för lagstiftning i ämnet, företagit en granskning av det närmare innehållet i förslagets olika paragrafer. Vid denna granskning har lagrådet på flera väsentliga punkter uttalat en annan uppfattning än den som ligger till grund för det remitterade förslaget. I anledning av lagrådsutlåtandet har förslaget till skattestrafflag överarbetats inom finansdepartementet. Denna överarbetning har föranlett ändringar jämväl i vissa andra av de författningsförslag, vilka fogats vid statsrådsprotokollet den 4 december 1942. Vidare har överarbetningen medfört, att förslaget till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ansetts böra utgå, varemot tillkommit förslag till förordning om ändrad lydelse av 37 § förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin.

Jag torde nu få övergå till att lämna en närmare redogörelse för det över-

arbetade förslaget till skattestrafflag ävensom för övriga av lagrådsutlåtandet föranledda ändringsförslag. Redogörelsen för skattestrafflagen anknyter till paragrafindelningen i det överarbetade förslaget. Utöver de ändringar, om vilka i det följande sägs, ha vidtagits vissa jämkningar av redaktionell natur.

Skattestrafflagen.

1 §.

Det remitterade förslaget upptager en enhetlig straffskala för det uppsåtliga brottet, omfattande böter och fängelse samt, där omständigheterna äro synnerligen försvärande, straffarbete i högst två år. Beträffande tillämplighetsområdet göres i 4 § av det remitterade förslaget den inskränknigen, att lagen icke skall äga tillämpning å gärning, som är straffbelagd i annan lag än allmänna strafflagen eller i särskild författning. Lagrådet förordar däremot en indelning av de uppsåtliga defraudationsbrotten i tre grader, envar med sin särskilda straffskala, därvid straffmaximum för den svåraste graden föreslås till fängelse i två år. Lagrådet föreslår vidare, att bestämmelsen i 4 § av det remitterade förslaget måtte utgå och att annan begränsning av lagens tillämpningsområde icke göres än att lagen förklaras icke tillämplig i fråga om tull-, införsel- och stämpelavgifter.

Vad först angår frågan om straffarbete bör kunna ådömas vid svårare fall av skattedefraudation har lagrådet uttalat, att det icke syntes kunna förnekas att i vissa fall av falsk deklaration enligt taxeringsförordningen straffarbete kunde vara den lämpligaste reaktionen, och att även på vissa specialskatteområden, där deklaranten-köpmannen närmast intoge ställning av uppborrdsmän åt staten i fråga om vissa konsumtionskatter, falsk deklaration kunde representera en brottstyp som stode de allmänna förmögenhetsbrotten nära. Till förmån för straffarbetes upptagande i straffskalan talade enligt lagrådets mening vidare sannolikheten för att denna straffart vore ägnad att i högre grad än fängelsestraffet bibringa allmänheten en riktigare uppfattning om brottet; dess infamerande natur skulle redan i straffbudet tydligt framstå. Med hänsyn till vissa andra omständigheter, som talade mot införande av straffarbete, har lagrådet, som ansett en riktig avvägning av skälen för och emot vara vansklig, likväl stannat för att tillråda, att straffarbete ej upptoges i straffskalan utan att som övre gräns fastställdes fängelse. Vad lagrådet anfört såsom skäl mot införande av straffarbete har jag emellertid icke funnit utgöra tillräcklig anledning att frågå förslaget att sådant straff skall kunna ådömas för de svåraste fallen av falsk deklaration. Utöver de skäl till stöd för detta förslag, som jag åberopat i mitt anförande till statsrådsprotokollet den 4 december 1942, vill jag ytterligare framhålla, att rådande tidsläge med dess alltmera skärpta skattekrav gör det särskilt angeläget att så utforma straffbestämmelserna, att defraudationsbrottens allvarliga karaktär inskräpes.

Lagrådets förslag om indelning av de uppsåtliga defraudationsbrotten i tre

olika grader har utformats efter mönster av den brottsindelning, som enligt strafflagen i dess nya lydelse genomförts beträffande vissa förmögenhetsbrott. Emellertid torde på nu förevarande område knappast föreligga något praktiskt behov att uppdelat brottet i olika grader. Vid sådant förhållande finner jag icke tillräckliga skäl föreligga att i denna del frångå det remitterade förslaget. Jag vill i anslutning härtill framhålla, att den av lagrådet föreslagna brottsindelningen skulle medföra att för det stora flertalet defraudationsbrott preskriptionstiden skulle — liksom för närvarande är fallet — utgöra endast två år. Visserligen är frågan om preskriptionstidens längd ett spörsmål, som icke får vara avgörande för straffskalans utformning. Detta synes mig emellertid icke utesluta att man vid ett ståndpunktstagande till det i och för sig tveksamma förslaget om gradering av brottet jämväl beaktar förslagets konsekvenser i fråga om preskriptionstiden.

Förslaget om en enhetlig straffskala för de uppsåtliga brotten sammanhänger i viss mån med den i 4 § av det remitterade förslaget upptagna bestämmelsen att lagen överhuvud icke skall vara tillämplig i fråga om gärning, som är straffbelagd i annan lag än allmänna strafflagen eller i särskild författning. Då jag icke funnit tillräckliga skäl föreligga att frångå förstberörda förslag, anser jag mig icke heller böra frånträda förslaget i vad avser den i 4 § upptagna bestämmelsen. Lagrådet har visserligen funnit det av lagtekniska hänsyn påkallat att nämnda paragraf uteslötes. Även om konstruktionen kan göras till föremål för vissa erinringar, finner jag den emellertid förenad med sådana praktiska fördelar att den bör godtagas. Jag vill härvid särskilt understryka, att några olägenheter vid rättstillämpningen icke torde föranledas av den valda konstruktionen.

Jag har övervägt, att i den av mig förordade enhetliga straffskalan upptaga det av lagrådet föreslagna relativa bötesminimum, utgörande det belopp som undandragits eller kunde ha undandragits. Emellertid skulle, såsom lagrådet anfört, ett dylikt bötesminimum icke kunna föreskrivas med mindre en jämkningsregel samtidigt infördes. Vid sådant förhållande har jag avstått från att föreslå jämväl ett relativt bötesminimum. Jag torde i detta sammanhang även få nämna, att jag med den av mig föreslagna utformningen av lagstiftningen — enligt vilken bland annat förseelser mot hundskatteförordningen falla utanför lagens tillämpningsområde — icke ansett behov av en jämkningsregel föreligga såvitt avser de absoluta minima.

Lagrrådet har ansett att för straffbarhet borde uppställas krav på — förutom att den oriktiga uppgiften skulle vara avgiven i skriftlig form — att handlingen skulle vara vederbörligen undertecknad samt att den skulle innefatta en uttrycklig viljeförklaring, en försäkran. Uppställdes dylika krav skulle utanför skattestrafflagen falla dels avräkningsnotor, som upprättas enligt 1908 års förordning angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, dels ock vissa handlingar, journaler och forsedlar, om vilka förmåles i 1939 års förordningar angående tillverkning och beskattning av maldrycker samt om skatt å läskedrycker. Den av lagrådet sålunda förordade begränsningen av brottsområdet torde böra iakttagas.

Lagrådet har förordat, att de uppsåtliga deklarationsbrotten måtte benämnas — i stället för skattebedrägeri, vilken brottsbenämning upptagits i det remitterade förslaget — falskdeklaration. Ehuru denna benämning icke torde väl passa för sådana fall, då fråga är om oriktig uppgift till bouppteckning, har jag likväl ansett mig böra följa vad lagrådet härutinnan föreslagit.

2 §.

Då jag icke ansett mig böra följa lagrådets förslag om indelning av det uppsåtliga brottet i olika grader, kan jag icke heller biträda förslaget om en motsvarande indelning av vårdslöshetsbrottet.

Lagrådets uttalande att ordet »vårdslöshet» i lagtexten borde utbytas mot ordet »oaktsamhet» har beaktats, liksom även lagrådets förslag om införande av brottsbenämningen »vårdslös deklaration.»

Såsom lagrådet framhållit, innebär det remitterade förslaget ett språng i straffskalan från böter två och en halv gång det undandragna beloppet till fängelse. Det må emellertid erinras, att minimistraffet utgör 50 kronor, motsvarande 15 dagars fängelse, och att fängelsestraff såsom omedelbart ådömt straff uppenbarligen icke bör ifrågakomma i andra fall än då den oriktiga uppgiften avsett mera betydande belopp.

3 §.

Denna paragraf är i sak överensstämmande med motsvarande paragraf i det remitterade förslaget. I enlighet med lagrådets hemställan har uttrycket »av egen drift» utbyts mot ordet »frivilligt».

4 §.

Lagrådets hemställan om införande av ett komplementärstraff i form av straffskatt innebär en väsentlig nyhet. Då detta förslag, såsom lagrådet framhållit, är ägnat att utfylla luckan mellan det höga bötesstraff, som med tillämpning av systemet med normerade böter kan ifrågakomma, och frihetsstraffet, samt straffskatten torde komma att få stor betydelse ur allmänpreventiv synpunkt, torde lagrådets hemställan böra iakttagas. Bestämmelserna om straffskatt ha i det överarbetade förslaget upptagits i 4 §.

5 §.

Till denna paragraf har — i enlighet med lagrådets förslag och med den utvidgning som föranledes av bestämmelsen i 4 § om straffskatt — överförs innehållet i 1 § andra stycket i det remitterade förslaget.

6 §.

Denna paragraf motsvarar 4 § i det remitterade förslaget. Det i paragrafen upptagna stadgandet har jag behandlat redan i samband med redogörelsen för 1 § i det överarbetade förslaget. Såsom framgår av vad jag därvid anfört har jag i fråga om lagens tillämpningsområde ansett mig böra i princip vidbliva den ståndpunkt, på vilken det remitterade förslaget bygger.

7 §.

De av lagrådet förordade forumbestämmelserna äro mindre detaljerade än motsvarande bestämmelser i det remitterade förslaget. Då några praktiska olägenheter icke torde uppkomma på grund av de sålunda ifrågasatta förenklingarna, anser jag mig kunna biträda lagrådets hemställan på denna punkt.

8 §.

I förevarande paragraf har stadgats, att, förutom böter, jämväl straffskatt skall tillfalla kronan.

Straffskatt torde böra redovisas i vederbörande domstols saköreslängd. Den ändring, som i anledning härav erfordras i förordningen den 14 december 1917 (nr 915) angående indrivning och redovisning av böter, torde jag senare få anmäla.

Lagrådet har slutligen hemställt, att till skattestrafflagen måtte överföras i olika specialförfattningar upptagna bestämmelser om straff för underlåtenhet att avgiva deklaration eller göra anmälan om tillverkning av skattepliktig vara. Därest skattestrafflagen erhåller den i viss mån begränsade tillämpning jag tidigare förordat, torde tillräckliga skäl emellertid icke föreligga att i detta sammanhang vidtaga någon ändring av ifrågavarande straffbestämmelser.

Övriga författningar.

Förordningen den 6 november 1908 (nr 129) angående en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper. Såsom framgår av vad jag tidigare anfört har jag ansett mig böra biträda lagrådets förslag, att endast undertecknade handlingar skola omfattas av skattestrafflagen. Då detta medför, att avräkningsnotor enligt ifrågavarande förordning komma att falla utanför skattestrafflagen, erfordras icke någon ändring av förordningen.

Förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin. Förordningen stadgar icke någon särskild straffsanktion för oriktig uppgift i deklaration, som avses i 25 § 2 mom. Vid sådant förhållande kommer lämnandet av dylik uppgift att bliva belagt med straff enligt skattestrafflagen. Även om något praktiskt behov icke visats föreligga att straffbelägga sådan oriktig deklaration enligt skattestrafflagen, torde anledning likväl saknas att genom särskilda bestämmelser utesluta tillämpningen av nämnda lag. På grund härav torde i 37 § av förordningen böra införas en erinran om att skattestrafflagen i vissa fall är tillämplig.

Förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit. Begränsningen av skattestrafflagens tillämpningsområde till att gälla endast i fråga om undertecknade handlingar medför, såvitt angår nu ifrågavarande förordning, att ansvar enligt skattestrafflagen kan ifrågakomma endast i det fall att den oriktiga uppgiften lämnats i deklaration. Det tidigare upprättade förslaget till förordning angående ändring i vissa delar av 1929 års förordning har jämkats i enlighet härmed.

Förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker. Den nyssnämnda begränsningen av skattestrafflagens tillämpningsområde medför, att oriktiga uppgifter i andra handlingar än sådana deklARATIONER, som avses i 18 §, komma att falla utanför skattestrafflagen. Uttrycken forsedel, journal och »annan handling» böra därför uteslutas ur 30 § i det föreliggande förslaget till ändring i 1939 års förordning. Lämnandet av oriktiga uppgifter i handlingar som nyss nämnts kommer i stället — utan att någon författningsändring erfordras — att bestraffas enligt 33 eller 34 § i 1939 års förordning.

Enligt 18 § i 1939 års förordning skall deklARATIONEN innehålla upplysning angående bland annat den myckenhet maltdrycker av andra och tredje klasserna, som under månaden enligt försäljningsjournalen utförts från bryggeriet. Efter det skattestrafflagen trätt i kraft komma emellertid oriktiga uppgifter i deklARATION att bestraffas strängare än motsvarande oriktiga uppgifter i försäljningsjournalen. Med hänsyn härtill torde sådan ändring av 18 § böra vidtagas, att uppgiften i deklARATIONEN skall avse — icke storleken av den enligt försäljningsjournalen från bryggeriet utförda myckenheten maltdrycker — utan den myckenhet, som faktiskt blivit utförd från bryggeriet. Förslag till sådan ändrad lydelse av 18 § har upprättats.

Förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker. I det upprättade förslaget till ändring av 13 § i förordningen torde på tidigare anfört skäl uttrycken journal och »annan handling» böra utgå. Förseelser med avseende å dessa handlingar komma att bestraffas enligt 15 eller 16 §.

Förordningen den 21 juni 1940 (nr 621) angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde. I förslaget till ändring av 14 § i förordningen böra av skäl, som tidigare angivits, uttrycken bok och »annan handling» uteslutas. Förseelser med avseende å bokföringen bliva att bestraffa enligt 17 §.

Förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt. Lagrådet har i sitt utlåtande anmärkt, att enligt förslaget till ändring i denna förordning straff icke, såsom för närvarande vore fallet, komme att drabba bo-uppgivare, då denne vore annan än delägare i boet eller boutredningsman. I anledning härav må framhållas, att med hänsyn till att de i skattestrafflagen upptagna straffen äro förhållandevis stränga, lagen icke torde böra tillämpas beträffande en sådan bouppgivare, som lämnar oriktig uppgift utan avsikt att bereda sig själv eller den han företräder någon vinning genom brottet.

Lagrådet, som jämväl behandlat frågan, huruvida icke i skattestrafflagen borde upptagas ett särskilt stadgande om ansvar för förtigande av omständighet som vore av betydelse för skattens fastställande, har i detta sammanhang bland annat omnämnt vad under förarbetena till nu gällande stadgande i 65 § förordningen om arvsskatt och gåvoskatt förekommit. I anledning av vad lagrådet sålunda anfört vill jag nämna, att jag vid den verkställda allmänna översynen av straffbestämmelserna för defraudationsbrotten — i likhet med lagrådet — ansett förevarande fråga icke ha någon större praktisk

betydelse, varför jag funnit lämpligt att ur förenämnda förordning uteslötes den särskilda bestämmelsen om ansvar för förtigande av omständighet, som är av betydelse i skattehänseende.

Utöver de i det föregående omförmälda ändringarna, vilka föranletts av ändringarna i skattestrafflagen, torde ändring böra vidtagas jämväl i det vid statsrådsprotokollet den 4 december 1942 fogade förslaget till *förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379)*. Enligt nämnda förslag skulle ändring ske bland annat av 142 § taxeringsförordningen. Emellertid har detta författningsrum erhållit ändrad lydelse i samband med tillkomsten av förordningen om kupongskatt (se SFS 1943: 47). Denna ändring bör inarbetas i det nu ifrågavarande förslaget till ändring av taxeringsförordningen.

Departementschefens hemställan.

Med hänsyn till vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att antaga de inom departementet upprättade förslagen till

- 1) skattestrafflag;
- 2) förordning om ändring i vissa delar av taxeringsförordningen den 28 september 1928 (nr 379);
- 3) förordning om ändrad lydelse av 4 § 8 mom. förordningen den 23 oktober 1908 (nr 128) angående bevillningsavgifter för särskilda förmåner och rättigheter;
- 4) förordning om ändrad lydelse av 11 § 1 mom. och 12 § förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker;
- 5) förordning om ändrad lydelse av 37 § förordningen den 11 juni 1926 (nr 207) angående tillverkning och beskattning av brännvin;
- 6) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 3 maj 1929 (nr 62) om särskild skatt å bensin och motorsprit;
- 7) förordning angående ändrad lydelse av 15 och 18 §§ förordningen den 31 januari 1932 (nr 17) om accis å silke;
- 8) förordning angående ändrad lydelse av 16 och 19 §§ förordningen den 14 juni 1933 (nr 329) om skatt å oljekakor och vissa slag av fodermjöl;
- 9) förordning angående ändrad lydelse av 15 och 17 §§ förordningen den 24 maj 1934 (nr 172) om skatt å kli;
- 10) förordning om ändrad lydelse av 12 och 14 §§ förordningen den 3 maj 1935 (nr 142) angående skatt å vissa för drivande av automobil använda brännolja;
- 11) förordning angående ändrad lydelse av 13 och 16 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror;
- 12) förordning angående ändrad lydelse av 12 och 14 §§ förordningen den 7 juni 1935 (nr 280) om veteavgift;

- 13) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maldrycker;
- 14) förordning angående ändrad lydelse av 13 och 17 §§ förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker;
- 15) förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 21 juni 1940 (nr 621) angående avgift för smör, som användes för framställning av grädde;
- 16) förordning angående ändrad lydelse av 25 § och 26 § 1 mom. förordningen den 13 december 1940 (nr 1000) om allmän omsättningsskatt;
- 17) förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt;
- 18) förordning angående ändrad lydelse av 65 och 68 §§ förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt; samt
- 19) förordning angående ändrad lydelse av 11 och 12 §§ förordningen den 19 juni 1942 (nr 375) om trafikskatt.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdde hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Ivar Löfqvist.